

METIU

Giu visuvisuna i gilumi

Lainuwanega

Met giu visuvisuna i gilumi bi i giu te Yesu tana taunana tauwaiyawasana, Maimaituwa taugiuwatana lisidimo i giugiuwapaena luvanemo i tubuḡa. Yesu tana Diu nopodimo i tubuḡa bi Met i gilumana ba mote Diu taudiḡa aubaidi bi dobumo lava matabudi aubaidi tauwaiyawasana i tubuḡa. Bi Yesu bai i voivoiyedina taudidi Met i gilumi watedi mai Yesu ena tubuḡa i gilumiwata, bainewa ena kabulu i gilumiwata, laulubu bainewa i nawaena i gilumiwata bi Galilimo ena noya ba bainewa i lauguguya, i wailovelove bi lava i waiyawasanidina matabudi i gilumi kauwedi.

Bi ena noya damodamodimo tana Galili dobuna i gose bi i nawana Yeluslemmo ḡome kaka sai peki bi pekimo ya kenamoito munaḡana matabudi Met i gilumi kauwedi. Niga bukana noponemo ya giugiuwedana ba Yesu tana taunana tauwailovelove visuvisu guletina. Tana waiḡake banidi ya giugiu waiipoipo kauwedi. Tana ena lauguguya Olip oyana dabanemo ya wai loveloveda te mabai Maimaituwa ena waibada noponemo sa miyamiyana ba banidi sa kamaḡatidi. Met ena buka damonemo ba Yesu ya giugiuweda te tana mote kaka ima gosedā eete laḡan damonemo ya tava.

*Yesu itaitana bi waḡawaḡana isedi
(Luk 3:23-38)*

¹ Yesu Keliso ena magumagula ba niga taudidi: Tana ba Ḡalibona Deivida damnemo i tubuḡa, bi Deivida ba Eiblaḡam damnemo i tubuḡa. ² Bi Eiblaḡam natuna ba Aisik, bi Aisik natuna ba Deikap. Bi Deikap natunatuna ba Diuda mata-sitasina. ³ Bi Diuda natunatuna ba Peles bi Sela, bi tinedi ba Tama. Bi Peles natuna ba Eslon, bi Eslon natuna ba Lam, ⁴ bi Lam natuna ba Aminadab, bi Aminadab natuna ba Nason, bi Nason natuna ba Salmon, ⁵ bi Salmon natuna ba Boas, bi Boas tinana ba Leiḡeb. Bi Boas natuna ba Obedi, bi Obedi tinana ba Luti. Bi Obedi natuna ba Diyesi. ⁶ Bi Diyesi natuna ba Ḡalibona Deivida.

Deivida natuna ba Solomon bi Solomon tinana mba Uliya ena vesala. ⁷ Bi Solomon natuna ba Leḡobom, bi Leḡobom natuna ba Abida, bi Abida natuna ba Asa. ⁸ Bi Asa natuna ba Deḡosafet, bi Deḡosafet natuna ba Diyolam, bi Diyolam natuna ba Usaiya. ⁹ Bi Usaiya natuna ba Diyotam, bi Diyotam natuna ba Eiḡes, bi Eiḡes natuna ba Esekaiya. ¹⁰ Bi Esekaiya natuna ba Manasi, bi Manasi natuna ba Amon, bi Amon natuna ba Diyosaiya. ¹¹ Bi Diyosaiya natuna ba Dekonaiya matasitasina. Tedi edi laḡannmo Israel lavedi matabudi a pani nawedi Babilonmo te ḡome a miya.

¹² Babilonmo a miyamiya bi Dekonaiya natuna Seyatel i tubuḡa. Bi Seyatel natuna ba Selubabel. ¹³ Bi Selubabel natuna ba Abiuda, bi Abiuda natuna ba Eliyakim, bi Eliyakim natuna ba Aso. ¹⁴ Bi Aso natuna ba Sadok, bi Sadok natuna ba

Akim, bi Akim natuna ba Eliuda. ¹⁵ Bi Eliuda natuna ba Eliyesa, bi Eliyesa natuna ba Matan, bi Matan natuna ba Deikap, ¹⁶ bi Deikap natuna ba Diyosep. Bi Diyosep ba Meli mwanena. Meli, tana Yesu Keliso i bewa.

¹⁷ Niga tubulelesina ba wapana 14 nove Eiblaḡam lisinemo te i saḡa Deivida lisinemo. Bi Deivida lisinemo te a nawedina Babilon biliwelokonemo ba kota tubulelesa wapana 14. Babilonmo te i saḡa Yesu Keliso ena laḡannimo kota mainana wapana 14.

Yesu Keliso ena tubuḡa

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Keliso muliḡa kaka i tubuḡana, bi dolinemo kauwa niga mainana i tubuḡa: Yesu tinana Meli tana Diyosep i waitauye. Bi muliḡa kaka a miya labuna bi lava a kita te Meli i bwaga, tana Aluwa Waiyawemo i bwaga. ¹⁹ Meli mwanena Diyosep ba didimana lavana. Bi mote i ḡoye te lava matedimo maso Meli i voiye te i waitunimayaḡa, taunana aubaina noponemo waigose i noḡoti.

²⁰ Diyosep mainana i wainuwanogonoḡota ba Bada ena aneya laubonimo lisinemo i laumaḡata bi i giuwena gado, “Diyosep, Deivida natuna, mote kuma naila, Meli kwa vai te tam mwanem, banina Meli ba Aluwa Waiyawa ena ḡailisimo i bwaga. ²¹ Tana kaka gomana olotona ya bewa bi tam kwai isana Yesu, banina tana ena lava kaka edi gebogebomo yai yawasanidi.”

²² Niga kauwidi matabudi ba Bada wala taugiuwatana lisinemo i giugiuwena mainana a tubuḡa: Taugiuwatana niga mainana i giu,

23 “Totopa kaka ya bwaga bi gomana olotona ya bewa, bi sai isana Imanuwel.”*

Isa Imanuwel banina “Maimaituwa tada waiteda.”

24 Laḡannemo Diyosep i kenakena moito, ba Bada ena aneya bai i giugiuwena mainana i voiye, tana Meli i vai te mwanena. ²⁵ Diyosep Meli waitena mote tubuḡa ai ḡemoti, eete Meli gomana olotona i bewa. Bi Diyosep mba gomenina i wai isana “Yesu.”

2

Nuwayyauya lavedi Yesu a vakita

¹ Ḡalibona Alodi ena laḡannimo, Diudiya noponemo Betliḡem malagainemo Yesu i tubuḡa. Mulinemo nuwayyauya lavedi suwala ena anilovotava yawaninaḡa a nato Yelusalemmo.

² Bi ai talana gado, “Gomana ḡaubona Diu edi ḡalibona bamo ḡome i tubuḡa? Tama suwala ena anilovotavamo, gomana ena kipola ke kita te lauduneyena aubaina ke nato.”

³ Laḡannemo Ḡalibona Alodi niga giuna i vaivaiye, ba nuwana i yapuyapu. Bi lava matabudi Yelusalemmo kota mainana. ⁴ Mba ḡome tana pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena matabudi i waiḡemotidi bi i waitalayedina gado, “Keliso bamo ḡome ya tubuḡa?” ⁵ Bi tedi giu ai munena gado, “Diudiya noponemo Betliḡem malagainemo ya tubuḡa.” Banina taugiuwatana i gilugilumina ba niga mainana,

---

* **1:23:** Isa Imanuwel banina ba Maimaituwa tada waiteda.

6 “Tam Betliḡem Diudiya doḡunemo,
tam mote malagai yababa,
Banina temi Betliḡem lavemi nopomimo kaka
ḡemota ya tubuḡa,
bi tana kaka yai bada bi egu lava Israel ya
labedi.”

7 Ḡome Alodi nuwauyauya lavedi
kandavonemo i waiḡemotidi bi i waitala
kaukauwedi te bai sauginemo kipola i laumaḡata
te a kita. 8 Ḡalibona nuwauyauya lavedi
i giukamaḡedi te sa nawa Betliḡemmo bi i
giuwedina gado, “Ko nawa bi koi tavutavu kauwa
te mba gomenina ko banavi. Laḡannemo, kona
banavina ba ko tava munaḡa te ko giuwegu te
tagu kota yà nawa bi yà lauduneye.”

9 Tedi ḡalibona ena giu a vaiye mulinemo ba
nawa ai tubu. Bi kipolina a kitakitana taunana
a vawata, eete bamo gomana i tubutubuḡanemo
ḡome kipola i vamoito. 10 Laḡannemo kipolina a
kitakita, ba ai nuwavisu gulata. 11 Bi vanuwemo
a tavatava, ba gomana matinana Meli a kitedi.
Ḡome tuwapekedi ai tupagwaliḡedi bi gomana
a lauduneye. Tedi edi puyo a kaikamaḡedi bi
gomana a puyona ba goldimo, piupiumo bi Mae-
lamo.* 12 Mba kauwina mulinemo Maimaituwa
laubonimo nuwauyauya lavedi i giuwedi te mote
sima munaḡa Alodi lisinemo. Taunana aubaina
tedi eta ḡesauna a kaiwata te a munaḡa edi
dobumo.

*Diyosep bi Meli gomana a bewa bi a naila a
nawa Idip*

---

* **2:11:** Maela ba kai bwadina panepanena, maina dididiga.

¹³ Nuwauyauya lavedi a nawanawa mulidimo, Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumaḡata bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana kwa bewa bi tinana vaitena ko naila ko nawa Idip. Bi ḡome ko miyamiyana eete laḡannemo yà giuwemina kaka ko munaḡa, banina ba Alodi gomana ya tavutavuḡe te yai peki.”

¹⁴ Kamaina bi Diyosep i miya moito, gomana i bewa bi tinana vaitena dudubalemo malagai a gose bi a nawana Idip. ¹⁵ Bi tedi Idipmo a miyamiyana eete Alodi i peki. Niga kauwina ba Bada wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuḡa. Taugiuwatana i giuna gado, “Natugu Idipmo i miyamiya bi e kapotiyovo.”†

¹⁶ Bi laḡannemo Alodi i kita te nuwauyauya lavedi mote lisinemo a tava munaḡa ba edi giu i noḡoti bi nuwana i medi gulata. Taunana aubaina, tauwaiḡaviya i giukamaḡedi te Betliḡem bi diyadiyana malagaidi matabudi nopodimo, libilibi oolotodi edi kwalabu labu bi i yovoyovona matabudi sai pekidi. Niga kauwina a voyena ba, mba laḡannemo nuwauyauya lavedi kipola a kita bi Alodi a giugiuwena i noḡoti waitete te a kaiyovuḡe taunana aubaina ḡaviḡaviyidi i giukamaḡedi te libilibi oolotodi matabudi sai pekidi. ¹⁷ Te taugiuwatana Delimaiya wala bai i giugiuwena mainana i tubuḡa. Tana i giuna gado,

¹⁸ “Lama malagainemo, lava peki saledi a sale-salevedi ba edi nuwaboya i dididiga gulata. Leitsel natunatuna ya ḡabeḡabedi, banina natunatuna matabudi a peki kovi

---

† 2:15: Ose 11:1

bi tana mote ġemoġemotina te sai nuwauba.”‡

Diyosep bi Meli natudi vaitena a munaġa Nasalet

¹⁹ Alodi i peki mulinemo ba Idipmo Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumaġata ²⁰ bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana matinana kwai dolidi bi ko munaġa Is-lael dobunemo. Banina tedi mabai gomana waipekina a ġoyeġoyena, ba lavedi a peki kovi.”

²¹ Kamaina bi Diyosep gomana matinana i waidolidi te a munamunaġa Islael dobunemo.

²² Bi i vaiye te Akilas tamana Alodi gabuna i vai te Diudiya plovinsna i waiwaibadaye, ba Diyosep ġome nawa i naila. Bi aneya laubonimo Diyosep i giuwe te ya nawa Galili plovinsnemo. ²³ Kamaina bi tedi a nawa Nasalet malagainemo a miya. Bi Taugiuwatana wala bai a giugiuwena mainana i tubuġa, “Te tana sai isana Nasalet lavana.”

3

*Diyoni taukabulu Yesu ena eta i yawasi
(Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Dyn 1:19-28)*

¹ Mba laġandimo Diyon taukabulu Diudiya plovinsnemo i tava bi kalakalalelemo i laulau-guguya. ² Tana i laulauguguyana gado, “Emi noġota ko vitedi bi emi gebogebo ko kuvesidi, banina Mala ena waibada kaikana i tava.”*

³ Taugiuwatana Aisaiya wala Diyon taukabulu i giugiuwatana gado,
“Lava kalakalalelemo ya binabinauna gado,

---

‡ **2:18:** Delimaiya 31:15   * **3:2:** Met 4:17, Mak 1:15

‘Bada ena eta ko yawasi
bi ko kadidimani.’

⁴ Diyon ena gala ba kamelo kapalina vatuvatulina i kotekote. Bi ena tagilolo ba ḡamoḡamo kwapina bi kanaya ba kapau bi iwavi. ⁵ Lava wapewapedi Yelusalemḡa, Diudiya plovinsna bi Diyodan dobuna lavedi matabudi a tava Diyon lisinemo. ⁶ Ḡome edi gebogebo matabudi a kuvesidi bi tana Diyodan gaubinemo i kabuludi.

⁷ Bi laḡannemo Diyon lava i kakabuludi bi i kita te ḡome Palisi bi Sadisi wapewapedi a natonato ba niga mainana i giuwedi, “Temi mwata salama natunatuna! Temi aiyai i giuwemi te Maimaituwa ena kovoḡa ya natonatona ko vola kamaḡe? ⁸ Kona laulaukuvasana ba miyamiyana ko miyae te ta kita bi ta sibe. ⁹ Bi mote komai noḡota bi koma giu gado, ‘Tama Eiblaḡam ena tubulelesa, taunana aubaina mote bai gebogebona kaka lisimaimo ima tubuḡa.’ Yà giugiuwemi te Maimaituwa ba ḡemoḡemotina niga ḡakimidimo Eiblaḡam ena tubulelesa yai tubudi. ¹⁰ Maimaituwa kaikana kai lamlamdimi ḡadivi i sako te bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba matabudi ya oi kamakamaḡedi, ya douḡavuḡavukidi bi kaimo yai kalaḡosedi.

¹¹ “Tagu gaubemo yà kakabulumi te ko sibe te kaikana kona laukuvasa. Bi lava muliguḡa ya natonatona ba i saḡa gulatana kaka tagu. Bi tagu mote yà visu te ena kaḡesuma yà avala. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo ya kabulumi. ¹² Tana kaka lava visuvisudi bi gebogebodi ya dailidina maibena lava laisi ya tututuna. Bi yavalemo ya ḡini te kwapidi ya suve waipaipailidi

tabudimo sa nawa bi banidiḡa sa kena. Tana laisi banidiḡa ya legaudi te ena vanuwemo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoḡinemo yai naḡasa nawedi.”

Diyon Yesu i kabulu

(Mak 1:9-11, Luk 3:21-22, Dyn 1:29-34)

¹³ Kamaina bi Yesu Galiliḡa i nato Diyoudan gaubinemo, te Diyon Yesu ya kabulu. ¹⁴ Diyon i ḡoyeḡoye te Yesu ena noḡota maso i vitale bi i giuwena gado, “Tam maso tagu kuna kabulugu. Bi geḡa te tam kuna natona tagu lisigumo.”

¹⁵ Bi Yesu Diyon ena giu i waimunena gado, “Geḡa, mba kamaina. Niga ba Maimaituwa ena ḡowana, kamaina te didimana kauwidi matabudi ta voyedi te Maimaituwa ena waiyawasana ta kamaḡati.” Ḣome ba Diyon i waianina.

¹⁶ Kamaina bi Diyon Yesu i kabulu bi i lovolovotava ba mala i nuwawasa. Mba taunana te Maimaituwa Aluwina i yovona dabanemo maibena gabubu. ¹⁷ Bi kalina malaḡa i yovona gado, “Niga taunana tagu natugu nuwagu tauvaina, ya wainuwavisuye.”†

4

Yesu ena laulubu

(Mak 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Kamaina bi Aluwa Waiyawa Yesu i waidoli nawe kalakalalelemo te Seitan Yesu yai laulubu.

² Yesu ḡome, suwala 40 bi dudubala 40 i udi, mulinemo ba kani i peki. ³ Tauwailaulubu Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Bamoda

---

† 3:17: Mak 1:11

tam Maimaituwa Natuna, ba niga g̃akimidi kwa giuwedi te saila buledi.”⁴ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Lava mote buledi taunaḡa yasinemo ima miya, bi Maimaituwa giunemo ya miya.”

⁵ G̃ome te Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalem, taun dididiga waiwaiyawinemo bi Maimaituwa ena vanuwa dabaotinemo i giuwe te i moito.

⁶ Bi i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa Natuna, ba taumḡa kwai ḡiutaluim, banina gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Maimaituwa ena aneya ya giukamaḡedi te tam sa labem,

bi nimedimo sa kamotim te g̃akimemo mote kaḡem kumai kelo.”

⁷ Yesu, Seitan ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo kota niga mainana i giu.”

“Bada, em Maimaituwa mote kumai laulubu.”

⁸ G̃ome Seitan, Yesu i waidoli nawe oya lofalofana daba otinemo bi dobu matabuna ena waiguyau wainuwawaivaidi matabudi Yesu i wailove⁹ bi i giuwena gado, “Bamoda tam kwa lauduneyeguna ba niga mwalidi matabudi ya vitem.”

¹⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Seitan, ku nawa tabummo banina, gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Bada, em Maimaituwa taunaḡa kwa lauduneye bi aubaina kwa noya.”

¹¹ G̃ome Seitan Yesu i gose kamaḡe bi aneya a yovo te a sagu.

*Yesu ena noya Galilimo i waitubu
(Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Laḡannemo Yesu i vaiye te Diyon bili-welokomo a sako nawe ba tana i munaḡa Galili dobunemo. ¹³ Tana Nasalet i gose bi i nawa Kapeniyammo i miya. Kapeniyam ba Galili topana diyanemo, dobu Sebulun bi Naptali nopodimo. ¹⁴ Niga ba taugiuwatana Aisaiya bai i giugiuwena mainana i tubuḡa. Tana i giuna gado, ¹⁵ “Dobu Sebulun bi Naptali ba Galili topana etana diyanaḡa.

Dobuna Galili ba eteni lavedi edi animiya.

¹⁶ Bi lava mabai waidudubalemo sa miyamiyana, kaka yanayana dididiga sa kita. Tedi mabai peki boimatuwinemo sa miyamiyana kaka yanayana ya laiyanedi.”

¹⁷ Mba sauginemo te noke i nawana ba Yesu lauguguya i waitubuna gado, “Emi gebogebo ko kuvesidi, banina Maimaituwa ena waibada kaikana nuwana tava.”

*Yesu ena tauwaikaiwatana 4 i gei vinedi
(Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Yesu Galili topana diyanaḡa i nawanawa ba olooloto labu i kitedi, Saimon a waiisana Pita bi tasina Endulu. Tedi topamo a gomogomo, banina tedi taugomogomo. ¹⁹ Ġome Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu bi yài lovelovemi te lava ko konedi.” ²⁰ Noi taunana te edi gomo a gosedi bi Yesu a kaiwata.

²¹ Ġome a modina a nawanawa ba kota olooloto labu i kitedi, Diyemesi bi tasina Diyon, tedi ba

Diyebedi natunatuna. Tedi tamedi Diyebedi vaitena wagamo a miya bi edi gomo a kakavisuvisudi. Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu.” ²² Noi taunana te tamedi bi edi waga a gose kamaḡedi bi Yesu a kaiwata.

Yesu lava sidesidedi i waiyawasanidi
(Mak 1:32-39, Luk 4:40-44)

²³ Yesu Galili dobuna noponaḡa i nawa bi bolu vanuwidiḡa i waiwailovelove bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulauguguyae. Bi lava edi sida tabudi bi tabudi a legale-gaudina i waiyawasanidi. ²⁴ Bi Yesu giuna Sailiya dobuna i nawa yaḡosi, bi ḡome lava edi sida tabudi bi tabudi a tavaitedi Yesu lisinemo. Lava ḡesaudi yavi nananakidi a legale-gaudina, ḡesaudi aluwa gebogebodi a sune-suneidina bi ḡesaudi kaḡenuwakududi, matabudi i waiyawasanidi. ²⁵ Bi lava kumdi Galiliḡa, Dekapolisḡa, Yelusalemḡa, Diudiyaḡa, Diyoudan bi noi nevana lavedi a tavatavana vaitedi Yesu a kaiwata.

5

Yesu oya dabanemo i lauguguya
(Luk 6:20-23)

¹ Laḡannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi, ba tana i saḡa i nawa oya dabanemo bi i miyatulu. Ḡome ena tauwaikaiwatana lisinemo a tava ² bi wailovelovedi i waitubuna gado,

³ “Temi mabai nuwemi tabutabunemo Maimaituwa ena waibada ko ḡoyeḡoyena ba koi nuwavisu,

- banina temi kaka Mala ena waibada ya yovo bi yai badayemi.
- ⁴ Temi mabai nuwemi tabutabunemo yawasana aubaina ko ḡabaḡabana ba koi nuwawisu, banina temi kaka Maimaituwa yai nuwaubemi.*
- ⁵ Temi mabai ḡaubo munaḡemo ko miyamiyana ba koi nuwawisu, banina temi kaka dobu matabuna koi taniwagaye.
- ⁶ Temi mabai didimana ko ḡoyeḡoyena Maimaituwa kaka emi ḡowana ya vitemi.†
- ⁷ Temi mabai lava taulaunuwatoyedi ba koi nuwawisu, banina temi kaka Maimaituwa ya launuwatoyemi.
- ⁸ Temi mabai nopomi kakasabusabudi ba koi nuwawisu, banina temi kaka Maimaituwa ko kita.
- ⁹ Temi mabai nuwauba tauvoyiyena ba koi nuwawisu, banina temi kaka Maimaituwa yai kawa natunemi.
- ¹⁰ Temi mabai didimana ko voivoiye bi lava sa laulaukivigebogeboyemina ba koi nuwawisu, banina Mala ena waibada kaka ya yovo bi temi yai badayemi.
- ¹¹ “Temi mabai lava sa giu waiyovoyovomi, sa laukivigebogeboyemi bi giu kaikaiyovudimo sa waiwavumi, banina temi tagu taukaiwatagu ba koi nuwawisu. ¹² Temi koi nuwawisu bi ko

* **5:4:** Ais 61:2 † **5:6:** Ais 55:1,2

yasisi, banina emi mai'ia dididiga malamo ya kenakena. Bi ko sibe te lava ġesaudi wala mainana taugiuwatana a laulaukivigebogedi.

Soliti bi yana lautaulalana

(Mak 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ “Temi ba maibena lava edi soliti. Bamoda soliti dinina i kovina, ba bainewa ko voiye bi yaila soliti munaġa? Kamaina te mba solitina i gebogebo, te lava kaka sa pwalage bi sa vawaidoġadoġa.‡

(Mak 4:21, Luk 11:33)

¹⁴ “Temi ba maibena yanayana dobu lavedi lisidimo. Laġannemo oya dabanemo taun a ġalana ba mote ġemoġemotina ima kandavona.

¹⁵ Kauwina ġemotina lava mote lampa ima gabu bi gulewa dibunemo ima sako nawe, geġa te tana lampa ya gabu te ena animoitomo yai moito te vanuwa noponemo lava matabudi ya laiyanedi.§

¹⁶ Temi kota mainana kauwa visu-visudi ko voiye di te lava sa kitemi bi Tamemi malamo isana sa kasaġesaġe.

Waiġake wailovelovena

¹⁷ “Komai noġota bena tagu e natona ba Mousis ena waiġake bi taugiuwatana edi wailovelove yaġma kaikamaġedi. Tagu e natona ba waiġake banidi ya kamaġatidi.

¹⁸ Ya ġiugiu kauwemi te mala bi dobu sa launeġaneġa bi waiġake ġemota mote ima launeġaneġa eete waiġake bai i ġiugiuwedina matabudi sa tubuġa. ¹⁹ Taunana aubaina, tam aiyai waiġake ġaubo otina kwa

---

‡ 5:13: Mak 9:50 § 5:15: Mak 4:21

noḡoti waiubauba bi kwa waikatikotona, mba em lava kwa wailovedi te mainana sa voiye, tam kaka Mala ena waibada noponemo sa kita kamaḡem. Bi tam aiyai waigake kwa vovoteyateyaedina ba lava kwai lovelovedi te tedi kota sa voteyateya, bi tam kaka Mala ena waibada noponemo sa sako saḡem. ²⁰ Bi yà giugiuwemi, emi yawasana ko kadidimani kauwedi, bi mote koma voiye maibena Palisi bi waigake tauwailovelovena. Tedi ta kitekitedi te bena didimana lavedi bi nopodi ba gebogebo i wanavu. Bamoda temi mainana ko voyiena ba mote kaka Mala ena waibada noponemo koma solasaḡa.

Waipeki giuna

²¹ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Mote kumai peki. Aiyai bi lava i waipekina, tana kaka etalemo ya moito.’ ²² Bi geḡa te tagu niganana yà giugiuwemi te tam aiyai em tau lisinemo kuna medina, tam kaka sa etalem. Bi tam aiyai te em tau kuna giu waigebogebona ba tam yaḡolo etala dididiginemo kwa moito. Bi bamoda tam aiyai em tau kuna giu waibu'ubu'uina, ba tam kwai laba te kwa nawana iyoyogamo.

²³ “Bamoda em puyo kuna natome Oltemo Maimaituwa vitena aubaina, bi ḡome kuna noḡoti te em tau vaitena modomimo gebogebo ya kenakena, ²⁴ ba em puyo Olta diyanemo kwa gose. Bi kwa munaḡa te em tau vaitena mba pilipilina ko gei kadidimani, kaka kwa nato munaḡa te em puyo Maimaituwa kwa vite. ²⁵ Bamoda lava

aiyai tam ya nawemna etala aubaina, kamaina te etamo em gebogebo kwa kadidimani makaiye, te taulauetala nimanemo mote ima sakom. Banina taulauetala kaka tauwaipanipani nimanemo ya sakom te ya nawemna biliwelokomo. ²⁶ Bi yà giugiu kauwem te tam kaka biliwelokomo kwa miyamiyana, eete kwai maii'a kovi kaka kwa potiyovo.

Vawaidoḡa ena giugiu

²⁷ “Temi kona vaiye te wala waiḡake i giuna gado, ‘Mwanem mote kuma vawaidoḡa.’ ²⁸ Geḡa te tagu niganana yà giugiuwemi, te tam aiyai bi waivini ḡesauna kuna kita bi nopommo kuna elawena, ba tam kaikana mwanem kuna vawaidoḡa. ²⁹ Bamoda matam kataiyammo i voyiem te gebogebo kwa voivoiye, ba kamaina te kwa ḡivoi kamaḡe bi kwa pwalāḡe. I visu te matam ḡemota bi malamo kwa solasaḡa, kaka tubuḡim matabuna sa pwalāḡe nawena iyoyoḡamo.** ³⁰ Bi bamoda nima kataiyam i voyiem te gebogebo kuna voyiema, ba kamaina te kwa bwali ḡavuki te kwa pwalāḡe. I visu te nimam ḡemota bi malamo kwa solasaḡa, kaka tubuḡim matabuna sa pwalāḡe nawena iyoyoḡamo.††

Waigose ena giugiu

³¹ “Temi kona vaiye te wala waiḡake i giuna gado, ‘Oloto waigose ya ḡoyena, ba kamaina te waigose pepana mwanena ya vite.’ ³² Bi geḡa te niganana yà giugiuwemi te oloto mwanena

---

** 5:29: Met 18:9, Mak 9:47 †† 5:30: Met 18:8, Mak 9:43

mote ima gose. Bamoda i voiye na ba mwanena ya vavawaidoḡa bi waivini ena waimatawapamo kaka mwanena ya voiye te ya gose. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i naḡina, ba vavawaidoḡa ya voivoiye.‡‡

Giuwapa ena giugiu

³³ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Bamoda Bada isanemo kuna giuwapana ba kamaina te kwa voiye.’ ³⁴ Bi geḡa te, tagu niganana ya giugiuwemi te mote bai isanemo koma giuwapa. Mote mala isanemo, banina mba ba Maimaituwa ena animiya,§§ ³⁵ ee mote dobu isanemo, banina mba ba Maimaituwa kaḡetabana ani waigwaliḡena. Bi mote Yelusalem isanemo, banina mba ba ***Galibona Dididiga ena malagai. ³⁶ Bi kota kunummo mote kuma giuwapa, banina tam mote ḡemoḡemotina te dabam kuma voiye te ima duba ee ima poti. ³⁷ Taunana aubaina temi koi aninana, ba kamaina te koi anina ota. Bi kona dabokana ba, kamaina te ko daboka ota. Bi giu ḡesaudi ko vatodina, mba Seitan lisinaḡa sa natonato.

Laubiwa ena giugiu

(Luk 6:27-36)

³⁸ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Bamoda em tau matam i ḡivoina, kamaina te tana matana kwa ḡivoi. Bi em tau mwakam i waidoulosina, kamaina te tam tana mwakana kwai doulosi.’ ³⁹ Bi geḡa te tagu niganana ya giugiuwemi, te gebogebo lavana bai lisimmo i

‡‡ **5:32:** Met 19:9, Mak 10:11,12   §§ **5:34:** Met 23:22

*** **5:35:** Maimaituwa

voiyē waigebona, mote kuma laubiwa. Bamoda aiyai gadigadimmo i talaḡana, ba kota gadigadim ḡesaunemo ya talaḡa. ⁴⁰ Bamoda aiyai i etaetalem bi em kwama dibunemo anikote i vaina, ba kamaina te em kwama dabanemo anikote vaitena kwa vite! ⁴¹ Bamoda tauwaigaviya ya egelim te ena ḡonaḡona kwa avala bi ko nawa palata i sakosakonemo, ba mba mainana manekina lofana kota kwa nawae kaka kwa gose.††† ⁴² Aiyai bi bai lisimmo i waibaḡayena, ba kamaina te kwa vite bi mote kuma nuwevi.

Emi ḡaviya ko ḡoyedi

⁴³ “Temi kona vaiye te wala waiḡake i giuna gado, ‘Em tau diyammo taumiya khwa ḡoe bi em ḡaviya kwa daboke.’ ⁴⁴ Bi geḡa te niganana yà giugiuwemi te emi ḡaviya ko ḡoyedi, bi mabai sa laulaukivi gebogeboyemina aubaidi ko laupali, ⁴⁵ mba mainana ko voiyena kaka Tamemi malamo yai kawa natunemi. Tana suwala ya giugiukamaḡe yovoḡe visuvisu bi gebogebo lavedi lisidimo. Bi nabu ya giugiukamaḡe yovoḡe didimana bi mote didimana lavedi lisidimo. ⁴⁶ Bamoda tedi mabai sa ḡoyeḡoyemna taudiḡa kwa ḡoyedina ba bai mai'ina kaka kwa vai? Geḡa ota! Takis taulaitupana ba edi lava taudiḡa sa ḡoyeḡoyedi bi edi gaviya sa dabodabokedi. ⁴⁷ Bamoda em dam lavedi taudiḡa kwai ebonedina, mba kauwa visuvisuna kwa voivoiye, lava ḡesaudi lisidimo? Lava waisumaḡageḡedi mainana sa voivioye. ⁴⁸ Taunana aubaina, temi

---

††† **5:41:** Gulik kalinanemo i giuna, one mile.

kota emi ḡaviya ko ḡoyedi bi emi yawasana sa visu bi sa didimana maibena Tamemi malamo.”‡‡‡

6

Lava malumaluwabina saguna

¹ “Laḡannemo waisagu kauwidi ko voyedina ba koi kita kauwa te mote lava matedimo koma voyedi. Bamoda mainana ko voyena ba emi maii'a malamo Tamemi lisinemo mote koma vai. ² Taunana aubaina, laḡannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote koma nuwasagesaḡe bi bwagigi koma suvedi, maibena lava kaikaiyovudi edi kauwa. Tedi bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa voyedi te bena lava sa soveyedi. Giukauwa ya giugiuwemi te mba lavedi edi mai'ia kaikana sa vaivai. ³ Bi laḡannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote aiyai diyemimo ima sibe,* ⁴ bi emi vite ba kandavonemo ko voiye. Tamemi i kitemi te bai kandavonemo kona voyena ba tana kaka emi maii'a ya vitemi.”

Pali wailovelovena (Luk 11:1-4)

⁵ “Laḡannemo ko laupalina ba mote mai lava kaikaiyovudi sa laulaupalina mainana, tedi sa ḡoyeḡoye te bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa moito nawa bi sa laupali te lava sa kitedi. Giukauwa ya giugiuwemi te mba lavedi edi maii'a kaikana a vai. ⁶ Bi laḡannemo pali ko

---

‡‡‡ **5:48:** Liv 19:2, Wai 18:13 * **6:3:** Gulik kalinanemo i giuna, “Nimam kataiyam e paipailuna, nima ḡeniyam mote ya sibe te nima kataiyam bai ya voivoiye.”

goyena, ba ko nawa emi vanuwemo, mataetina ko gudu bi Tamemi miyamiya waidavonina lisinemo ko laupali. Tamemi i sibemi bai kandavonemo ko voivoiyena kaka emi maii'a ya vitemi.

⁷ “Bi laḡannemo ko laupalina ba mote mai koikoitau taulauduneyedi sa lelololona mainana. Tedi sa wainoḡota te edi giu wapewapedi sa vatodina kaka Maimaituwa ya vaiyedi. ⁸ Temi mote koma voiye mai tedi, banina muliḡa kaka koi baḡana ba Tamemi kaikana emi maluwabi i sibedi.”

⁹ “Temi ko laupalina gado,
Tamamai malamo miyamiyam,
dobu matabuna Isam Waiwaiyawina sa
vivile.

¹⁰ Tam em waibada ya nato.

Bi em ḡowana dobumo ya tubuḡa, maibena malamo ya tubutubuḡana mainana.

¹¹ Laḡan onena kamaya kwa vitemai,

¹² Bi ema gebogebo kwa noḡoti kamaḡedi,
mai ema lava edi gebogebo ke
noḡonoḡotikamaḡedina mainana.

¹³ Kwa sagumai te laulubumo mote kama nawa
bi gebogebo kwa tauliye bi kwai yawasani-
mai.

¹⁴ “Bi bamoda lava a kanuwagebomina ba
edi gebogebo ko noḡoti kamaḡedi. Banina mba
mainana kaka Tamemi malamo kota emi gebogebo
ya noḡoti kamaḡedi.† ¹⁵ Bamoda lava edi
gebogebo yaḡolo te ko noḡonoḡoti watedi ba

---

† **6:14:** Mak 11:25-26

Tamemi malamo kota mainana emi gebogebo ya noḡoti watedi.”

Udi wailovelovena

¹⁶ “Laḡannemo ko udiudina ba mote matem i koma voiyedi te simai nuwatoitoi maibena, lava waikaikaiyovudi sa voivoiyena. Tedi sa kaka-maḡati munaḡedi lava matedimo te sa udiudi. Giukauwa yà giugiuwemi te tedi kaikana edi ma'ia a vai. ¹⁷ Bamoda ko udina ba dabemi ko oelidi bi matem i ko sevedi, ¹⁸ te lava mote sima sibemi te temi ko udiudi. Bi Tamemi miyamiya waidavonina taunaḡa ya sibemi te temi ko udiudi. Tana kaka bai kandavonemo ko voivoiyena ya kita bi ma'ia ya vitemi.”

Malamo Waiguyau

(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Emi waiguyau mote dobumo koma susuḡudi, male sulasula sa kagebgebodi bi sa laukoekoe ee taudanedanene vanuwemo sa sola saḡa te sa danenedi. ²⁰ Taunana aubaina emi waiguyau malamo ko susuḡudi, banina ḡome mote sulasula kaka sima kagebgebodi bi sima laukoekoe ee taudanene mote ima sola saḡa te ima danenedi. ²¹ Bi emi waiguyau bamo ḡome sa kenakena ba temi kota nuwemi ḡome.”

Tubuḡa ena yanayana

(Luk 11:34-36)

²² “Mata ba tubuḡa ena kwadam. Bamoda matem i visuvisudi ba tubuḡimi matabuna ya yana. ²³ Bamoda matami sa gebogebona, ba tubuḡimi matabuna yai dudubala. Bamoda yana

nopommo i wai dudubalana, ba i gebo kauwa te nopom yai boimatuwa.

²⁴ “Mote aiyai kaka babada labu aubaidi ima paula. Tana ġemota ya ġoye bi ġesauna ya daboke ee ġemota ya kaiwatawata bi ġesauna ya kita kamaġe. Temi mote ġemoġemotina te Maimaituwa bi mane koma pauleli.”

Mote komai nuwaboya

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Taanana aubaina, yà giugiuwemi te tubuġa aubaina mote komai nuwaboya te bai maso kona kani bi kona tego. Bi mote komai nuwaboya te bai maso kona kote tunimi aubaina. Yawasana noġotina i didiga gulatana kaka kani bi kota mainana tunimi noġotina i didiga gulatana kaka gala. ²⁶ Mwanuwa sawasawamo sa lovolovona ko noġotidi! Tedi mote sima wadiwadi, mote kani sima yabayaba ee sima laulaususuġu, geġa te Tamemi malamo ya waikanidi. Bi temi nuwaboyemi i didiga gulatana kaka mwanuwa. ²⁷ Temi mba mwalidi kowai nuwaboyaedina, kaka emi miya sa kalofedi, ee? Geġa.”

²⁸ “Te bai aubaina gala ko wainuwaboyaedi? Belana bodumo sa dugadugana ko kitedi. Tedi mote sima noyanoya bi gala sima voivoiyedi.

²⁹ Bi yà giugiuwemi, avena te Solomon ena waiguyaumo ena gala kipokipolidi bi mba galedi mote a visu gulata maibena niga belenidi.‡

³⁰ Maimaituwa ġawaġawa i voiyedi bi ya labelabe kauwedi. Bi mba ġaweġawedi niganana niga ġome bi bokina ba kai ya kala ġosedi. Bi temi

---

‡ 6:29: 1Ġa 10:4-7

noḡotimi i didiga gulatana kaka ḡawaḡawa. Tau-nana aubaina Maimaituwa kaka yai galemi, bi temi kamaina te koi sumaḡadidi.”

³¹ “Mote komai nuwaboya bi koma giu gado, ‘Mwali bai ta kani, ee bai ta tego? Ee bai ta kote?’

³² Koikoitau taulauduneyedi mba mwalidi sa wainuwaboya gulatedi. Bi temi Tamemi malamo i sibe te mba mwalidi ko ḡoyeḡoyedi. ³³ Bi geḡa te temi Maimaituwa ena waibada bi ena didimana etedi ko gei tavuḡedi kaka tana mba mwalidi matabudi ya vitemi. ³⁴ Taunana aubaina, bokina ena kauwa niganana komai nuwaboyae. Bokina ko gose te taunaḡa ena nuwaboya. Laḡan onena taunaḡa ena nuwaboya ya kenakena.”

7

Lava mote kuma laipoyedi

(Luk 6:37-42)

¹ “Lava kuma kitakita waipoipoyedi bi kuma giugiuwatedi, Maimaituwa kaka kauwina ḡemotina lisimmo ya voiye. ² Bainewa em tau kuna laipoipoyena ba Maimaituwa kaka luvanemo ya laipoyem.* ³ Bai aubaina em tau matanemo ḡasububu kwa kitakita, bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita? ⁴ Bai aubaina tam matammo mote kaitupo ku kaikamaḡe, bi em tau matanemo ḡasububu kaikamaḡena kwa giugiuwe? ⁵ Tam lava kaikaiyovum! Dolinemo tam matammo kaitupo kwa kaikamaḡe te kwai kita kauwa, kaka em tau matanemo ḡasububu kwa kaikamaḡe.”

---

* **7:2:** Mak 4:24

⁶ “Bai waiwaiyawina mote daḡadaḡasi koma vitedi. Bi kota em posalu mote buwawa matedimo kumai naḡasa, tedi male sa vagudegudedi bi sa nuwavitata te sa koilililim.”

*Waibaḡa, waitavutavu bi laupewapewa
(Luk 11:5-13)*

⁷ “Koi baḡana kaka Maimaituwa ya vitemi, koi tavutavuna kaka ko banavi bi ko laupewapewana kaka lisimimo mataeta ya kaikamaḡe. ⁸ Lava matabudi sa waibaḡana kaka ya vitedi, tedi mabai sa waitavutavuna kaka sa banavi bi tedi mabai sa laupewapewana kaka lisidimo mataeta ya kaikamaḡe. ⁹ Tam aiyai natum maso kani i waibaḡaye bi ḡakima kuna vite? ¹⁰ Ee iyana i waibaḡaena ba mwata kwa vite, ee? Bena geḡa! ¹¹ Temi mwali visuvisudi natunatumi vitedi kona sibe kauwedi. Tedi mabai sa waibaḡana Tamemi Malamo lisinemo ba mwali visuvisudi ya vitedi. ¹² Temi bai ko ḡoyeḡoyena lava lisimimo sa voyena ba mainana kota tedi lisidimo ko voye, banina niga taunana Waḡake bi Tauḡiuwatana edi wailovelove.”

Eta labu

¹³ “Mataeta ḡulilinaḡa ko sola nawa, banina iyoyoḡa etana ba gayana i didiga, i taba bi lava wapewapedi sa kaikaiwata. ¹⁴ Yawasana etana mataetina ba i ḡulili bi nawaena ba i pilipili bi lava visa ota sa kaikaiwata.”

*Tauḡiuwatana giugiukauwidi bi kaikaiyovudi
(Luk 6:43-45)*

¹⁵ “Tauḡiuwatana kaikaiyovudi ko kita kauwedi. Tedi sa nato bi sa voyedi mai sipu

waitunipekidi bi geḡa te nopodi ba medimedidi mai bena tabei.† 16 Bi edi kauwemo ba ko kita ḡonedi. Lava ḡemoḡemotina guleipi gedala modonemo ya losi, ee kulou tipolo modonemo ya losi? Bena geḡa. 17 Kota mainana kai dugaduga kauwina ba ya vota kauwa bi kai mote dugaduga kauwina mote vota kauwa. 18 Kai dugaduga kauwina mote ḡemoḡemotina vota gebogebona ima votae. Bi kai mote dugaduga kauwina mote ḡemoḡemotina vota visuvisuna ima votae. 19 Bi bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba Maimaituwa ya oi kamaḡedi bi kai kalakalatinemo yai naḡasedi.‡ 20 Mba kauwina ḡemotinemmo, taugiuwatana edi yawasana ko kita waitetedi bi ko sibedi te tedi taugiuwatana visuvisudi ee taugiuwatana kaikaiyovudi.”

Tauwaikaiwatana giugiukauwidi bi kaikaiyovudi

(Luk 6:46-49)

21 “Lava wapewapedi lisigumo sa giugiuna gado, ‘Bada, Bada,’ Bi mote lavedi matabudi kaka Maimaituwa ena waibadamo sima sola saḡa. Bi tedi mabai Tamagu malamo ena ḡowana sa voivoiyena taudidi Maimaituwa ena waibadamo sa sola saḡa. 22 Bi etala laḡanna ya tavana kaka lava wapewapedi sa giuna gado, ‘Bada, Bada, tama isammo aluwa gebogebodi ke potiyovodi bi mataila kauwidi wapewapedi ke voivoiyedi.’ 23 Bi tagu kaka ya giuotigedina gado, ‘Tagu mote ya sibemi. Ko nawa tabumimo, temi gebogebo lavemi.’ ”

---

† 7:15: Tabei ba daḡasi ḡasiḡasidi. ‡ 7:19: Met 3:10

Vanuwa tauḡaledi labu
(Luk 6:47-49)

²⁴ “Taunana aubaina, tana aiyai ya nato giugu ya vaiye bi ya kaikaiwata kauwena ba maibena lava nuwauyauyana, ena vanuwa ḡakima dabanemo i ḡala. ²⁵ Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo bi mote i likwa, banina yasina ḡakima dabanemo i waimoito. ²⁶ Bi aiyai giugu ya vaiye bi mote ima vovoteyeteye, ba maibena oloto bu'ubu'uwina ena vanuwa bubumo i ḡala. ²⁷ Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo te i likwa bi daguguna ba i didiga gulata.”

²⁸ Laḡannemo Yesu ena wailovelove i kovi mulinemo ba lava kumdi ena wailovelove a sove gulate,§ ²⁹ banina tana ḡailisi vaitena i waiwailovelove, mote mai waiḡake tauwailovelovedi.

8

Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani
(Mak 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Laḡannemo Yesu oya dabanemo i yovoyovo munaḡa ba lava kumdi tana a kaiwata.

² Ġome oloto sida kapa vaivaina i tava Yesu kaḡepakanemo, tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i giuna gado, “Aee, BADA, bamoda kwa ḡoyena, te kwai yawasanigu.”

³ Yesu nimana i tuḡu te oloto i taukoni bi i giuwena gado, “Tagu yà ḡoyeḡoyena kwa

---

§ 7:28: Mak 1:22

yawasana.” Noi taunana te oloto sida kapa vaivaina i yawasana. ⁴ Kamaina bi Yesu oloto i waiḡakena gado, “Bai lisimmo i tubutubuḡana, mote aiyai kuma giuwe bi kwa nawa pilisi lisinemo te tana ya kitam. Bi Mousis ena sewasewa i giugiuwena mainana kwa voiye te lava sa kitam te tam kuna yawasana.”

Yesu tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada ena taupaula i waiyawasani
(Luk 7:1-10)

⁵ Bi laḡannemo Yesu Kapeniyammo i tavatava, ba ḡome tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada i tava Yesu lisinemo bi i waibaḡana gado, ⁶ “Bada, egu taupaula ba sida tunipekipeki i vai bi ya pelopelo.” ⁷ Bi Yesu tana i giuwena gado, “Tagu kaka yà nato te yài yawasani.” ⁸ Bi tauwaiḡaviya edi bada Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, tagu mote yà visu te egu vanuwemo kwa tava. Bi kwa giu ota te egu taupaula ya yawasana. ⁹ Tagu kota waibabada dibudimo yà miyamiya, bi ḡaviḡaviyidi egu waibada dibunemo sa miyamiya. Bi laḡannemo tauwaiḡaviya yà giuwena gado, ‘Ku nawa,’ Ba ya nawa, ee yà giuwena^{5/8}Q1qàQ gado, ‘Ku nato,’ Ba ya nato. Bi egu taupaula yà giuwena gado, ‘Niga ku voiye,’ Ba tana ya voivoiye.”

¹⁰ Laḡannemo Yesu, tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada ena giu i vaivaiyedi ba i sove bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi, te tagu mote bamo Isael noponemo lava aiyai e banavi ena waisumaḡa mai niga olotona. ¹¹ Bi tagu yà giugiuwemi, te Mala ena waibada noponemo

lava wapewapedi kaka suwala ena anilovotava bi ena anibulu yawanidiḡa sa tava. Ġome Eiblaḡam, Aisik bi Deikap waitedi sai ḡemotidi bi sa kani ḡemota. ¹² Bi tedi mabai sa ḡoyeḡoye te Maimaituwa ena waibadamo maso sa sola saḡa bi geḡa te ya pwalage yovoḡedi boimatuwemo. Bi mba ḡome tedi kaka sa ḡaba bi sa gadigadi kiko.”*

¹³ Kamaina bi Yesu tauwaiḡaviya edi bada i giuwena gado, “Ku nawa, bi em waisumaḡa luvanemo mainana ya tubuḡa.” Mai i giugiu ba, tauwaiḡaviya edi bada ena taupaula i yawasana.

*Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi
(Mak 1:29-34, Luk 4:38-41)*

¹⁴ Laḡannemo Yesu, Pita ena vanuwemo i so-lasola saḡa ba lawana, i kita gaugaululu i vai bi ena gabumo i kenakena. ¹⁵ Yesu waivini nimana i tautaukoni ba i yawasana bi i moito te i waikanidi.

¹⁶ Mba aubiganemo, lava wapewapedi aluwa gebogebodi a sunesuneidina a natomedi Yesu lisinemo. Bi tana aluwa gebogebodi i giuwedi a potiyovo bi kota lava sidesidedi matabudi i waiyawasanidi. ¹⁷ Niga kauwidi ba taugiuwatana Aisaiya wala bai i giugiuwena mainana a tubuḡa. Taugiuwatana niga mainana i giu, “Tana taunana eda nuwaboya bi eda sida vitedi i avali.”†

*Yesu kaiwatana ena pilipili
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Yesu lava kumna i kitedi a dubudubutawi, ba ena tauwaikaiwatana i giuwedi te sa nawa

---

* **8:12:** Met 22:13,25:30 † **8:17:** Ais 53:4

topa nevanemo. ¹⁹ Bi waiḡake tauwailovelovena ḡemota Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove, tam bamo maiḡa kwa nawana ba yà kaiwatam.” ²⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Dako edi bwadamo sa miyamiya, mwanuwa edi noḡimo sa kenakena, bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

²¹ Ḡome Yesu ena tauwaikaiwatana ḡesauna i giuna gado, “BADA, dolina yà munaḡa te tamagu yà dobo.” ²² Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Ku kaiwatagu, bi lava pekipekidi kwa gosedi te edi peki sa dobo.”

*Yesu kaibitibiti i giu waitautau
(Mak 4:35-41, Luk 8:22-25)*

²³ Kamaina bi Yesu wagamo i gelu bi ena tauwaikaiwatana waitedi a nawa. ²⁴ Tedi topa modonemo a tavatava, noi taunana te kaibitibiti i talaḡa i waitubu. Bi labama nananakidi waga noponemo a waidubusaḡedi, bi Yesu ba i kenakena. ²⁵ Ḡome ena tauwaikaiwatana tana a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, kwai yawasanida, ḡotona te ta peki.” ²⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina ko nainaila? Emi sumaḡa kana ḡaubo.” Kamaina bi tana i miya moito te yavala bi labama i giu waitautaudi. Bi daumola i kena. ²⁷ Tedi a soveye bi a giuna gado, “Niga lava baibaina? Te yavala bi labama a voteyete.”

*Yesu lava labu aluwa gebogebodi a sune-
suneḡidina i waiyawasanidi
(Mak 5:1-20, Luk 8:26-39)*

²⁸ Sauginemo Yesu noi nevanemo Gelesin lavedi edi dobumo i tavatava, ba olooloto labu aluwa gebogebodi a sunesuneidina, tauyewaḡa a tava Yesu lisiinemo. Tedi ai nuwanainaila gulata aubaina mba etana mote lava a kaikaiwata. ²⁹ Bi tedi kalinedi dididiginemo Yesu lisiinemo a binauna gado, “Maimaituwa Natuna! Tam bai kwa ḡoyeḡoyena lisimaimo kwa voiye? Kovoḡa ena laḡan yaḡolo kaka ya tava, bi niganana kuna natona kwa kovoḡimai, ee?”

³⁰ Tedi a moimoitona diyedimo ba buwawa yalaboluboludi a yabayaba. ³¹ Kamaina bi aluwa gebogebodi Yesu ai baḡana gado, “Bamoda kwa kwavi waipotiyovomaina ba kwa giukamaḡemai te buwawa yalaboludi nopodimo ka solanawa.” ³² Yesu aluwa gebogebodi i giuwedina gado, “Ko nawa!” Te lava a potiyovo kamaḡedi bi buwawa nopodimo a sola nawa. Ḡome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelau watana ba topamo a tona te a peki. ³³ Bi buwawa tauḡamodi a naila a nawa taunimo. Bi olooloto labu bi buwawa lisidimo bai i tubutubuḡana giuna a laidabalali. ³⁴ Kamaina bi mba taunina lavedi a nawa Yesu kitana aubaina bi laḡannemo a banabanavi ba aibaḡa vavasaḡe te edi dobu ya gose.

9

*Yesu oloto nuwakudukuduna i waiyawasani
(Mak 2:1-12, Luk 5:16-26)*

¹ Kamaina bi Yesu wagamo i gelu saḡa bi i munaḡa nato ena taunimo. ² Bi ḡome olooloto ḡesaudi edi tau nuwakudukuduna latilatina a avali tavaite Yesu lisiinemo. Laḡannemo Yesu

mba oloolotodi edi waisumaḡa i kitakita, ba oloto nuwakudukuduna i giuwena gado, “Koko, kumai nuwaboya, em gebogebo e noḡoti kamaḡe.”

³ Ġome waiḡake tauwailovelovena giuna mai a vaivaiye, ba taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga lavana ba Maimaituwa ya waidiboḡi.”

⁴ Yesu mba lavedi edi noḡota i sibedi bi i giuna gado, “Bai aubaina mba noḡotidi gebogebodi nopomimo ko noḡonoḡotidi?” ⁵ Bamo giuna i tekateka? ‘Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi, ee Kwa moito bi kwa nawa?’ ⁶ Niganana kaka yaì lovemi bi ko sibe te dobumo Tana Taunana Natuna lisinemo ḡailisi ya kenakena te gebogebo ya noḡotikamaḡedi.”

Kamaina bi Yesu mba olotona nuwakudukuduna i giuwena gado, “Kwa miya moito, em kebana kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.”

⁷ Ġome oloto i miya moito bi i nawa ena vanuwemo. ⁸ Laḡannemo lava kumna mba kauwina a kitakita, ba tedi a sove bi Maimaituwa a kasaḡesaḡe, banina tana ḡailisi lava i vitedi.

Yesu Met i yoge

(Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu mba gabuna i gose bi i nawanawa ba oloto isana Met i kita. Tana takis anilaitupana gabunemo i miyamiya. Bi Yesu Met i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!” Ġome Metiu i miya moito bi Yesu i kaiwata.

¹⁰ Kamaina bi Met Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi i giuvaidi te ena vanuwemo a kani. Bi vanuwinemo ba gebogebo lavedi bi takis taulaitupana wapewapedi a tava bi vaitena a

kanikani ġemota. ¹¹ Ġome Palisi ġesaudi a kita te Yesu ba gebogebo lavedi vaitedi a kanikani. Bi ena tauwaikaiwatana a giuwedina gado, “Bai aubaina emi tauwailovelove takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi vaitedi sa kanikani ġemota?”

¹² Laġannemo Yesu mainana i vaivaiyedi ba i giuna gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima ġoyeġoye, bi lava sidesidedi taudiġa doketa sa ġoyeġoye. ¹³ Temi ko nawa bi gilugilumina wadubonemo ko kita bai i giuwe, “Tagu lisigumo mote musala koma lausewasewayedi bi lava ko launuwatoyedi. Banina tagu e yovona ba gebogebo lavedi waiyawasanidi aubaidi. Bi mote visuvisu lavedi aubaidi.”

Wailovelove wadubona ko gose bi Yesu ena wailovelovemo ko miya

(Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Laġan ġemota Diyoni taukabulu ena tauwaikaiwatana a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Bai aubaina tama bi Palisi ka udiudi, bi tam em tauwaikaiwatana mote sima udiudi?”

¹⁵ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Laġannemo lawelawe ena wale naġi soinemo vaitedi sa miyamiya, ba bai aubaina sai nuwaboya bi sa udi? Bi saugina ya tavana kaka lawelawe ya gosed, mba laġannemo kaka tedi sai nuwaboya bi sa udi.”

¹⁶ Mote aiyai gala valivaliuna ima vai bi gala wadubona vaitena ima siyau ġemotidi. Banina gala valivaliuna male gala wadubona ya solulisi, te ya puliti waididigi. ¹⁷ Bi kota lava mote waen valivaliuna sima vai, bi kwagi wadubonemo sima

gini. Bamoda mainana sa voyena, ba kwagi wadubona ya nuwasena te waen ya nuwagini. Geḡa, tedi waen valivaliuna kwagi valivaliunemo sa gini yovoḡe. Te kwagi bi waen visuvisudi sa kena.

Gomana pekipekina bi waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena
(Mak 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Yesu mba kauwidi i giugiuwedi ba, bolu vanuwina tauwaibadayena ḡemota i tava lisinemo. Tana tuwapekana i tupagwaligedi bi i giuwena gado, “Tagu natugu waivinina niganana i peki. Taunana aubaina tam kwa nato bi nimam dabanemo kwa sako bi ya yawasana munaḡa.”

¹⁹ Kamaina bi Yesu bi ena tauwaikaiwatana mba olotona vaitena, a nawa ena vanuwemo.

²⁰⁻²¹ Tedi a nawanawa etamo ba waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena Yesu mulinaḡa i saḡa. Te ena gala isunaḡa i taukoni bi noponemo i wainoḡotana gado, “Bamoda Yesu ena gala isunaḡa yà taukonina, ba yà yawasana.” Niga waivinina kwasina i miyamiya kamakamaḡena ba kwalabu wapana 12 a kovi.

²² Ġome Yesu i tauvitale te waivini i kita bi i giuwena gado, “Keulo, mote kumai nuwaboya, em sumaḡa i waiyawasanim.” Mba taunana te i yawasana.

²³ Bi laḡannemo Yesu bolu vanuwina tauwaibadayena ena vanuwemo i valavalageta, ba lava kumna i kitedi a ḡabaḡaba salesale. ²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Matabumi ko potiyovo. Gomana mote i peki tana ya kenakena.” Ġome lava kumna mainana a vaivaiye ba tedi Yesu ai

gwaigwaiye. ²⁵ Bi lava giuwedi te a potiyovo doḡamo, mulinemo Yesu i saḡa noke dabanemo bi gomana nimanemo i kabikabi ba i kenamoito. ²⁶ Niga kauwina i tubutubuḡana, giuna dobu matabuna i nawa yaḡosi.

Yesu olooloto matapotepotedi labu bi gumgum i waiyawasanidi

(Mak 8:22-26, Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁷ Kamaina bi Yesu mba vanuwina i gose bi i nawanawa te olooloto matapotepotedi labu, a kaiwata bi a binabinauna gado, “Deivida natuna, kwa launuwatoyemai!” ²⁸ Bi Yesu i nawa vanuwemo i valavalageta, ba olooloto matapotepotedi a tava lisinemo. Bi i waitalayedina gado, “Temi konai sumaḡa te tagu ḡemoḡemotina matem i yaì yawasanidi, ee?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Emaso Bada, tama kei sumaḡa.”

²⁹ Kamaina bi Yesu mba oloolotodi matedi i taukonidi bi i giuwedina gado, “Temi konai sumaḡa aubaina te ya tubuḡa.” ³⁰ Gome te matedi i kayanedi bi ai kita. Bi Yesu i giu vavasagedina gado, “Bai niganana lisimimo i tubuḡana mote aiyai koma giuwe!” ³¹ Bi geḡa te tedi a nawa bi lisidimo bai i tubutubuḡana giuna mba dobuna matabuna a giu nawe.

³² Mba oloolotodi Yesu a gose bi a nawanawa, ba mulidimo, lava ḡesaudi oloto aluwa gebogebona i sunesuneḡina ai doli tavaite Yesu lisinemo. Bi mba olotona tana ba gumgum. ³³ Gome Yesu olotona noponemo aluwa gebogebona i kwavivai bi mulinemo ba oloto i giu ota. Bi lava kumna

gome kauwina a kitakita ba a tagugu bi a sove te a giuna gado, “Niga kauwina Israeël noponemo mote bamo mainana ta kitakita.” ³⁴ Bi Palisi a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada gailisi Yesu i vite. Taunana aubaina tana aluwa gebogebodi ya kwavidi bi sa potipotiyovo.”*

Taupaula a visa

³⁵ Yesu i nawa taun bi malagai matabudi nopodiḡa bi bolu vanuwidiḡa i waiwailovelove, bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuḡa i laulauguguyae. Bi kota lava edi sida tabudi bi tabudi i waiwaiyawasanidi.†

³⁶ Laḡannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi ba i launuwatoiyedi. Tedi wainuwatoitoidi tausagudi geḡa. Tedi ba maibena sipu bi taulabedi geḡa.‡

³⁷ Gome Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Daibimo maula i didiḡa gulata bi tau-paulayena mote a wapa. ³⁸ Bada tana daibi taniwagina, koi baḡa bi taupaula ya giukamaḡedi te ena daibimo sa noya.”

10

Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 i giukamaḡedi (Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 i waigemotidi bi gailisi i vitedi te tedi aluwa gebogebodi sa kwavidi sa potiyovo bi sida tabudi

bi tabudi matabudi sai yawasanidi.

² Giugiukamaḡedi 12 isedi ba niga, dolidolina ba Saimon, a waiisana Pita,

* **9:34:** Met 10:25, 12:24, Mak 3:2 † **9:35:** Met 4:23, Mak 1:39

‡ **9:36:** Mak 6:34

bi tasina ba Endulu,
Diyemesi tamana Diyebedi bi tasina ba Diyon

³ Pilipi,

Batolomiu,

Tomasi

bi Met takis taulaitupana,

Diyemesi tana taunana Alupiyasi natuna

bi Tadiyas,

⁴ Saimon tana Selot,

bi Diudas Iskaliot tana taunana Yesu
tauwaibenabenamena.

⁵⁻⁶ Yesu niga oloolotodi 12 i giukamaḡedi bi i giu
wailovelovedina gado, “Eteni bi Sameliya lavedi
edi tauniḡa mote koma nawa. Bi ko nawa Islael
lavedi lisidimo, tedi ba maibena sipu gwegwedi.

⁷ Temi ko nawa bi niga giuna ko lauguguyaena
gado, ‘Mala ena waibada kaikana ya tavatava.’

⁸ Bi lava sidesidedi koi yawasanidi, pekipekidi ko
ka kenamoitodi, kapa vaivaidi koi yawasanidi, bi
aluwa gebogebodi a sunesuneidina ko kwavidi sa
potiyovo. Niga ḡailisina e vite otiemi, mainana
kota temi lava koi yawasani otiedi bi mote maii’a
komai baḡae. ⁹ Emi nawamo mote goldi, ee
silva ee kopa koma legaudi, ¹⁰ mote tana, mote
kwesi ḡesauna, mote kaḡesuma bi mote diḡona.
Temi egu taupaula aubaina te lava kaka mwali
matabudi aubaimi sa voyiedi.

¹¹ “Laḡannemo bamo taunimo ee malagaimo
kona tavana, bi aiyai i giuvaimina ba ena
vanuwinemo ko miyamiyana, eete mba
vanuwina ko gose. ¹² Laḡannemo temi vanuwemo
kona valagetana ba, koi ebodi bi ko giuna
gado, ‘Nuwauba lisimimo ya kena.’ ¹³ Bamoda

vanuwa lavedi sa giuvaimina ba kamaina te emi nuwauba nopodimo ya kena. Bi geḡa, ba nuwaubana ko vai munaḡe. ¹⁴ Bi bamoda lava mote sima giuvaimi bi kalinemi mote sima vaiye, ba kamaina te kaḡemi gobusidi ko laikulukuluvidi bi mba vanuwina ee malagaina ko gose.* ¹⁵ Tagu yà giugiu kauwemi te malaetala laḡannemo ba Maimaituwa Sodom bi Gomola ya launuwatoyedi bi mba taunina lavedi mote kaka ima launuwatoyedi.†

*Laukivigebogebomo ko moitodidina
(Mak 13:9-13, Luk 21:12-17)*

¹⁶ “Tagu yà giugiukamaḡemina maibena sipu, tabei‡ nopodimo. Taunana aubaina ko volana mai mwata ko volavolayena te gebogebote mote ima taukonimi bi kota ko voyaḡotana mai gabubu te yawasana gebogebodi mote koma voyedi. ¹⁷ Bi lava ko kita kauwedi, banina tedi kaka taulauetala nimedimo sa sivumi bi bolu vanuwidi nopodimo sa kwapumi.§ ¹⁸ Tagu dabagumo kaka temi sa panimi bi sa nawemi gabegabemani bi ḡaliḡalibona nananakidi lisidimo. Bi ḡome giugu visuvisuna tedi bi Eteni lavedi lisidimo ko kamaḡati. ¹⁹ Bi laḡannemo sa panimina ba mote komai nuwaboya te bainewa ko giu. Mba sauginemo Maimaituwa kaka giu ya vitemi te bainewa ko giu. ²⁰ Banina giu ko vatodina ba mote temi koma giugiu, bi Tamemi Aluwina kaka giu ya vitemi te lisidimo ko giu.

---

* **10:14:** Giu 13:51 † **10:15:** Met 11:24, Pak 19:24-28 ‡ **10:16:** Tabei ba daḡasi ḡasiḡasina § **10:17:** Mak 13:9-11

21 “Mba laḡannemo olooloto kaka lava sa kaisoluḡedi te valevaletidi sai pekidi, bi libilibi tametamedi kauwina ḡemotina natunatudi lisidimo sa voiye, bi libilibi kota tametamedi sai ḡaviyedi bi sai pekidi.** 22 Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi, bi tana aiyai ya moimoitodidinana ba damonemo ya yawasana. 23 Bamo malagainemo sa laukivigebogeboyemina, ba kamaina te mba malagina ko gose, bi ko nawa malagai ḡesaunemo. Bi yà giugiu kauwemi te temi mote emi noya komai kovidī Islael taunidimo, bi Tana Taunana Natuna ya nato.

24 “Gomana gilugilumina mote ena tauwailovelove ima saḡa kamaḡe, ee taupaula ena bada mote ima saḡa kamaḡe. 25 Bi libilibi gilugilumidi ba edi tauwailovelove vaitena ḡemoḡemotidi, bi taupaula ba mai ena bada. Bamoda vanuwa taniwagina sa giugiuwe te tana ba aluwa gebogebodi edi bada Belsebul, kamaina te ena vanuwa lavedi mainana giuna ḡemotinemo sa giuwedi.†† 26 Taunana aubaina lavedi koma nailedi. Bai mwalina sumamo kenakenana ba ya nuwatanesa. Laḡan ya natonatona kaka bai mwalidi sa kenakena waidavonana ba sa laumaḡata.‡‡ 27 Bi dudubalemo bai e giugiuwemina, temi kaka suwalemo ko giuwedi, bi tagu bai kandavonemo beyemimo e kasakasavemina ba vanuwa dabedimo koi noyanoyae.

28 “Lava tubuḡa taunaḡa tauwaipekidi mote koma nailedi, tedi mote ḡemoḡemotina aluwimi

---

** 10:21: Mak 13:12 †† 10:25: Met 9:34, 12:24, Mak 3:22

‡‡ 10:26: Mak 4:22

simai pekidi. Maimaituwa tana taunana ko naile, banina tana tubuḡimi bi aluwimi ḡemoḡemotina iyoyoḡamo ya kagebogebody. ²⁹ Niga ko noḡoti, mwanuwa mavumavuyam a keikeilika kauwa ḡemoḡemotina 10 toyamo labu ko gimala, ḡemota bi doḡamo i kuluvana ba Tamemi Maimaituwa mote ima noḡoti kamaḡe. ³⁰ Temi kota mainana dabemi iyevina wapana matabuna i sibe kovi. ³¹ Taunana aubaina mote koma naila, banina temi noḡotimi i didiga gulatana, mote mai mwanuwa mavumavuyam.

³² “Aiyai i vite munaḡe bi lava matedimo ya kakamaḡatiguna, ba tagu kaka Tamagu matanemo malamo ya kamaḡati. ³³ Bi aiyai ya valevaleleguna lava matedimo, ba tagu kaka Tamagu malamo matanemo ya valeleye. ³⁴ Bi koma wainoḡota bena tagu nuwauba e vai yovoḡe dobumo. Tagu e yovona mote nuwauba bi kepataᄀᄀ e yovoḡena daila aubaina. ³⁵ Tagu e yovona ba ya voiyemi te, oloto natuna olotona vaitena sai saḡasaḡa bi gomana waivinina tinana vaitena sai saḡasaḡa bi vesala lawana vaitena sai saḡasaḡa.

³⁶ Lava ena ḡaviya ba ena vanuwa nopona lavedi.

³⁷ “Tana aiyai tamana bi tinana ya ḡoyeḡoye gulatedina mote mai tagu, ba mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana, bi tana aiyai bi natuna olotona ee waivinina ya ḡoyeḡoye gulatena mote mai

---

ᄀᄀ **10:34:** Kepata ba aniwaiḡaviya, Yesu i giuna gado tagu kepata e yovoḡe, banina tana i yovona dabanemo waimiyatauli bi waḡasiḡasi vanuwa noponemo.

tagu, ba mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikawaiwatana. ³⁸ Bi aiyai mote ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikawaiwatana.*** ³⁹ Tam aiyai em yawasana kuna nuwevina ba mote kuma banavi, bi tam aiyai bi em yawasana kuna nuwakamaḡena tagu aubaigu ba muliḡa, yawasana kwa vai munaḡe.

⁴⁰ “Tana aiyai temi ya giugiuvaimina, ba tagu vaitegu ya giugiuvaigu. Bi aiyai tagu ya giugiuvaiguna ba taugiukamaḡegu vaitena ya giugiuvai.

⁴¹ Tana aiyai taugiuwatana i giuvaina banina tana ba taugiuwatana, aubaina te taugiuwatana kaka ena maii'a ya vai. Bi tana aiyai didimana lavana i giuvaina, banina tana ba didimana lavana, aubaina te tana kaka didimana lavana ena maii'a ya vai. ⁴² Bi bamoda aiyai gauba leduna taukaiwatagu sivusivuyovoḡedi i vitedina ba ya ḡaugiukauwemi te tana kaka ena maii'a ya vai.”

11

Yesu bi Diyoni taukabulu

(Luk 7:18-35)

¹ Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 i giu wailovelovedi, mulinemo tana i nawa Galili taunidimo te yai lovelove bi ya lauguguya.

² Laḡannemo Diyoni biliwelokomo i miyamiya ba Keliso bai i voivoiyedina giudi i vaiyedi bi ena tauwaikawaiwatana i giukamaḡedi ³ te Yesu sai talayaena gado, “Tam taunana Tauwaiyawasana a giugiuwemna kuna tava ee lava ḡesauna ka

---

*** **10:38:** Kolosi avalina mba wainuwatoi giuna, maibena Yesu kolosimo i wainuwatoitoina.

labe?” ⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko munaḡa bi bai lisigumo kona vaivaiyena bi kona kitekitedina, mba taudidi Diyon ko talavite.

⁵ “Lava matapotepotedi sa waikita munaḡa, kaḡenuwanokudi ba sa nawanawa, kapa vaivaidi sa yawayawasana, beyapotepotedi sa waibeyavaiya, lava pekipekidi sa kenakena moito munaḡa, bi lava waiyamoyamonidi Maimaituwa giuna visuvisuna sa vaivaiye.* ⁶ Lava aiyai ya waisumaḡeguna bi mote ima nuwakulukuluva ba tana kakavisuvisuna.”

⁷ Laḡannemo Diyon ena tauwaikaiwatana a munamunaḡa ba Yesu lava kumna lisidimo Diyon i waigayo watana gado, “Temi wala kona nawa kalakalalelemo, Diyon lisenemo kona kitana, kitana bainewa? Maibena yavala vagala i suvesuvelemedina mainana kona kita, ee? ⁸ Bamoda mote mainana ko kita, te lavana bainewa kitana kona kita? Gala visuvisudi i kotekotedi kona kita? Geḡa, lava ḡalibona ena vanuwemo taumiya gala visuvisudi sa kotekotedi. ⁹ Temi kona nawana bai kona kita? Taugiuwatana, ee? Emaso, yà giugiuwemi te Diyon i saḡa gulata mote mai taugiuwatana ḡesaudi.”

¹⁰ “Gilugilumina wadubonemo tana taunana a gilumi watana gado,
“Tagu kaka egu tauwainoyanoya yà gei giukamaḡe te

tana kaka tam em eta ya yawasi.’ ”†

¹¹ “Tagu giukauwa yà giugiuwemi te dobumo Diyon i saḡa gulatana mote mai lava matabumi. Bi lava aiyai i sakosakoyovoḡena mala ena

---

* 11:5: Ais 61:1 † 11:10: Mal 3:1

waibada noponemo ya miyamiyana ba tana i tausagana mote mai Diyon. ¹² Diyon taukabulu ena lağanmo te niganana, lava edi gailisi ai laulubudi te lava mala ena waibada noponemo miyemiyedi a waigaviyedi, banina tedi edi gowana maso mala ena waibada ai badae. ¹³ Taugiuwatana matabudi bi Mousis ena waigake Maimaituwa ena waibada a giugiuwatana eete Diyon i ena lağan i tava. ¹⁴ Bamoda Elaidiya ko labelabe te ya tavana ba Diyon taunana Elaidiya, tana bai ya giugiuwena taunana ko vaiye. ¹⁵ Temi waibeyemi te koi beyavaiya.

¹⁶ “Niga kimtina bai mwalina ya laukoiluvae? Tedi maibena libilibi aniwaikunekune gabudimo sa miya bi sa waimuduveyana gado, ¹⁷ ‘Tama naḡi salena ke saleye bi mote ko biga bi peki ḡabanemo ke ḡabaluiyava bi mote ko ḡaba.’ ¹⁸ Mainana laḡannemo Diyon i tavana ba mote i kanikani bi wain i tegotego, tana a giuwena gado, ‘Tana aluwa gebogebona i sunai.’ ¹⁹ Bi Tana Taunana Natuna i tavana ba a giuwena gado, ‘Niga taunana taugudaguda, tautegotego, takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi edi tau.’ Nuwayuaya didimanina ko vaina ba Diyon bi tagu ema wailovelove ko kaiwatedi.”

Taun waisumaḡa geḡedi
(Luk 10:13-16)

²⁰ Yesu bamo taundimo anisove kauwidi i voivoiyedina mba lavedi edi gebogebo mote a kuvesidi taunana aubaina, i giugiumataidina gado, ²¹ “I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo! Bamoda lisimimo anisove kauwidi e

voivoiyedina mainana Taiya bi Sidon lisidimo e voyiedi, tedi maso maḡokana laukuvasa galedi a kotedi, ai kovutopedi bi edi gebogebomo a laukuvasa. ²² Tagu yà giugiu kauwemi te malae-tala laḡannemo tagu kaka Taiya bi Sidon yà launuwatoitoiyedina kaka temi Kolasin bi Bet-saida lavemi. ²³ Bi Kapeniyam lavemi, temi bena Maimaituwa ya nawemi malamo? Geḡa, temi kaka Maimaituwa ya pwalaḡe nawemi pekipekidi edi gabumo. Bamoda temi lisimimo anisove kauwidi e voivoiyedina mainana Sodom malagainemo e voyiedi, tedi maso a laukuvasa bi malagaina visuvisuna i kena te niga laḡandimo.‡ ²⁴ Tagu yà giugiuwemi te malaetala laḡannemo ba Sodom kovoḡa ḡaubona ya vai bi taun waisumaḡa geḡemi temi kaka kovoḡa dididiga ko vai.”

Ko nato lisigumo bi koi yawasi

(Luk 10:21-22)

²⁵ Mba sauginemo Yesu i laupalina gado, “Tamagu, mala bi dobu Badana, yà kakasaḡesaḡem, banina tam lava mabai a noḡoti munaḡedi te tedi anapu bi sibe lavedi, ba lisidimo niga kauwidi kuna sivuwaidavonedi bi lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamaḡatidi. ²⁶ Tamagu giukauwa te niga kauwidi ba em ḡowanemo sa tubutubuḡa.

²⁷ “Tagu mwali matabudi Tamagu i vitegu. Bi aiyai mote Natuna i sibe te Tamana taunaḡa. Aiyai mote Tamana i sibe te Natuna taunaḡa i sibe. Bi kota Natuna tedi mabai i vinevinedina ba tana sa kamaḡati.

---

‡ **11:23:** Pak 19:24-28

28 “Temi mabai nuwaboya bi vita sa pokepokemina ba ko nato lisigumo kaka waiyawasi yà vitemi. 29 Egu kewa isunemo ko laulauavalana ba niga kauwidi yàì lovelovemi te ko sibedi, banina tagu voyaḡota bi ḡaubo munaḡa lavagu. Taunana aubaina, tagu lisigumo ko natona kaka aluwimi sai yawasi. 30 Bi kewa yà vitemna ba i tekateka, ḡemoḡemotina kwa lageti bi kwa avali.”

12

Yesu tana Waiyawasi Laḡanna Badana (Mak 2:23-28, Luk 6:1-11)

1 Mba sauginemo Waiyawasi Laḡannemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi laisi daibinaḡa a nawanawa te ena tauwaikaiwatana kani a peki. Taunana aubaina laisi a tanodi bi a kanikanidi. 2 Bi Palisi mainana a kitakitana ba, Yesu a giuwena gado, “Kuna kita, kauwidi Waiyawasi Laḡannemo mote maso ko voivoiyedi bi geḡa te em tauwaikaiwatana kauwidi sa voivoiyedi.” 3 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ḡalibona Deivida ena lava vaitedi kani a peki bi Deivida bai i voivoiyena, temi kona iyeve, ee geḡa? 4 Tana Maimaituwa ena vanuwemo i solanawa bi buledi kakavisuvisudi i legaudi bi ena lava i vitedi te a kanidi. Bi waigake ya giugiu te mba buledidi ba pilisi taudiḡa sa kanikanidi. 5 Bi temi Mousis ena waigake kona iyeve ee geḡa? Pilipilisi Waiyawasi Laḡandimo Maimaituwa ena vanuwa noponemo a noyanoyana ba Waiyawasi Laḡanna ena waigake a waidoukoto, bi geḡa te mba mote gebogebo a voivoiye. 6 Tagu yà giugiuwemi te lava ḡemota nopodemo ena wailolove i saḡa

gulata mote mai pali vanuwina. ⁷ Bi gilugilumina wadubonemo i giuna gado, “Tagu yà ḡoyeḡoyena launuwatoi kauwina lava lisidimo ko voiye, bi kota temi musala ko laulau sewasewaena tagu mote yàma ḡoyeḡoye.’ Bamoda temi giudi banidi ko sivedina, ba mote egu tauwaikaiwatana komai wavu yababedi. ⁸ Banina Tana Taunana Natuna Waiyawasi Laḡanna Badana.”

⁹ Yesu nawa i waitubu munaḡe bi lava edi bolu vanuwina noponemo i sola saḡa, ¹⁰ bi ḡome oloto sida nima pekipeki vaivaina i miyamiya i kita. Bi Palisi eta a tavutavu te bainewa maso Yesu ai wavu. Taunana aubaina tedi Yesu ai talayenana gado, “Waiḡake bainewa ya giugiu? Waiyawasi laḡannemo kamaina te lava tai yawasani ee geḡa?” ¹¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamoda aiyai em sipu ḡemota Waiyawasi Laḡannemo dommo i kuluvana ba sipuna dommo kwa solu saḡe ee geḡa? ¹² Bi lava noḡotina i didiga gulatana, mote mai sipu. Taunana aubaina Waiyawasi Laḡannemo kamaina te visu ta voiye.”

¹³ Kamaina bi Yesu mba olotona i giuwena gado, “Nimam ku tuḡu.” Ḣome oloto nimana i tuḡutuḡu ba i visuvisu munaḡana maibena ni-mana ḡesauna. ¹⁴ Bi Palisi a potiyovo a nawa bi ai ogatala te bainewa Yesu sai peki.

Yesu tana Maimaituwa ena Taupaula Vinevina

(Mak 3:7-12, Luk 6:17-19)

¹⁵ Ḣome Yesu i sibe te Palisi a waiogatala te tana sa vunu, taunana aubaina mba modomodona i gose. Bi i nawanawa ba lava kumdi a kaiwata

bi matabudi edi sidamo i waiyawasanidi ¹⁶ bi i giu vavasagedi te tedi mote aiyai sima giuwe te tana lava aiyai. ¹⁷ Niga kauwidi matabudi wala taugiuwatana Aisaiya lisinemo BADA bai i giugiuwedina, mainana a tubuḡa. Gilugiluminemo i giuna gado,

¹⁸ “Niga ba egu Taupaula tana taunana e vine, tana nuwagu tauvaina, bi tagu tana lisinemo yà wainuwawisu.

Bi tagu kaka Aluwigu yà vite, te tana lava matabudi lisidimo didimana ya lauguguyae.

¹⁹ Tana mote aiyai vaitena simai kagiu bi ima lasa guda, tana mote etaḡa ima binau nawa te lava kalinana sima vaiye.

²⁰ Tana mote vagala nuwayovuna ima koto kamaḡe.

Bi kaipou tututukina mote imai suwavunu.

Tana mainana ya voivoiyena eete dobu matabudi nopodimo lava ya kadidimani kovidi.

²¹ Mba laḡannemo kaka dobu matabudi lavedi edi waisumaḡa tana lisinemo sa sako.”*

Yesu bi Aluwa gebogebodi edi bada

(Mak 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Ġome oloto aluwa gebogebodi a sune-suneina a natome Yesu lisinemo. Mba olo-tona ba gumgum bi matapotapotana. Bi Yesu i waiyawasani te i waikita munaḡa bi giu i waitubu. ²³ Bi lava matabudi Yesu a soveye bi a giuna

---

* **12:21:** Ais 42:1-4

gado, “Augunai niga ba ḡalibona Deivida natuna, ee?”

²⁴ Bi Palisi niga mainana a vaivaiye ba a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada isana taumudulele, tana Yesu i sunei bi ḡailisi i vite te aluwa gebogebodi ya kwavidi bi sa potipotiyovo.” ²⁵ Bi Yesu edi noḡota i sibedi, taunana aubaina i giuwedina gado, “Bamoda ḡalibona ena waibada noponemo taudiḡa sa daili munaḡedina ba taudiḡa sa kakagebogebodi. Bi bamo taunina ee vanuwina noponemo taudiḡa sa dailidi bi sa waigasiḡasina ba sa kakagebogeboda munaḡedi. ²⁶ Mba kauwina ḡemotina mainana, bamoda Seitan ena waibada noponemo sa dailidi bi sai ḡasiḡasina ba taudiḡa sa kaka gebogeboda munaḡedi bi mba waibadana mote ima kena nonoḡa. ²⁷ Bamoda tagu taumudulele ena ḡailisimo aluwa gebogebodi ya kwavikwavivaidi te temi Palisi ko giu, emi tauwaikaiwatana aiyai ena ḡailisimo aluwa gebogebodi sa kwavikwavivaidi? Emi tauwaikaiwatana sa kaka maḡatimi te temi ba kaikaiyovumi. ²⁸ Tagu Maimaituwa Aluwina ena ḡailisimo aluwa gebogebodi ya kwavikwavivaidi. Niga kauwinemo temi ko sibe te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

²⁹ “Aiyai mote oloto ḡaigailisina ena vanuwa ima lolo te dolinemo ya panipani kaka ena vanuwa ya lolo te ena ḡonaḡona ya legau kamaḡedi. ³⁰ Tana aiyai ya waigaviyeguna ba mote egu tau. Bi aiyai mote vaitena kama noyanoya ḡemota ba egu lava ya suwasuwa waidabalalidi.

³¹ “Taunana aubaina, lava aiyai Maimaituwa ya giugiu waigebogebona bi ya waidiboḡina ba

ena gebogebo ya noḡoti kamaḡedi. Bi tana aiyai Aluwa Waiyawa ya waidibogina, ba ena gebogebo mote Maimaituwa kaka ima noḡoti kamaḡedi. ³² Lava aiyai Tana Taunana Natuna lisinemo ya giugiu vitavitalana ba Maimaituwa kaka ena gebogebo ya noḡoti kamaḡedi. Bi aiyai te Aluwa Waiyawa lisinemo ya giugiu vitavitalana ba mote ena gebogebo ima noḡoti kamaḡedi, niganana eete laḡan damonemo.

*Kai gebogebona votana gebogebona
(Luk 6:43-45)*

³³ “Kai ko komaniyena kaka ya vota kauwa, bi kai mote koma komaniye ba kaina mote ima vota. Banina kai votanemo kaka ta sibe te mba kaina visuvisuna ee gebogebona.† ³⁴ Temi mwata salama natunatuna! Nopomi gebogebo i wanavu te bainewa visu ko giuwata? Banina lava noponemo bai i wanavu bi ya kenakenana, taunana mudunemo ya potipotiyovo. ³⁵ Lava visuvisuna nopona visu i wanavu, taunana aubaina kauwa visuvisudi ya voivoiyedi. Bi lava gebogebona nopona gebo i wanavu, taunana aubaina kauwa gebogebodi ya voivoiyedi. ³⁶ Tagu ya giugiuwemi te etala laḡannemo lava giu gebogebodi matabudi mududimo sa potipotiyovona dabedimo kaka Maimaituwa ya etaledi. ³⁷ Bi Maimaituwa kaka tam em giu luvanemo ya kovoḡim, bi kota em giu luvanemo yai yawasanim.”

*Mataila Diyona lisinemo i tubutubuḡana ko kita
(Luk 11:29-32)*

---

† 12:33: Met 7:20

38 Kamaina bi palisi bi waigake tauwailovelovedi gesaudi Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ka goyegoyena anisove matalina kwa voyedi te ka kitedi.”

39 Bi tana i giuwedina gado, “Niga kimtimi temi gebogebo lavemi bi waimatawapemi! Bi ko goegoe te mataila ko kita. Ya giugiuwemi te temi mote mataila koma kita, bi taugiuwatana Diyona lisinemo mataila i tubutubuḡana tau-nana ko noḡoti. 40 Te Diyona iyana noponemo i miyana ba laḡan faiona bi dudubala faiona. Mba kauwina gemotina mainana Tana Taunana Natuna kota doḡa noponemo ya kenana laḡan faiona bi dudubala faiona. 41 Bi malaetala laḡannemo Ninive lavedi bi temi niga kimtina lavemi kaka pekimo ko moito munaḡa bi tedi kaka sa giuwemi te iyoyoḡamo ko nawa. Banina Diyona i laulauguguya laḡannemo ba Ninive lavedi tana ena giu a vaiye bi a nuwavitala. Bi niga ḡome niganana lava gemota tana Diyona i saḡa kamaḡe, bi temi tana ena giu mote ko vaiye bi ko nuwavitala. 42 Bi kota malaetala laḡannemo Siba edi ḡalibona waivinina bi niga kimtimi tana vaitena kaka pekimo ko kenamoito munaḡa. Bi tana kaka ya giuwemi te iyoyoḡamo ko nawa. Banina mba ḡalibonina waivinina wala tana Idip yawaninaḡa i saḡa, Solomon ena nuwauyauya vaiyena aubaina.‡ Bi niga ḡome niganana lava gemota tana Solomon i saḡa kamaḡe.

*Aluwa gebogebona ena anitava munaḡa
(Luk 11:24-26)*

---

‡ 12:42: 1Ḡa 10:1-10

43 “Bi laḡannemo aluwa gebogebona lava i potiyovo kamaḡena, ba ya nawa dobu tatakalidiḡa animiya ya tavutavu te yai yawasi bi mote ima banavi ⁴⁴ ba ya giuna gado, ‘Tagu lava e gosegosena lisinemo ya munaḡa.’ Bi sauginemo lavana lisinemo ya tavatava munaḡa ba ya kita te lavana nopona kavakavana, laulaḡiligilina bi ḡonaḡona sivusivu kauwedi. ⁴⁵ Ḡome te ya munaḡa bi aluwa gebogebodi ḡesaudi, wapedi 7 yai dolidi. Bi mba aluwidi tedi a gebogebo gulatana mote mai tana. Tedi vanuwina noponemo sa sola saḡa te sa miya. Mba lavana ena yawasana ya gebogebo gulatana mote mai wala i miyamiyana. Mba kauwina ḡemotina mainana kota niga kimtina lisidimo kaka ya tubuḡa.”

*Maimaituwa ena ḡowana voyena i saḡa gulata bi em vanuwa lavedi ba i ḡaubo
(Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu yaḡolo lava kumna lisidimo i giugiu ba tinana bi tasitasina a tava. Tedi didiyaumo a moito bi a ḡoyeḡoyena maso Yesu vaitena ai giugiu. ⁴⁷ Kamaina bi lava ḡemota Yesu i giuwena gado, “Tinam bi tasitasim doḡamo sa moimoito, bi sa ḡoyeḡoye te vaitedi koi giugiu.” ⁴⁸ Ḡome Yesu giu i waimunena gado, “Aiyai tinaguna bi mabai tasitasigudi?” ⁴⁹ Bi tana ena tauwaikawaiwatana lisidimo nimana i waiyoyo bi i giuna gado, “Niga taudidi tinatinagu bi tasitasigu. ⁵⁰ Banina tana aiyai Tamagu malamo ena ḡowana ya voivoiyedina, tana taunana tasiotigu, nuvuotigu bi tinaotigu.”

13

Taubayau lautaulalana (Mak 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Mba laḡanna ḡemotinemo Yesu vanuwa i potiy-ovo kamaḡe, i yovo i nawa topa diyanemo i miya wailovelove aubaina. ² Bi lava kumdi a tava a moito kwaivivile, taunana aubaina te tana wagamo i moito saḡa bi lava matabudi ba gelemo a moito.

³ Mba ḡome tana kauwa wapewapedi lautaulalamo i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Laḡan ḡemota taubayau i nawa ena pesi aulau-naḡasedimo. ⁴ Tana pesi i laulaunaḡasedina ba pesi ḡesaudi etamo a talaḡa bi mwanuwa a tava te a kani kovidi. ⁵ Bi pesi ḡesaudi doḡa wait-ELITELINEMO a talaḡa te a duga makai, banina doḡa mote i didiga. ⁶ Bi laḡannemo suwala i lalanina ba pesidi a welai, banina tedi mote lamlamdi doḡamo a yovo gulata. ⁷ Bi pesi ḡesaudi gedala nopodimo a talatalaḡana ba gedelidi pesi a yavanidi te mote a bani. ⁸ Bi pesi ḡesaudi doḡa visuvisunemo a talatalaḡana ba a duga te a vota bi votedi ba 100, 60 bi ḡesaudi ba 30. ⁹ Tana aiyai waibeyana te yai beyavaiya kauwa.”

Lautaulala banina bai (Mak 4:10-12, Luk 8:9-10)

¹⁰ Kamaina bi Yesu ena tauwakaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina lautaulalamo lava kwa giugiuwedi?” ¹¹ Bi tana edi giu i waimunena gado, “Mala ena waibada sibena ba Maimaituwa temi i vitemi bi lava ḡesaudi mote i vitedi. ¹² Tana aiyai niga kauwidi

ya sibesibedina ba Maimaituwa kaka sibena lisinemo yai lautawi. Bi aiyai mote niga kauwidi i sibedi ba avena te sibe g̃aubona lisinemo bi Maimaituwa kaka ya kaikamaḡe. ¹³ Taunana aubaina, tagu lava lisidimo lautaulalamo yà giugiuwedi. Tedi sa kitakitana bi mote sima kita banavi, sa vaivaiyena bi mote sima vaiye ḡone. ¹⁴ Taugiuwatana Aisaiya wala nove bai i giugiuwena, niganana tedi lisidimo ya tubu-tubuḡa.”

“Tana i giuna gado,
 “Temi ko vaivaiyena bi mote koma sibesibe,
     ko kitakitana bi mote koma kitakita banavi.
¹⁵ Banina niga lavedi nopodi ḡaiḡaidi.
     Tedi waibeyedi bi mote sima waibeyavaiya
     kauwa,
     tedi waimatedi bi mote sima waikita kauwa,
     banina tedi matedi a pota.

Male matedimo sai kita,
     beyedimo sa vaiye
     bi nopodimo sa sibe,
 tedi mainana sa voivoiyena, banina mote sima
     ḡoyeḡoye te edi gebogebo sa kuvesidi
     bi yà yawasanidi.”*

¹⁶ “Bi temi koi nuwavisu, banina matemimo ko kitakita bi beyemimo ko vaivaiye. ¹⁷ Tagu giukauwemo yà giugiuwemi, te taugiuwatana wapewapedi bi didimana lavedi wala a ḡoyeḡoyena maso niga kauwidi a kitedi bi a vaiyedi. Bi geḡa te, mote a kitedi bi a vaiyedi maibena niganana temi ko kitekitedina bi ko vaivaiyedina.

---

* **13:15:** Aisaiya 6:9-10

18 “Koi beyavaiya bi taubayau lautaulalana banina yà giuwemi: 19 Lava mabai Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna sa vaivaiye bi banina mote sima sibesibe ba maibena pesi etamo talatalaḡidi. Seitan ya tava te bai sa vaivaiyena nuwapoudimo ya kaikaikamaḡedi. 20 Bi lava mabai manuwavisudi giu visuvisuna sa vaiye bi sa waianinena ba maibena pesi doḡa waitelitelinemo talatalaḡidi. 21 Bi laḡannemo pilipili ee laukivigeboḡebo sa natona Maimaituwa giuna aubaina, ba tedi mote sima moimoitodidina, banina lamlandi mote a yovo gulata. 22 Bi pesi gedala nopodimo talatalaḡidi ba lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiyena bi dobu nuwaboyedi bi waiguyau noḡotidi nopodi sa waiwanavudi te mote sima votavota. 23 Bi lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa sibesibena, ba maibena pesi doḡa visuvisunemo sa talatalaḡana, tedi giu sa vaiye bi sa miyamiyaena ba sa vota bi votedi ba 100, 60 bi 30.”

Ḡawaḡawa lautaulalana

24 Yesu lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena oloto pesi visuvisudi ena daibimo i laulaunaḡasedina. 25 Tedi dudubalinemo a kenakena ba kana ḡaviya i tava te daibinemo pesi visuvisudi nopodiḡa ḡawaḡawa i launaḡasedi te i nawa. 26 Laḡannemo pesi visuvisudi a kalakalanapu ba ḡawaḡawa vaitedi a duga ḡemota.

27 “Daibi taniwagina ena taupaula a tava lisinemo bi ai talayena gado, ‘Bada, tam bena pesi visuvisudi daibimo ku launaḡasedi. Niga

gaweḡawedi bamo maiḡa a tava bi sa dugaduga?²⁸ Bi tana edi giu i waimunena gado, ‘Mba ḡaviya i launaḡasedi.’ Bi ena taupaula ai talayena gado, ‘Bainewa kwa noḡonoḡoti, ka nawa ka laka kamaḡedi, ee?’²⁹ Bi edi giu i waimunena gado, ‘Avena! Bamoda ḡawaḡawa koma lakelakedi bi witi waitedi koma lakedi.³⁰ Ko gose kamaḡedi te matabudi sa duga ḡemota eete vililubu laḡanna. Mba laḡannemo tagu kaka tauvililubu yà giuwedi te ḡawaḡawa sa gei lakedi, sa pani bwainidi bi kaimo sai kalaḡosedi. Bi witi sai ḡemotidi te sa saḡedi egu susuḡumo.”

Wasiva pesina bi muu'a lautaulalidi
(Mak 4:30-34, Luk 13:18-21)

³¹ Bi Yesu lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena wasiva pesina,† lava ya vai te ena daibimo ya wadi.³² Mba pesina ba pesi ḡaubo otina, bi laḡannemo i dugana ba kai matabudi ya saḡa tawedi bi yai kaibada te mwanuwa sawasawaḡa lovolovodi sa tava bi lagalaganemo sa launoḡi.”

³³ Bi yaḡolo te lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena muu'a,‡ waivini ya vai, falawa noponemo ya vitale, bi ya gwadai te falawina nopona matabuna muu'a ya nawae.”

³⁴ Yesu niga kauwidi matabudi lava kumna lisidimo lautaulalamo i giugiuwedi. Bai laḡannemo

---

† **13:31:** Gulik edi wasiva ba kitana mai kai bagoma bi mote kailawalawasa. ‡ **13:33:** Yist mba maibena tuva. ḡaubona kwa likwa bi topamo kwa sako, mba ya dabalala. Bi yist ḡaubona payawa noponemo kwa sako, mba ya dabalala.

mote giu baniotidi i giuwedi bi lautorialamo tedi i giugiuwedi. ³⁵ Niga kauwina Maimaituwa wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuḡa. Taugiuwatana i giuna gado,

“Tagu kaka lautorialamo yà giuwemi,

‘Pakanemo dobu i tubuḡa bi i saḡa te niganana giu kenakena waidavonidi yà giuwemi.’§

Yesu witi bi ḡawaḡawa lautorialidi i giu wai-ipoipodi

³⁶ Ḡome Yesu lava kumna i gosedi bi i valageta vanuwemo. Bi ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi a giuwena gado, “Aee Bada, ḡawaḡawa daibimo duggedgedi lautorialana maso lisimaimo kuna giu waiipoipo.”

³⁷ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Pesi visuvisudi tauwadidi ba Tana Taunana Natuna. ³⁸ Daibi ba niga dobuna, bi pesi visuvisudi ba tauwaisumaḡa, tedi taudidi Maimaituwa ena waibada noponemo sa miyamiyana. Bi ḡawaḡawa ba tedi Seitan natunatuna. ³⁹ Bi ḡaviya ba Seitan tana ḡawaḡawa taulaunaḡasedi. Bi vililubu ba laḡan damona bi tauvililubu ba aneya.

⁴⁰ “Bi ḡawaḡawa bainewa sa lakedi, sa pani bwainidi bi kaimo sa waikalaḡosedina ba mainana kauwina ḡemotina laḡan damonemo ya tubuḡa. ⁴¹ Tana Taunana Natuna kaka ena aneya ya giukamaḡedi, te ena waibada noponemo gebogebo tauwaitubudi bi tauvoiyedi matabudi sai ḡemotidi ⁴² bi kai kalakalatinemo sa pwalage nawedi. Bi ḡome kaka sa lauaiyoi bi mwakedi

sa sanawaikikokikodi. ⁴³ Bi didimana lavedi kaka Tamedi ena waibada noponemo sa yanana maibena suwala. Tana aiyai waibeyana te yai beyavaiya bi ya sibe.”

Ġonaġona laukaidi kenakena waidavonidi bi posalu lautaulalidi

⁴⁴ “Mala ena waibada ba maibena aniwaiguyau ġoneġonedi, doġa noponemo kenakena waidavonidi. Laġannemo lava i banabanavi ba i ġuluvi munaġe, ġome tana mayasisina i nawa bi ena ġonaġona matabudi i kuneye kamaġedi. Bi manena matabuna i vai bi i tava munaġa te mba doġana i gimeli.

⁴⁵ “Bi kota, Mala ena waibada ba maibena tauwaikunekune ġemota, posalu visuvisuna i tavutavu te maso i gimeli. ⁴⁶ Laġannemo tana posalu maiina dididiga i banabanavi ba i munaġa bi ena ġonaġona matabudi i kune kamaġedi bi manenemo posalu i gimeli.”

Gomo lautaulalana

⁴⁷ “Bi kota, mala ena waibada ba maibena gomo, topamo sa pwalāġe, bi iyana tabudi bi tabudi sa konekonedidi. ⁴⁸ Laġannemo gomo i wanavuna ba sa solusaġe balabalamo bi sa miyatulu, te iyana visuvisudi poa'a noponemo sa sivudi bi gebogebodi sai naġasedi. ⁴⁹ Niga kauwina mainana kaka laġan damonemo ya tubuġa. Mba laġannemo aneya kaka sa yovo te didimana lavedi nopodimo gebogebo lavedi sa daligidi, ⁵⁰ te gebogebo lavedi kai lemlemnemo sa pwalāġe nawedi, bi ġome kaka sa lauayoi bi mwakedi sa sanawaikikokikodi.” ⁵¹ Bi Yesu ena

tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Niga kauwidi matabudi kona sibedi ee geḡa?” Bi tedi ena giu ai munena gado, “Emaso, bena ke sibedi.”

⁵² Bi Yesu i giuwedina gado, “Taunana aubaina, waiḡake tauwailovelovena ḡesaudi ba Mala ena waibada wailovelovena kaikana a vai, tedi ba maibena vanuwa taniwagina ena susuḡumo ani-waiguyau mwalidi valivaliudi bi wadubodi ya yovodi te ya kitedi bi lava ya wailovedi.”

Nasalet lavedi Yesu a daboke
(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Laḡannemo Yesu lautaulala giudi i wai-waikovidi ba dobuna i gose kamaḡe. ⁵⁴ Tana i munaḡa ena malagai otinemo, bi ḡome bolu vanuwidiḡa lava i waiwailovelovedi. Tedi a sov-eye bi ai talana gado, “Niga lavana bamo ḡome nuwauyauya bi ḡailisi i vai bi anisove kauwidi ya voivoiyedi? ⁵⁵ Tana bena taukamda natuna? Tinana bena isana Meli, bi tasitasina ba Diyemesi, Diyosep, Saimon bi Diudas? ⁵⁶ Nuvunuvuna matabudi bena vaiteda niga? Niga olotona kauwidi matabudi bamo ḡome i legaudi?” ⁵⁷ Bi ḡome te Yesu a daboke.

Bi Yesu i giuwedina gado, “Taugiuwatana ena malagai bi ena vanuwa lavedi ba mote sima vivivile.” ⁵⁸ Taunana aubaina, mba malagainemo Yesu mote mataila wapewapedi i voiyedi, banina tedi mote ai sumaḡe.

14

Diyon taukabulu bainewa i peki ḡiliwa
(Mak 6:14-29, Luk 3:19-20, Luk 9:7-9)

¹ Mba sauginemo Alodi Galili tauwaibadayena Yesu giuna i vaiye, ² bi ena taupaula i giuwedina gado, “Niga lavana ba Diyon taukabulu, tana pekimo i kena moito munaḡa, taunana aubaina ḡailisi lisinemo ya kenakena bi mataila ya voivoiyedi.” ³ Alodi niga mainana i giuna, ba tana wala Diyon i pani bi biliwelokomo i sako nawe, valetina Pilipi mwanena Elodiyas dabanemo. ⁴ Diyon, Alodi i giugiu mataina gado, “Mote i visu te Elodiyas kwa naḡi, banina mba ba valetim mwanena.”

⁵ Mba giuna aubaina Alodi i ḡoyeḡoye te Diyoni maso i waipeki. Bi lava i nailedi, banina tedi a sibe te Diyon ba taugiuwatana.

⁶ Bi Alodi ena tubuḡa soina noponemo, Elodiyas natuna waivinina wale aubaidi i bigabiga ba Alodi nuwana i laukwasili. ⁷ Taunana aubaina, Alodi i giuwapa te bai yai baḡayena ba ya vite. ⁸ Kamaina bi gomana tinana kalinana i lauwata te Alodi i giuwena gado, “Tagu ya ḡoyeḡoyena Diyon taukabulu kununa abomemo kwa sako, bi kwa vitegu.” ⁹ Bi ḡalibona i wainuwaboya gulata bi i waiuvala, bi kaikana i giuwapa ena wale matedimo taunana aubaina te gomana ena ḡowana ya voiye. ¹⁰ Ḣome Alodi tauwaigaviya i giukamaḡe biliwelokomo te Diyon gadona a bwaliḡavuki, ¹¹ bi kununa abomemo a sako, bi gomana guguinina a vite, te i avali nawe tinana i vite. ¹² Bi Diyon ena tauwaikaiwatana a tava, tubuḡina a avali nawe a dobo, bi a nawa te Yesu a giuvite.

*Yesu lava wapedi 5 tausan i waikanidi
(Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)*

¹³ Laḡannemo Yesu Diyon noyana i vaivaiye, ba wagamo i gelu bi i nawana dobu ḡuyuwinemo. Bi lava kumdi a vaivaiye ba edi malagai a gosedi bi kaḡediḡa a vawata. ¹⁴ Laḡannemo Yesu wagamo i potipotiyovo, ba lava kumdi i kitedi, ba i launuwatoiyedi bi sidesidedi i waiyawasanidi.

¹⁵ Bi mba aubiganemo, ena tauwaikawaiwatana lisinemo a nato bi a giuwena gado, “Bada, niga ba mutuyuwa bi kaikana tautaugudu. Lava kwa giukamaḡedi sa nawa malagaiḡa te kediyā sa gimala.”

¹⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tedi mote sima nawa, temi koi kanidi.” ¹⁷ Bi tana a giuwena gado, “Tama mote bai lisimaimo, kamaina buledi 5 bi iyana labu ota.” ¹⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko natomedi lisigumo.” ¹⁹ Tana lava i giuwedi te ḡawaḡawa dabedimo a miya. Bi buledi 5 bi iyana labu i legaudi, i waikita saḡa malamo, i waiebo bi buledi i kividi. Kamaina bi ena tauwaikawaiwatana i vitedi te lava a vite nawedi. ²⁰ Bi lava matabudi a kani te a kani nonoḡa. Kamaina bi tauwaikawaiwatana lava kani a kanikani sivudina, ai ḡemoḡemotidi te po'a wapedi 12 ai wanavudi. ²¹ Lava ḡome a kanina ba oolooloto wapana 5 tausan, waiwaivini bi libilibi mote a iyevidi.

*Yesu topa dabanaiḡa i nawa
(Mak 6:45-52, Dyn 6:15-21)*

²² Mba kauwina mulinemo, Yesu ena tauwaikawaiwatana wagamo i waigeludi bi a damana, a nawanawa noi nevanemo ba kota

lava i giukamaḡedi te a nawa edi malagaiḡa. ²³ Bi lava i giukamaḡedi mulinemo, tana i nawa oya dabanemo, pali aubaina. Mba dudubalina ba taunaḡa ḡome i laulaupali. ²⁴ Bi waga ba kaikana topa modona i nawanawae. Bi ḡome yavala dididiga i talatalaḡa taunana aubaina labama waga i waikati vitavitale.

²⁵ Laḡan tinana bwaganemo, bi Yesu topa dabanaga i nawanawa ena tauwaikaiwatana lisidimo. ²⁶ Laḡannemo ena tauwaikaiwatana a kita topa dabanaga i natonato ba tedi a naila gulata bi a galalana gado, “Noi ba boita.” ²⁷ Bi Yesu maḡemota i giuwedina gado, “Mote koma naila, tagu. Nuwemi ya lautou.”

²⁸ Ḡome Pita i giuna gado, “Bada, bamoda giukauwa te tam ba kwa giuwegu te topa dabanaga ya nato lisimmo.”

²⁹ Bi Yesu Pita i giuwena gado, “Ku nato.” Bi Pita wagamo i potiyovo bi topa dabanaga i nawa Yesu lisenemo. ³⁰ Bi tana yavala bi labama i kitedi bi i nainaila laḡannemo, kwaluluva i waitubu bi i binauna gado, “Bada, kwai yawasanigu!”

³¹ Noi taunana te Yesu nimana i tuḡu bi Pita nimanemo i kabi te i solu saḡe bi i giuwena gado, “Em sumaḡa i ala ḡaubo, bai aubaina kuna nuwakulukuluva?”

³² Laḡannemo tedi a moimoitosaga wagamo ba yavala i lautautau. ³³ Tedi waga noponemo a miyamiyana Yesu a lauduneye bi a giuna gado, “Giukauwa te tam taunana Maimaituwa Natuna.”

³⁴ Tedi a damana nawa Genesaletimo a solasaḡa. ³⁵ Bi laḡannemo mba dobuna lavedi Yesu

a kitakita ba a kitaḡone bi Yesu giuna a giunawe te dobuna diyadiyana matabuna i nawa yaḡosi. Ḡome lava sidesidedi a tavaitedi Yesu lisiinemo. ³⁶ Bi Yesu ai baḡa te sidesidedi maso i waianinedi, te ena gala isunaḡa a taukoni. Bi lava mabai ena gala a tautaukonina, matabudi a yawasana.

15

Baibaiḡa nopoda sa waimiledina ena wailovelove
(Mak 7:1-23)

¹ Ḡome Palisi bi waigake tauwailovelovena ḡesaudi Yelusalemḡa a tava Yesu lisiinemo bi ai talayena gado, ² “Bai aubaina em tauwaikawatana wala nove magumagula edi miyamiya a sakosakona sa waidoukotodi? Tedi mote nimedi sima koḡedi bi sa kanikani!”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bi temi bai aubaina Maimaituwa ena waigake ko waidoukototodi, bi temi emi wailovelove ko kaikaiwatedi? ⁴ Maimaituwa i giuna gado, ‘Tamam bi tinam kwa viviledi.’ Banina aiyai tamana bi tinana i pasilidina ba sai peki. ⁵ Lava aiyai bai mwalina lisiinemo ya kenakenana maso tamana ee tinana i vite. Bi geḡa te, temi emi wailovelove luvanemo mote ima vitedi bi ya giuwedina gado, ‘Egu magula, tagu mote yaḡa sagumi banina kaikana e giuwapa te Maimaituwa ya vite.’ ⁶ Temi emi wailovelovemo lava ko voyiedi te tametamedi bi tinetinedi mote sima sagusagudi. Temi Maimaituwa giuna ko sakosakoliye bi temi emi miyamiya ko kaikaiwatedi. ⁷ Temi lava

kaikaiyovumi! Bai Aisaiya i giugiuwena ba giukauwa te temi i giugiuwatemi.

⁸ ‘Niga lavedi mududiḡa ya giugiu te Bada, Bada bi nopodi ba tabudimo mote tagu lisigumo.

⁹ Tedi sa laulaudune yababegu tedi taudiḡa edi waigake a voivoiyedina, taudidi lava sa wailovelovedi.”

¹⁰ Kamaina bi Yesu lava kumna i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiya bi ko sibe kauwe. ¹¹ Lava kani ya kani te bwaganemo ya yovo bi ya potiyovo munaḡa. Bi bai gebogebona noponemo i noḡoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana ya waimila.”

¹² Ġome ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Kuna sibe ee geḡa te bai kwa giugiuwedina ba palisi mote ai nuwavisuye?” ¹³ Yesu giu i waimunena gado, “Tamagu malamo miyamiyana tana dobumo kai mote i wadiwadina ba matabudi malamlamdi ya lakedi.

¹⁴ Ko kita kamaḡedi tedi tauwaietadoli matapotepotedi, bamoda lava matapotapotana ena tau matapotapotana ya waidolina ba labuḡidi dommo sa kuluva.”

¹⁵ Pita i giuna gado, “Te niga lautaulalana lisimaimo ku giu waitete.” ¹⁶ Yesu i waitalayedina gado, “Temi yaḡolo te ko wainuwanaina, ee?

¹⁷ Kona sibe ee geḡa te lava kani ya kanikanina ba ya yovo bwaganemo te ya potiyovo munaḡa? ¹⁸ Lava noponemo bai gebogebona ya nogoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana nopona ya waimila. ¹⁹ Noḡota gebogebodi maibena, waipeki, vawaidoḡa, waimatawapa, danene, waimuduna bi kaiyovumo waiwavu.

²⁰ Niga yawasanidi lava nopona sa waimila. Bi lava manima milana ya kanikanina, taunana mote ima waimila.”

Keinan waivinina ena waisumaḡa
(Mak 7:24-30)

²¹ Yesu Galili dobuna i gose bi i nawa Taiya bi Sidon palatidimo. ²² Ḡome Keinan waivinina i tava Yesu lisinemo bi i talaḡabalana gado, “Aee Bada, Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu! Aluwa gebogebona natugu waivinina i sunei bi ya wainuwatoi gulata.” ²³ Bi Yesu mote bai i giu lubuye, taunana aubaina ena tauwaikaiwatana a nato lisinemo bi ai baḡana gado, “Niga waivinina mulidaḡa ya nato bi ya ḡabaḡabana, kwa giukamaḡe ya nawa tabunemo. Ya waibeyawakida.”

²⁴ Ḡome Yesu i giuna gado, “Tagu Maimaituwa i giukamaḡeguna Islael lavedi gwegwegwedi aubaidi.” ²⁵ Bi waivini i nato Yesu kaḡepakanemo, tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i giuna gado, “Aee Bada, kwa kai sagugu!” ²⁶ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote i visu te libilibi kediya yà vai bi daḡadaḡasi yà vitedi.” ²⁷ Bi waivini i giuna gado, “Bada, mba giukauwa! Bi geḡa te daḡadaḡasi tamedi ena teibolomo kani pusepuselidi ya taitaikulukuludina ba sa kanikanidi.” ²⁸ Kamaina bi Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Waivini, em sumaḡa kota i tusaḡa, taunana aubaina bai kunai baḡaena ba yà vitem.” Mba taunana te waivini natuna i yawasana.

Yesu lava 4 tausan i waikanidi
(Mak 8:1-9, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)

29 Ĝome Yesu Galili nisana diyanaĝa i saĝa i nawa oya dabanemo i miyatulu. 30 Ĝome lava kumdi a tava Yesu lisinemo. Bi lava kaĝedi nuwanokudi, matapotepotedi, nuwakududi, kupekupedi bi kota sida ĝesaudi vaivaidi vaitedi a tavaitedi Yesu kaĝepakanemo bi matabudi i waiyawasanidi. 31 Lava kupekupedi a gagali, kaĝedi nuwanokudi a didimana, nuwakududi a nawanawa bi matapotepotedi ai kita munaĝa. Ĝome lava matabudi tedi a kitekitedina ba a sove bi Islael edi Maimaituwa a kasaĝesaĝe.

32 Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Tagu niga lavedi e launuwatoiyedi, tedi vaitedi te miya te laĝani faiona a kovi bi kani geĝa, mote ya ĝoyeĝoye te makanipekidi ya giukamaĝedi sa nawa, male etamo sa laumoyaĝau.”

33 Bi ena tauwaikaiwatana ena giu ai munena gado, “Niga ba mutuyuwamo ta miyamiya, bamo ĝome kani ta vai bi lava kumna tai kanidi?” 34 Bi tana i waitalayedina gado, “Temi buledi wapedi visa lisimimo?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Tama buledi wapedi 7 bi iyana keikeilikidi visa ota.” 35 Bi lava kumna i giuwedi te doĝamo a miya. 36 Kamaina bi tana buledi 7 bi iyana i legaudi, Maimaituwa i waiebo bi i kivikividi te ena tauwaikaiwatana i vitedi bi tedi lava a vite nawedi.

37 Tedi matabudi a kani te a kani nonoĝa, mulinemo ena tauwaikaiwatana kani a kanikani sivudina a laitupedi, te po'a wapedi 7 ai wanavudi. 38 Ĝome olooloto a kanikanina ba wapedi 4 tausan bi waivini bi libilibi mote a

iyevidi. ³⁹ Niga kauwina mulinemo, Yesu lava i giukamaḡedi a nawanawa ba tana wagamo i gelu saḡa bi i nawa Magadan dobunemo.

16

Mataila ai baḡae (Mak 8:11-21)

¹ Palisi bi Sadisi Yesu lisinemo a tava laulubuna aubaina bi a giuwe te mala ena mataila, yai lovedi te tana giukauwa Maimaituwa lisinaḡa i yovo.

² Bi edi giu i waimunena gado, “Laḡannemo suwala ya bulubulu bi galewa ya lailaisabasaba ba ko giuna gado, ‘Bokina ba kwamla.’ ³ Bi ola-lalemo galewa ya laisabasaba bi yai dudubalana ba ko sibe te, ‘Mateya ba nabu ya yovo.’ Temi ba yada waigayona kona sibe, bi niga laḡandimo mataila sa tubutubuḡana mote koma sibesibedi. ⁴ Temi niga kintimi emi kauwa gebogebodi bi tauvawaidoḡa, ko ḡoyeḡoye te mataila ko kita, bi mote kaka yaḡmai lovemi, te mataila Diyona lisinemo i tubutubuḡana taunana ko noḡoti.”

Kamaina bi i gose kamaḡedi bi i nawa.

Palisi bi Sadisi edi muu'a

⁵ Laḡannemo topa a damaniye a nawa noi nevanemo ba ena tauwaikaiwatana nuwedi i kauleya te buledi mote a vai. ⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita kauwa te Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kamaḡedi.” ⁷ Bi tedi taudiḡa ai talapilina gado, “Tada mote buledi te vai aubaina mainana i giu.”

⁸ Tedi bai a giugiuwena ba Yesu i sibe, taunana aubaina i giuwedina gado, “Emi sumaḡa kana

g̃aubo! Bai aubaina taumiḡa ko waitalapili te lisimimo buledi geḡa? ⁹ Temi yaḡolo ko wainuwanaina, ee? Tagu buledi wapedi 5 e kividi te lava wapedi 5 tausan a kanikanina ko noḡoti, bi po'a visa konai wanavudi? ¹⁰ Bi kota buledi wapedi 7 bi lava 4 tausan a kanina mulinemo po'a visa konai wanavudi? Temi nuwemi i kauleya, ee? Temi mote komai noḡota kauwa. ¹¹ Temi bai e giugiuwena mote ko sibe, konai noḡota bena tagu buledi e giugiu wata? Geḡa, tagu e giuna gado, 'Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kauwedi.'

¹² Mba ḡome kaka a sibe te tana mote muu'a buledimo vitavitalena i giugiuwe, bi tana ba Palisi bi Sadisi edi wailovelove kaikaiyovudi volayedi i giugiuwata.

Pita Yesu i kamaḡati te tana taunana Vinevina

(Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)

¹³ Laḡannemo Yesu, Seseliya Pilipai dobuna palatinemo i tavatava ba ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, "Lava sa giugiu te Tana Taunana Natuna ba aiyai?"

¹⁴ Bi tedi ena giu ai munena gado, "Lava ḡesaudi sa giugiu te Diyon Taukabulu, ḡesaudi sa giugiu te Elaidiya bi kota ḡesaudi sa giugiu te Delimaiya ee wala taugiuwatana ḡemota i laumaḡata mu-naḡa." ¹⁵ Bi tedi i waitalayedina gado, "Bi temi ko noḡonoḡoti te tagu aiyai?"

¹⁶ Bi Saimon Pita giu i waimunena gado, "Tam Keliso, Maimaituwa yawayawasanina Natuna."

¹⁷ Bi Yesu, Pita i giuwena gado, "Saimon, Diyona natuna, tam kakavisuvisum. Niga giukauwina mote lava ota i wailovem, bi Tamagu malamo

i wailovem. ¹⁸ Bi yà giugiuwem te tam Pita,* bi dabammo kaka Maimaituwa ena dam yà keli, te peki ena ġailisi mote ima lauyovoġe. ¹⁹ Bi tagu kaka mala ena waibadana kiina yà vitem. Dobumo bai kwa panipanina ba mainana malamo yà pani, bi dobumo bai kwa kuvekuvesina ba mainana malamo yà kuvesi.”

²⁰ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i waigakedi te mote aiyai sima giuwe, te tana taunana Keliso.

Yesu ena peki i giuwata

(Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27)

²¹ Mba sauginemo te noi i nawana, Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo ena peki i giu waitete te ya nawana Yeluslemmo ba kauwa wapewapedimo yai nuwatoi. Bi ġome babada nananakidi, pilisi edi babada, bi waigake tauwailovelovedi, Yesu sa laukivi gebogeboye bi sai peki. Bi laġan waifaioninemo tana ya kenamoito munaġa.

²² Kamaina bi Pita Yesu i waidoli nawe tabunemo bi i kaipasinenena gado, “Ke Bada, mba kauwina mote lisimmo ima tubuġa!” ²³ Ġome Yesu i tauvitale bi Pita i giuwena gado, “Seitan, ku tauliya! Tam egu eta kwa waikoigudu, mba noġotina mote Maimaituwa lisinaġa i yovo, mba temi lava ota emi noġota.”

²⁴ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Bamoda tam aiyai kaiwatagu kuna ġoyena ba em ġowana matabudi kwa gosedi bi em kolosi kwa avalu bi kwa kaiwatagu. ²⁵ Aiyai bi ena yawasana i nuwamunaġena ba ya kula yakasi, bi aiyai ena yawasana i nuwakamaġena

---

* **16:18:** Gulik kalinanemo Pita, mba ġakima.

tagu aubaigu ba yawasana ya vai. ²⁶ Bamoda aiyai dobu ena ḡowana i vai kovi bi ena yawasana i gebogebona, ba bai ya voiye te ena yawasana ya vai munaḡe? Geḡa, mote bai ima voiye. ²⁷ Bi Tana Taunana Natuna kaka Tamana namalinemo ena aneya vaitedi sa yovo bi lava ḡemoḡemotaḡa bai a voivoiyedina luvanemo yai maiidi. ²⁸ Yà giugiu kauwemi, temi ḡesaumi niganana kaka mote koma peki, eete Tana Taunana Natuna ena waibada ya natonatona ko kita.”

17

Yesu kitana i launuwavitala (Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)

¹ Laḡan 6 mulidimo Pita, Diyemesi bi tasina Diyon Yesu i waidolidi te a nawa oya lofalofana dabanemo.

² Bi ḡome matedimo a waikita ba Yesu kitana i launuwavitala, matana i namalana maibena suwala matana bi ena gala potina maibena suwala yanana. ³ Noi taunana te Mousis bi Elaidiya a laumaḡata bi Yesu vaitena a waigiugiu. ⁴ Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Bada, i visu te tama niga ḡome. Bamoda kwa ḡoyena ba tagu kape faiona yà voiyedi, ḡemota tam aubaim, ḡemota Mousis bi ḡemota Elaidiya.”

⁵ Pita yaḡolo i giugiu ba giyou potipoti otina i yovo te i sumatawedi. Bi kalina giyou noponaḡa i giu yovona gado, “Niga taunana Tagu Natugu, nuwagu tauvaina, tana ya wainuwavisugu. Kalinana ko vaiye!”

⁶ Laḡannemo tauwaikaiwatana kalina a vaivaiye, ba manailidi a laudulu yovo doḡamo.

⁷ Ĝome Yesu i nato te i taukonidi bi i giuwedina gado, “Ko moito, mote koma naila.” ⁸ Bi a tautaulagetidi ba Yesu taunaĝa a kita bi mote aiyai ĝesauna.

⁹ Tedi oyamo bi a miyamiya kuluva ba Yesu niga mainana i giuwedi, “Temi bai kona kitakitana mote aiyai ĝesauna koma giuwe eete, Tana Taunana Natuna pekimo ya kenamoito munaĝa.”

¹⁰ Ĝome ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bai aubaina waiĝake tauwailovelovena sa giugiu te Elaidiya ya gei tava?” ¹¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba giukauwa, Elaidiya kaka ya gei tava te bai matabuna ya kanonoĝidi. ¹² Bi yà giuwemi te Elaidiya ba kaikana i tava bi lava mote a kita ĝone, bi bai a noĝonoĝotina lisinemo a voiye. Mba mainana kota sa ĝoyeĝoyena Tana Taunana Natuna sa laukivigebogeboye bi yai nuwatoitoi.” ¹³ Mba ĝome kaka ena tauwaikaiwatana a sibe te tana Diyoni Taukabulu i giugiuwata.

Yesu, gomana olotona aluwa gebogebona i sunesuneina i waiyawasani

(Mak 9:14-28, Luk 9:37-43)

¹⁴ Sauginemo tedi a tavatava lava kumna lisidimo ba oloto i nato Yesu matanemo, tuwapekana i tupagwaliĝedi bi i giuna gado, ¹⁵ “Bada, natugu kwa launuwatoiyee! Tana aluwa gebogebona sulusuluvaina ba ya kakaonalele bi ya wainuwatoi gulata. Bi wali saugemo ba kaimo ya pwalapwalaĝe nawena bi wali saugemo ba gaubamo ya pwalapwalaĝe nawe. ¹⁶ Tana e

natomena em tauwaikaiwatana lisidimo bi mote ai yawasani.”

¹⁷ Yesu i giuna gado, “Temi niga kintimi laukasaḡaiḡaimi bi mote waisumegemi vaitemi te alamiya, bi kauwa e alavoiyedi? Gomana ko natome lisigumo.” ¹⁸ Ġome te Yesu aluwa gebogebona i kaipasine bi gomana i potiyovo kamaḡe. Noi taunana te gomana i yawasana.

¹⁹ Bi ena tauwaikaiwatana taudiḡa a nato Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina tama aluwa gebogebona ke kwavi kasaḡe?” ²⁰⁻²¹ Ġome edi giu i waimunena gado, “Banina, temi emi sumaḡa i ḡaubo. Yà giugiu kauwemi te bamoda emi sumaḡa ḡaubona maibena wasiva pouna, ba niga oyana ko giuwena gado, ‘Ku nuwaliye noi ḡome kwa nawa bi ya nuwaliya te ḡome ya nawa.’ Bai lisimimo maso mote i pilipili.”*

Yesu ena peki i giuwata munaḡe
(Mak 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Bi sauginemo ena tauwaikaiwatana vaitedi a waiḡemotidi Galilimo ba i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kana ḡaviya nimedimo sa sako. ²³ Tedi kaka sai peki bi laḡan waifaioninemo Maimaituwa kaka ya kakenamoito munaḡe.” Ġome ena tauwaikaiwatana mainana a vaivaiyena ba ai nuwaboya gulata.

Pali vanuwina manena

²⁴ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a tava Kapaniyammo, ḡome takis taulaitupana i tava

---

* **17:20-21:** Gulik baibol ḡesaudi nopodimo niga lovana 21 mote ima kenakena. Mak 9:29 noponemo ko kita.

bi Pita i waitalayena gado, “Emi tauwailovelove pali vanuwina manena ya sakosako e geḡa?”

²⁵ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Emaso, bena yai waimaii!” Sauginemo Pita i valageta vanuwemo, ba Yesu i gei waitalana gado, “Saimon, tam em noḡota bainewa? Mabai lisidimo ḡaliḡalibona takisi sa lailaitupa, edi dobu lavedi ee wali dobu lavedi lisidimo?”

²⁶ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Wali dobu lavedi takisi sa waimaii.” Ġome Yesu, Pita i giuwena gado, “Mba kamaina ḡalibona ena dobu lavedi mote takis simai maii. ²⁷ Bi bamoda nopodi tama kagebogebo aubaina te kwa nawa topamo bi em kauli kwa pwalāḡe. Bi iyana kwa geigei soluna mba iyenina gayana kwa ḡole bi mane kwa vai te eda takis luvanemo kwai maii.”

18

Mala ena waibada noponemo, aiyai i saḡa gulata?

(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)

¹ Mba sauginemo ena tauwaikawaiwatana lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Bada, Mala ena waibada noponemo ba aiyai i saḡa gulata?”

² Ġome te Yesu gomana ḡaubona i giuwe i tava, bi mododimo i moito. ³ Kamaina bi i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te aiyai em yawasana gebogebonemo kwa nuwavitalana, maibena libilibi keikelikidi edi yawasana, mba tam kaka Mala ena waibada noponemo kwa sola saḡa. Bi bamoda geḡa ba mote kuma sola saḡa.

⁴ Taunana aubaina, aiyai kwa ḡaubo munaḡana maibena niga gomenina kaka Mala ena waibada

noponemo em lava mododimo kwa saḡa gulata.
⁵ Aiyai bi isagumo niga mai gomenina ya giugiu-
 vaina ba tagu ya giugiuvaigu.

Gebogebomo kuluva
 (Mak 9:42-48, Luk 17:1,2)

⁶ “Bamoda aiyai niga lavedi sivusivuyovoḡedi sa waisumaḡeguna i voyiedi te gebomo a kulu-
 vana, ba i visu te ḡakima vitavitana mba lavana gadonemo sa duli bi nisa waidomdomnemo sa pwalāḡe yovoḡe.

⁷ “I gebo kauwa te dobu lavedi edi lava sa voyiedi te edi sumaḡa sa taitaikuludi! Laulubudi ba giukauwa te sa tava bi i gebo kauwa te tana lava aiyai laulubuna ya voivoiyena.

⁸ “Bamoda nimam ee kaḡem ḡemota ya voyiem bi gebogebomo kwa voivoiye ba kamaina te kwa douḡavuki bi kwa pwalāḡe. I visu te kaḡem ḡemota bi nimam ḡemota yawasana kenakena nonoḡinemo kwa sola saḡa bi mote i visu te nimam labu bi kaḡem labu bi kai kalakalatinemo sa pwalāḡe nawem.

⁹ “Bamoda matam ya voyiem bi gebogebomo kwa voivoiye ba kwa ḡivoi kamaḡe bi kwa pwalāḡe. I visu te matam ḡemota bi yawasana noponemo kwa saḡa, bi mote i visu te matam labu bi iyoyogamo sa pwalāḡe nawem.

Sipu gwegwegwena lautaulalana
 (Luk 15:3-7)

¹⁰ “Koi kita kauwa te sivusivuyovoḡedi mote koma kita waiyovoyovodi, banina tedi edi aneya ba laḡan matabuna Tamagu malamo matanemo

sa moimoito. ¹¹ Banina Tana Taunana Natuna i yovona ba lava gwegwegwedi yai yawasanidi.*

¹² “Temi bainewa ko noḡonoḡoti? Bamoda oloto ḡemota ena sipu wapedi ba 100 a miyamiya, bi ḡemota i gwegwena ba tana bai ya voiye? Tana kaka sipu wapedi 99 oya nevanemo ya gosedi sa yabayaba, bi ya nawa sipu gwegwena ya tavuḡe.

¹³ Bi yà giugiu kauwemi, laḡannemo mba sipuna gwegwena i banavina ba yai nuwavisu gulatana mote mai sipu wapedi 99 mote a gwegwegwena.

¹⁴ Bi kota kauwina ḡemotina mainana Tamemi malamo mote ima ḡoyeḡoye te sivusivuyovoḡedi ḡemota ima gwegwe.

Em tau ena gebomo kwa sagu

¹⁵ “Bamoda valetim gebogebo lisimmo i voyiena, ba kwa nawa lisinemo bi taumiḡa mba pilipilina ko kadidimani. Bamo te em giu i vaiye bi i kuvasana ba kamaina te tana kunai yawasani munaḡe. ¹⁶ Bamoda kalinam mote i vaiye ba lava ḡemota ee labu kwai dolidi bi ko munaḡa lisinemo te lava labu ee faiona mba pilipilina ko kakadidimanina sa vaiye. ¹⁷ Bi mba lavana kalinedi mote ima vaiye, ba kamaina te ko nawena Maimaituwa ena dam lisidimo. Bi tana Maimaituwa ena dam edi laididimana mote ima anine, ba kamaina te tana ko voyiena maibena koikoitau taulauduneyena ee takis taulaitupana.

¹⁸ Yà giugiu kauwemi te temi dobumo bai ko panipanina ba Maimaituwa mainana malamo ya pani. Bi dobumo bai ko kuvekuvesina ba Maimaituwa mainana malamo ya kuvesi.

---

* **18:11:** Guliki baibol ḡesaudi nopodimo niga lovana 11 mote ima kenakena.

19 “Bi giukauwemo yà giugiuwemi, bamoda lava labu dobumo koi anina ġemota bi bai koi baġayena, ba Tamagu malamo emi waibaġa ya voiye. 20 Bamo ġome lava labu ee faiona isagumo sa waġmotana ba tagu ġome vaitedi.”

Taupaula mote gebogebo taunoġoti kamaġena ena lautaulala

21 Kamaina bi Pita Yesu lisinemo i tava bi i wait-alayena gado, “Bada, bamoda egu tau gebogebo lisigumo i voiyena, ba malavisa ena gebogebo yà noġoti kamaġe? Mala 7, ee?”

22 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Geġa, mote mala 7, bi 7 wapana 70, bi laġan onena.

23 Banina mala ena waibada ba niga mainana, maibena ġalibona, ya ġoyeġoyena ya sibe kauwe te ena taupaula ena mane a labe kauwe ee geġa.

24 Laġannemo tedi i waġmotidi, ba oloto ena ġaga goldi baikidi 10 tausan luvana i vaivaina, a natome ġalibona lisinemo.† 25 Bi tana mote ġemoġemotina te maso goldi baikidi 10 tausan luvana i waimaii munage. Taunana aubaina, ġalibona i giu te olotona sa kune kamaġe te yai taupaula yababa, mwanena, natunatuna bi ena ġonaġona matabudi kota sa kuneyedi te manena ġalibona lisinemo ġaga sai mai'i.

26 “Mba ġome te taupaula ġalibona matanemo tuwapekana i waitupagwaliġedi bi i waibaġana gado, ‘Aee ġalibona, kwa launuwatoiyegu bi em mane kaka yài mai'i munage.’ 27 Kamaina bi

---

† **18:24:** Guliki kalinina i giuna gado, 10 tausan Talent. Mba 480-miliyan Kina (K480,000,000) luvana.

ḡalibona ena taupaula i launuwatoiye bi ena ḡaga matabuna i noḡoti kamaḡe, bi i giuwe te ya nawa.

²⁸ “Laḡannemo olotona i potipotiyovo, ba falona taupaula wala ena mane ḡaubona 10 kina luvana‡ i vaivaina i banavi, kamaina bi i kaididi te gadonemo i kabi bi i giuwena gado, ‘Ei, egu mane ku waimaii makaiye.’ ²⁹ Ĝome falona taupaula matanemo tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i waibaḡana gado, ‘Aee egu tau, kumai papalana, kwa labegu te em mane kaka yaì mai’i munaḡe.’

³⁰ Bi geḡa te ena tau kalinana mote i vaiye, bi biliwelokomo i sako nawe. Bi ḡome i miyamiyana eete maso ena tau ena ḡaga i waimaii kamaḡe.

³¹ “Laḡannemo taupaula ḡesaudi mainana a kitakita ba ai nuwaboya kauwa bi a nawa ḡalibona lisinemo te bai matabuna i tubutubuḡana a tainuwatau. ³² Kamaina bi ḡalibona mba taupaulina i giuwe te i valageta bi i giuwena gado, ‘Tam taupaula gebogebom! Tagu em ḡaga e noḡoti kamaḡe, banina tam lisigumo kunai baḡa gulata.

³³ Bi tam maso mainana falom taupaula kuna launuwatoiye, mai tagu e laulaunuwatoiyemna.’

³⁴ Ĝalibona i medi kauwa bi i giukamaḡe biliwelokomo te ḡome sa kovoḡina eete ena ḡaga matabuna yai maii kovi.”

³⁵ Ĝome te Yesu giu i waikenana gado, “Bamoda valetim ee nuvum ena gebo mote nopom tabutabunemo ku noḡoti kamaḡe ba Tamagu malamo kaka tam lisimmo kauwina ḡemotina mainana ya voiye.”

---

‡ **18:28:** Guliki kalinedimo ba 100 dinali.

19

*Yesu waigose kauwina i wailoveloveye
(Mak 10:1-12)*

¹ Bi sauginemo Yesu wailovelove i waiwaikovi ba Galili i gose bi i nawa Diudiya, Diyoudan gaubina noi nevanemo. ² Bi lava kumdi tana a kaiwata bi ġome i waiyawasanidi.

³ Ġome Palisi ġesaudi Yesu wailaulubuna aubaina a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Waiġake ya waianina ee geġa te oloto bai i noġonoġotina luvanemo mwanena ya gose, ee?”

⁴ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Temi gilugilumina wadubona kona iyeve ee geġa? Te wala pakanemo Maimaituwa oloto bi waivini i voyedi, ⁵ bi i giuna gado, ‘Taunana aubaina, oloto kaka tamana bi tinana ya gosedi te mwanena vaitena, sa miya te tedi tubuġa ġemota.’ ⁶ Taunana aubaina, tedi mote lava labu bi tedi niganana lava ġemota. Tedi Maimaituwa i waigemotidina ba mote aiyai kaka ima dailidi.”

⁷ Bi palisi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina te Mousis oloto i giuwe te mwanena waigose pepana ya vite bi ya giukamaġe ya nawa?” ⁸ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mousis i waianinemi te mwanemwanemi ko gosedinna, banina temi nopomi ba a ġaiġai kauwa. Bi pakanemo Maimaituwa mote waigose i waianine. ⁹ Tagu ya giugiuwemi te oloto aiyai mwanena ena waimatawapa dabanemo i gosena mba olotona mote ima naġi munaġa, bamoda i naġina ba mwanena ya vavawaidoġa bi tana kota ya kaka milamila.”

¹⁰ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana Yesu a giuwena gado, “Bamoda waigose mote kumai anine ba i visu te lava mote maso a naḡi.” ¹¹ Yesu giu i waimunena gado, “Niga wailovelovena mote lava matabudi sima vai bi tedi mabai Maimaituwa i vinevinedina taudiga lisidimo ya tubuḡa. ¹² Lava ḡesaudi mote sima naḡinaḡi, banina tedi mainana a tubuḡae, ooloto ḡesaudi ba poudi a lauvaidi taunana aubaina mote sima naḡi bi ḡesaudi ba mala ena waibada noponemo waitaupaula aubaina mote a ḡoye te sa naḡi. Bi lava aiyai niga wailovelovedi banidi ya sibesibedina ba tana maso i waianinedi.”*

*Yesu bi libilibi keikeilikidi
(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)*

¹³ Kamaina bi lava libilibi keikeilikidi a natomedi Yesu lisinemo te nimana dabedimo i sivudi bi aubaidi i laupali. Bi geḡa te ena tauwaikaiwatana lava a kaipasinedi. ¹⁴ Bi Yesu i giuna gado, “Libilibi keikeilikidi ko kita kamaḡedi te sa nato lisigumo, bi mote komai ḡakedi, banina mala ena waibada ba lava maibena niga libilibidi aubaidi.”

¹⁵ Kamaina bi Yesu nimana libilibi dabedimo i sako bi i kavisuvisudi te mba modomodona i gose bi i nawa.

*Ewali waiguyauna ena waitala
(Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)*

¹⁶ Mba taunana te ewali waiguyauna i tava Yesu lisinemo bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove,

---

* **19:12:** Guliki kalinina i giuna gado, “Lava ḡesaudi Maimaituwa ena waiguyau aubaina, taudiga a koivai munageḡedi.”

tagu visu bai yà voiye te yawasana kenakena nonogina yà vai?”

¹⁷ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Banina bai bi visu aubaina kwa waitalayegu? Maimaituwa taunaḡa visuvisuna. Bamoda yawasana kwa ḡoyena ba kamaina te waigake kwa kaiwatedi.”

¹⁸ Bi ewali i waitalana gado, “Waigake isedi?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote kumai peki, mote kuma vawaidoḡa, mote kuma danene, mote kaiyovumo em tau kumai wavu, ¹⁹ tamam bi tinam kwa viviledi bi em tau kwa ḡoyena maibena taumḡa kwa ḡoyeḡoyemna.”

²⁰ Bi ewali waiguyauna i giuna gado, “Tagu mba waigakedi matabudi e kaiwatedi. Bi niganana bai ḡesauna yà voiye?” ²¹ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tam yawasana didimanina miyaena kuna ḡoyena, ba kwa nawa te em ḡonaḡona matabudi kwa kune kamaḡedi bi manena lava wainuwatoitoidi kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Gome kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

²² Sauginemo niga ewalina giudi i vaivaiyedi ba tana manuwaboyana i nawa, banina tana lava waiguyauna.

²³ Gome te Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te lava waiguyauna ba i pilipili kauwa te mala ena waibadamo ya sola saḡa. ²⁴ Bi kota yà giugiuwemi te kamelo ba i pilipili te siyau bwadanemo ya sola. Bi lava waiguyauna ba i pilipili te i pilipili kauwa te Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.”

²⁵ Bi laḡannemo Yesu ena tauwaikaiwatana niga giuna a vaivaiye ba a tagugu bi ai talayena gado, “Bamoda mainana ba aiyai kaka ya yawasana?”

²⁶ Kamaina bi Yesu tedi i kitadididi bi i giuna gado, “Mba kauwidi lava lisidimo ba i pilipili kauwa, bi Maimaituwa lisinemo bai matabuna ba ḡemoḡemotina ya voiyeḡedi.”

²⁷ Bi Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Tama kaiwatam aubaina te mwali matabudi ke gosedi! Bi ema maii'a ba bai ka vai?”

²⁸ Ḡome Yesu i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te Tana Taunana Natuna ena animiya namanamalinemo ya miyana kaka mwali matabudi laivaliudi mba laḡaninemo temi taukaiwatagu animiya 12 dabedimo ko miya bi Israel damna 12 koi badayedi. ²⁹ Bi tedi mabai edi vanuwa, ee tametamedi, ee tinetinedi, ee valevaletidi, ee nuvunuvudi, ee natunatudi ee edi daibi bi a gosedina tagu kaiwatagu aubaina, ba mala 100 bi wailautawina sa banavina mote mai bai a gosegosedina. Bi kota yawasana kenakena nonoḡina sa vai. ³⁰ Bi lava wapewapedi niganana sa dolidolina, kaka sa muli, bi mabai niganana sa mulimulina, kaka sa doli.”

20

Maimaituwa ena taupaula edi maii'a lautaualana

¹ Bi Yesu i giuna gado, “Mala ena waibada ba maibena waen daibina taniwagina, tana kageka i lauolala bi lava i aulitavaitedi te waen daibinemo sa noya. ² Tana i waianina te laḡan ḡemota

luvanemo yai maiidi bi i giu kamaḡedi te a nawa waen daibinemo.

³ “Bi olaolalemo suwala 9 koloki mainana, tana i munaḡa bi lava ḡesaudi aniwaikunekune gabunemo a moimoito yabayababana i kitedi.

⁴ Ḡome i giuwedina gado, ‘Temi kota ko nawa bi egu waen daibinemo bai noyana ko voivoiyena ba didimanemo yai maiimi.’ ⁵ Kamaina bi tedi a nawa.

“Tana i munaḡa bi 12 koloki bi 3 koloki mainana kauwina ḡemotina i voiye.

⁶ “Bi suwala 5 koloki, tana i munaḡa bi lava ḡesaudi yaḡolo a moimoito yabayababana i banavidi. Ḡome i waitalayedina gado, ‘Temi suwala lofalofana niga ḡome bai kona miyamiya yabayababe?’ ⁷ Bi tedi a giuwena gado, ‘Tama mote aiyai i waiutaniyemai te maso aubaina ke noya.’ Bi tana i giuwedina gado, ‘Kamaina, temi kota ko nawa egu daibimo ko noya.’

⁸ “Noya i kovi dudubala isuna, daibi taniwagina taunoya edi bada i yoge bi i giuwena gado, ‘Taunoya matabudi kwai ḡemotidi bi edi ma'ia kwa vitedi, kwai maiidina ba mabai muliḡa a tavatavana lisidimo kwai tubu te kwa nawa a geigei tavana lisidimo kwai kovi.’ ⁹ Taunoya mabai aubiga isuna a tava bi a noyanoyana ba laḡan ḡemota maii'na a vai. ¹⁰ Bi tedi mabai a geigei tavana a wainoḡota te maiia dididiga sa vai bi geḡa te edi lava bainewa a vaivaina mainana a vai. ¹¹ Laḡannemo edi mane a legaleaudi ba daibi taniwagina lisinemo wawalu aitubuna gado, ¹² ‘Niga lavedi muliḡa a tavatavana ba awa

ḡemota ota a noya bi tama ba suwala poyapoy-anemo ke noya te suwala i bulu bi geḡa te kunai maiidina mainana tama kunai maiimai.”

¹³ “Bi daibi taniwagina oloto ena giu i waimunena gado, ‘Goma, kwai beyavaiye, tagu mote kaiyovumo yà soi. Temi kage konai anina te ko noyana ba laḡan ḡemota maiina ko vai. ¹⁴ Em maii'a ku vai bi kwa nawa. Tagu yà ḡoyeḡoyena lava muliḡa e tanodi bi a noyanoyana kota mainana yài maiidi. ¹⁵ Tagu egu laukivivisuvisu ḡalanemo kona gadoḡai, ee? Niga ba tagu egu mane, taunana aubaina bai e noḡonoḡotina mainana yà voiye.’

¹⁶ “Bi Yesu giu i waikenana gado, “Tedi mabai sa mulimulina kaka sa doli, bi tedi mabai sa dolidolina kaka sa muli.”

*Yesu ena peki giuna i waifaioni
(Mak 10:32-34, Luk 18:31-34)*

¹⁷ Yesu ena tauwaikaiwatana ¹² waitedi a nawanawa Yelusalem bi etamo a vagebi bi i giuwedina gado, ¹⁸ “Koi beyavaiya, tada ta nawanawana Yelusalemmo, ḡome kaka pilipilisi edi badabada bi waiḡake tauwailovelovena sai ogatala te Tana Taunana Natuna waipekina sai anine. ¹⁹ Bi tedi kaka sa vai bi eteni lavedi nimedimo sa sako, sai dibogi, sa kwapu bi kolosimo sa tupalatu. Bi laḡan waifaioninemo Maimaituwa kaka ya kakenamoito.”

*Diyemesi bi Diyoni tinedi ena waibaḡa
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Ḡome Diyebedi mwanena natunatuna waitedi a tava Yesu lisinemo bi tinedi tuwapekana i

waitupagwaliḡedi bi ena ḡowana i waibaḡaye. ²¹ Bi Yesu i giuna gado, “Tam bai kwa ḡoyeḡoye?” Ḡome waivini i giuna gado, “Natunatugu labu maso kunai aninedi te em waibada noḡonemo a miya, ḡemota kataiyammo bi ḡesauna ḡeniyammo.”

²² Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi mote ko sibe te bai ko waibaḡaye. Temi luvemi te tagu wainuwatoi bi peki yà nawayena mainana ko nawaye?”* Ḡome tedi a giuna gado, “Emaso, luvana ka nawaye.” ²³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwa te temi wainuwatoi bi peki ko nawaye, bi tagu mote egu waibada bai ima kenakena te yài aninemi te aiyai kataiyagumo bi aiyai ḡeniyagumo ya miya. Mba animiyedi ba Tamagu i kanonoḡidina, lava vinevinedi aubaidi.”

²⁴ Laḡannemo ena tauwaikaiwatana 10 mainana a vaivaiye ba valevaletidi labu a mediyedi. ²⁵ Yesu mba mai kauwina i kitakita ba i waḡemotidi bi i giuwedina gado, “Ko sibe te tedi mabai eteni sa waibadayedina ba ḡailisi lisidimo ya kenakena te lava matabudi sai badayedi. ²⁶ Niga kauwina mote temi mainana koma voiye. Bi bamoda aiyai modomimo didiga ya ḡoyena, ba kamaina te matabumi aubaimi yai taupaula. ²⁷ Aiyai bi doli i ḡoyena ba kamaina te aubaimi yai taupaula yababa, ²⁸ maibena Tana Taunana Natuna i yovona, mote lava tana aubaina sima noya, bi tana lava aubaidi ya noya

---

* **20:22:** Gulik kalinedimo i giuna gado, “Wainuwatoi leduna.”

bi ena yawasana ya vite munaḡe te edi gebogebo guduna ya vai.”

Yesu olooloto labu matapotepotedi i waiyawasanidi

(Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Sauginemo Yesu ena tauwaikaiwatana waitedi Deliko a gosegose ba lava kumna tana a kaiwata. ³⁰ Ḡome ba olooloto labu matapotepotedi eta diyanemo a miyamiya. Bi ḡome a vaiye te Yesu mba etanaḡa i nawanawa ba tedi kalinedi dididiginemo a binauna gado, “Bada, Deivida Natuna, kwa launuwatoitoyemai!” ³¹ Bi ḡome lava kumna a kaipasinedi bi a giuwedi te maso a miya moimoisili. Bi geḡa te tedi a binau gulagulatana gado, “Bada, Deivida Natuna, kwa launuwatoitoyemai!”

³² Ḡome Yesu i vamoito te i giuwedi a nato bi i waitalayedina gado, “Bai ko ḡoyeḡoyena aubaimi yà voiye?” ³³ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bada, tama matamai kwa kayanedi.” ³⁴ Yesu i launuwatoiyedi bi matedi i tautaukonidi, ba ai kita bi a kaiwata.

21

Yesu Yeluslemmo i sola saḡa

(Mak 11:1-10, Luk 19:29-39, Dyn 12:12-15)

¹ Tedi Yelusalem a vavawaiḡeleḡele, ba Betpage malagainemo a tava, oya Oliv dabanemo. Ḡome te Yesu ena tauwaikaiwatana labu i giukamaḡedi

a doli, ² bi i giuwedina gado, “Ko nawa te malagaimo ko tava bi ko kita te gome donki manatuna waitamidi. Ko kuvesidi bi ko yovoḡedi tagu lisigumo. ³ Bamoda aiyai yai talayemina ba ko giuwena gado, ‘Bada ya ḡoyeḡoyedi bi noi taunana te ya giukamaḡe saḡedi.’”

⁴ Niga kauwina wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuḡa. Taugiuwatana niga mainana i giu:

⁵ “Yelusalem lavedi ko giuwedina gado,
‘Ko kita emi ḡalibona vovoyaḡotina
donki lauewalina i geluye
bi lisimimo ya natonato.”

⁶ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a nawa te Yesu bai i giugiuwedina mainana a voiye. ⁷ Tedi donki manatuna a tavaitedi, Yesu lisinemo bi edi gala donki lauewalina dabanemo a yesidi te Yesu i miya saḡa. ⁸ Lava kumna edi kwama etamo a yesidi, ḡesaudi kai lagedi malugulugudi a bwali tavaitedi bi etamo a yesidi. ⁹ Lava kumdi a dolidolina Yesu matanemo bi ḡesaudi a mulimulina matabudi a binabinauna gado,

“Ousana Deivida natuna!
Kakavisuvisuna tana taunana Bada isanemo
ya natonato!
Ousana noke malamo!”

¹⁰ Laḡannemo Yesu Yeluslemmo i solasola saḡa ba malagaina matabuna i waidagu bi lava a giuna gado, “Niga aiyai lavana?”

¹¹ Bi lava kumdi a giuna gado, “Niga taunana Yesu, tana ba taugiuwatana, Nasalet lavana Galili plovins noponemo.”

Yesu pali vanuwino
(Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Dyn 2:13-17)

¹² Bi Yesu pali vanuwina ganakukuna noponemo i sola saḡa bi ḡome lava mabai a gimagimala bi a waikunekunena matabudi i kwavivaidi. Ḡome dobu ḡesaudi manedi bi mba dobuna manena taulabedi edi teibolo, bi mwanuwa gabubu a waikunekuneyedina lavedi edi animiya vaitedi i vitaledi. ¹³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado, ‘Tagu egu vanuwa ba sa waiisana pali vanuwina.’ Bi temi niganana kona voyena mai taudanedanene edi anikandavona.”

¹⁴ Bi lava matapoteptedi bi kaḡedi nuwanokudi a tava pali vanuwino, Yesu lisinemo bi i waiyawasanidi. ¹⁵ Bi ḡome pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena Yesu kauwa visuvisudi i voivoiyedina a kitedi. Bi kota libilibi pali vanuwina ganakukuna noponemo a kakasaḡesaḡena gado, “Ousana Deivida Natuna.” Taunana aubaina mba babadidi nuwedi i medi. ¹⁶ Bi Yesu a giuwena gado, “Tam libilibi bai sa giugiuwena kwa vaivaiye ee geḡa?” Bi Yesu tedi i giuwedina gado, “Mm, e vaiyedina. Temi gilugilumina wadubonemo kona iyeve ee geḡa?” Bi i giuna gado,

“Bada, tam libilibi keikelikidi
 bi meyemeyedi kunai lovelovedi
 te isam sa kasaḡesaḡe.”

¹⁷ Ḡome tana i gosedi bi malagai dididigina i potiyovo kamaḡe bi i nawa Betenimo, te ḡome i kena.

Yesu damaya kaina i pasili
(Mak 11:12,14:20)

¹⁸ Olaolala kaikana Yesu i munamunaḡa Yelusalemmo, ba etamo kani i peki. ¹⁹ Ġome i waikita te damaya kaina eta diyanemo moimoitona i kita. Kamaina bi i nawa damaya kaina diyanemo bi i kitakita ba mote i vota bi lugulugunaḡa. Taunana aubaina tana damaya kaina i pasili, “Tam mote kaka kuma vota munaḡa!” Noi taunana te damaya kaina i poki.

²⁰ Laḡannemo ena tauwaikaiwatana niga mainana a kitakita ba a sove bi a giuna gado, “Damaya kaina bainewa bi i poki makai?” ²¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi, te mote koma nuwalaḡalaḡa bi koi sumaḡa te bai e voivoiyena mainana temi ko voie, bi mote damaya kaina taunaḡa bi kota niga oyana ko giuwena gado ‘Ku nuwalaḡeta bi nisamo kwa pwalāḡe nawem.’ Bi mainana kaka ya tubuḡa. ²² Bamoda konai sumaḡana ba temi bai palimo ko waibaḡayena kaka ko banavi.”

Yesu ena waibada waitalana
(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu pali vanuwina ganakukuna noponemo i saḡa bi i waiwailovelove ba, pilisi edi babada bi babada ḡesaudi vaitedi tana lisinemo a tava, bi ai talayena gado, “Tam em waibada bai, bi aiyai waibada i vitem bi niga kauwidi kwa voivoiyedi?”

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota egu waitala ḡemota temi yà talayemi, bi bamoda temi koi munena, kaka tagu yà giuwemi te aiyai niga

waibadana i vitegu te niga kauwidi yà voivoiyedi.
²⁵ Ko giuwegu! Diyon bamo ḡome waibada i vai bi i kakabulu, Maimaituwa lisenemo ee lava lisidimo?”

Ḡome taudiḡa ai giugiuna gado, “Bainewa ta giuwe? Bamoda ta giuna gado, ‘Maimaituwa lisinaḡa.’ Ba tana kaka ya giuwedana gado, ‘Bai aubaina temi Diyoni mote koi sumaḡe?’
²⁶ Bamoda tada ta giuna gado, ‘Lava lisinaḡa.’ Ba lava sa ḡasiyeda, banina tedi matabudi a sibe te Diyoni ba taugiuwatana.”

²⁷ Kamaina bi Yesu ena giu ai munena gado, “Tama mote ke sibe.”

Ḡome te tedi i giuwedina gado, “Mote kaka yàma giuwemi te aiyai waibadana i vitegu bi niga kauwidi yà voivoiyedi.

Libilibi oloolotodi labu edi lautaulala

²⁸ “Niga lautaulalana ko noḡonoḡoti? Mai maso oloto ḡemota bi natunatuna labu. Tana i nawa natuna tautuwaḡa lisenemo bi i giuwena gado, ‘Koko, niganana kwa nawa te waen daibinemo kwa noya.’
²⁹ Bi natuna i giuna gado, ‘Tagu e daboka.’ Bi geḡa te, muliḡa nuwana i vitale bi i nawa waen daibinemo i noya.

³⁰ “Ḡome kota tamana i nawa natuna tautasina lisenemo bi giuna ḡemotina i giuwe. Bi ḡome te natuna tautasina i giuna gado, ‘Kamaina tamagu, tagu kaka yà nawa te noyana ya voiye.’ Bi geḡa te tana mote i nawa.

³¹ “Bamo taunana tamana i voteyeteye bi ena ḡowana i voiye?”

Bi lava Yesu ena giu ai munena gado, “Gomana tautuweḡina.” Ḡome Yesu i giuwedina gado, “Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi kaikana a vawaimulimi bi Maimaituwa ena waibadamo sa saḡasaḡa. ³² Banina Diyon lisimimo i tava te didimana etana i wailovemi, bi temi mote tana koi sumaḡe. Bi takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi Diyon ai sumaḡe. Bi temi niga kauwina kona kita bi mote ko laukuvasa bi ena lauguguya mote koi sumaḡe.”

*Waen daibina taulabena lautaulalana
(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)*

³³ “Koi beyavaiya bi kota lautaulala ḡesauna yà giuwemi: Daibi taniwagina ḡemota waen daibina i voiye bi i ganakuku. Kamaina bi waen anivapisana domna i ḡala bi aniwaikoyaḡa vanuwina i keli. Ḡome tana daibina taubayau ḡesaudi nimedimo i sako te sa labe bi tana i modina te i nawa dobu ḡesaunemo. ³⁴ Laḡannemo waen losina ena laḡani i tavatava ba tana ena taupaula i giukamaḡe nawedi waen daibina taulabena lisidimo, te tana ena soisoi maso a vai.

³⁵ “Bi waen daibina taulabena taupaula a panidi bi ḡemota a kwapu yabayababe, ḡesauna ai peki bi waifaionina a lauḡakimi. ³⁶ Kamaina bi waen daibina taniwagina ena taupaula wapawapa i giukamaḡedi. Bi waen daibina taulabena mba kauwina ḡemotina lisidimo a voiye. ³⁷ Mba kauwina mulinemo, tana natuna i giukamaḡe lisidimo bi i giuna gado, ‘Niganana ba yà noḡonoḡoti te tedi kaka natugu sa vivile!’

38 “Bi laḡannemo waen daibina taulabena tana a kitakita ba taudiḡa ai giugiuna gado, ‘Niga taunana waen daibina taniwagina natuna. Ko nato ta laipeki bi ena gagasa ta vai.’ 39 Kamaina bi a kaididi, a solu nawe waen daibina ganana taulinemo bi a laipeki.

40 “Bainewa ko noḡonoḡoti, laḡannemo waen daibina taniwagina ya tavana ba tauwailaba li-sidimo bai ya voiye?”

41 Tedi Yesu a giuwena gado, “Tana kaka mba lavedi gebogebodi ya laipekidi, bi mulinemo ena daibi lava ḡesaudi nimedimo ya sako. Bi waen losina sauginemo tedi kaka tana ena soisoi sa vite.”

42 Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi gilugilumina wadubonemo kona iyevi ee geḡa? Niga mainana i giu,

‘Vanuwa tauḡalana ḡakima a dabodabokena

i waila vanuwa yasina.

Bada niga kauwina i voiye

te kitana i visu.’

43 “Taunana aubaina ya giugiuwemi te Maimaituwa ena waibada lisimimo kaka ya kaikamaḡe bi lava ḡesaudi ya vitedi bi tedi kaka sa vota. 44 Lava aiyai bi ya kuluvana niga ḡakimina dabanemo ba yai doulisilisi. Bi ḡakimina aiyai dabanemo ya talaḡana ba yai doumisimisi.”*

45 Sauginemo pilisi edi babada bi palisi Yesu ena lautaulala a vaivaiyedi ba a sibe te tana tedi i giugiu watedi. 46 Tedi eta a tavutavuḡe te maso

---

* **21:44:** Ḡakima tana Yesu. Bi aiyai Yesu ya dabokena, taunaḡa kaka ya vunu munage, bi peki mulinemo Yesu kaka mba lavana aluwina ya douḡosaḡosa.

a pani bi geḡa te lava kumna a nailedi, banina a sibe te tana ba taugiuwatana.

22

Naḡi soina lautaulalana

¹ Yesu lautaulala ḡesaunemo kota lava i giuwedina gado, ² “Mala ena waibada ba maibena ḡalibona natuna olotona ena naḡi soina i kanonoḡi. ³ Bi ena taupaula i giukamaḡedi te sa nawa lava giugiuvaidei sa giuwedi te sa nato soimo. Bi geḡa te nato a daboka. ⁴ Kamaina bi taupaula ḡesaudi kota i giukamaḡedi bi i giuna gado, ‘Ko nawa lavedi e giugiuvaideina lisidimo bi ko giuwedina gado, tagu egu kau pwatapwatana e nigonigo bi bai matabuna e kanonoḡi. Niganana ko nato naḡi soinemo.’ ⁵ Bi geḡa te taupaula kalinedi a vaiye kamaḡedi, bi ai nawa ḡemoḡemota. Ḣesauna i nawa ena daibimo, bi ḡesauna i nawa ena noyamo. ⁶ Bi ḡesaudi taupaula a panidi, a laukivigebogeboyedi bi ai pekidi. ⁷ Taunana aubaina, ḡalibona nuwana i medi kauwa bi ena tauwaiḡaviya i giukamaḡedi te tauwaipeki ai pekidi bi edi taun ai kalaḡosa.

⁸ “Ḣome ḡalibona ena taupaula i giuwedina gado, ‘Naḡi soina kaikana e kanonoḡi. Bi tedi mabai e giugiuvaideina mote a visu gulata te maso a tava. ⁹ Taunana aubaina, ko nawa etaḡa bi mabai ko banabanavidina, ko giuvaidei te sa tava soimo.’

¹⁰ “Kamaina bi taupaula etaḡa a nawa bi lava a banabanavidina, visuvisudi e gebogebodi

matabudi a tavaitedi, te tauliso soi vanuwina ai wanavu.

¹¹ “Bi ḡalibona i valageta vanuwemo ena tauliso kitedi aubaina. Bi i kita te oloto ḡemota mote naḡi galedi i kotedi. ¹² Ḡome ḡalibona mba lavana i giuwena gado, ‘Goma, tam mote naḡi galedi ku kotedi, bainewa bi niga ḡome kuna valageta?’ Bi olotona mote bai i giuwe. ¹³ Kamaina bi ḡalibona taupaula i giuwedina gado, ‘Niga olotona nimana bi kaḡena ko panipanidi bi ko pwalage nawe boimatuwemo. Bi ḡome kaka ya ḡaba bi mwakana ya sanawaikikokikodi.’

¹⁴ “Banina Maimaituwa lava wapewapedi i giuvaidi, bi visa i vinedi.”

Takis waimai'ina

(Mak 12:13-17, Luk 20:27-40)

¹⁵ Ḡome Palisi a nawa bi ai ogatala, te Yesu ena giumo maso bai i vato waigebo bi ai wavu. ¹⁶ Tedi edi tauwaikaiwatana bi Alodi ena muli tauavalina matabudi a giukamaḡedi Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo Maimaituwa ena ḡowana kwa wailoveloveye. Tam mote lava kuma nainailedi, bi lava bainewa kitedi mote kuma iyeyiveidi. ¹⁷ Kwa giuwemai, tam bainewa kwa noḡonoḡoti ḡiliuwe, tama Loum gabemanina Sisa lisinemo takis kai mai'i ee geḡa?”

¹⁸ Ḡome Yesu edi noḡota gebogebodi i sibedi taunana aubaina, i giuwedina gado, “Temi tauwaikaikaiyovu! Bai aubaina ko wailaulubugu? ¹⁹ Takis aniwaimai'ina manena koi lovegu bi ya kita.”

Kamaina bi mane a vai natome ai love, ²⁰ bi Yesu i waitalayedina gado, “Aiyai aluwina bi isana mane modonemo ya kenakena?”

²¹ Tedi a giuna gado, “Sisa aluwina.”

Ĝome te Yesu i giuwedina gado, “Kamaina te bai Sisa aubaina ba Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba Maimaituwa ko vite!”

²² Sauginemo Yesu ena giu a vaivaiye, ba a sove bi a gose te a nawa.

Kenamoito waitalana
(*Mak 12:18-27, Luk 20:27-40*)

²³ Sadisi sa waisumaĝa te lava i pekina ba mote ima kenamoito munaĝa, taudidi a nato Yesu lisinemo, ²⁴ bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, Mousis i giuwemai te bamoda oloto i naĝi bi mote i wainatuna bi i pekina, ba tasina ee tuwaĝana mba iwapena ya naĝi te libilibi yai tubudi valetina pekipekina aubaina. ²⁵ Mai maso tama lisimaimo olooloto wapedi 7, tautuwaĝa waivini i naĝi bi mote ai natuna, te olotona i peki bi tasina iwape i naĝi. ²⁶ Bi kauwina ĝemotina oloto wailabuna bi waifaionina lisidimo i tubuĝa, mainana eete oloto wai 7 na lisinemo i tava. ²⁷ Mulĝa te mba waivinina i peki. ²⁸ Bi niganana niga oloolotodi 7 mba waivinina a naĝinaĝina, kenamoito munaĝemo ba aiyai mwanena?”

²⁹ Yesu giu i waimunena gado, “Temi kona aigiugiu, banina temi gilugilumina wadubona mote ko iyevi ee Maimaituwa ena ĝailisi mote ko sibe. ³⁰ Kenamoito laĝannemo, lava mote sima naĝi bi tedi kaka sa miyana mai aneya malamo. ³¹ Temi lava pekipekidi edi kenamoito Maimaituwa i giugiuwemina mote ko

iyevi. Tana niga mainana i giu, ³² ‘Tagu Eiblaḡam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.’ Tana mote lava pekipekidi edi Maimaituwa bi lava yawayawasanidi edi Maimaituwa.”

³³ Sauginemo lava kumdi Yesu ena giu a vaivaiye ba ena wailovelove a sove gulate.

Waiḡake laukaina

(Mak 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Laḡannemo Palisi a vaiye te Yesu, Sadisi i waitupedi, ba a tava ai ḡemotidi. ³⁵ Bi waiḡake tauwailovelovena edi bada laukaina, Yesu i wailaulubuna gado, ³⁶ “Tauwailovelove, waiḡake mododimo, bamo waiḡakena i saḡa gulata?”

³⁷ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Bada em Maimaituwa kwa ḡoyena ba nuwam tabutabunemo, tubuḡim tabutabunemo bi em noḡota tabutabunemo. ³⁸ Niga taunana ba waiḡake dolidolina bi laukaina. ³⁹ Bi wailabuna kota, em tau kwa ḡoyena mai bainewa taumḡa kwa ḡoyeḡoyemna mainana. ⁴⁰ Mousis ena waiḡake matabudi bi Taugiuwatana edi wailovelove ba niga waiḡakedi labu nopodimo a wailovelove.”

Keliso ba aiyai natuna?

(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Bi sauginemo Palisi ai ḡemotidi bi a miyamiya ba Yesu i waitalayedina gado, ⁴² “Temi ko noḡonoḡotina Keliso ba aiyai natuna?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana Deivida natuna.”

⁴³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te Aluwa Waiyawa Deivida i waiwanavu bi i giugiuna gado, ⁴⁴ ‘Bada egu Bada i giuwena gado, kataiyagumo

kwa miyamiyana eete, em ġaviya kaġem di-bunemo yàì dubudi.’

⁴⁵ “Bamoda Deivida, Keliso i giugiuwena gado, ‘Egu Bada.’ Bi bainewa te Keliso maso Deivida natuna?”

⁴⁶ Mba ġome mote aiyai ġemoġemotina te Yesu ena giu i waimune. Mba laġannemo te noi i nawana lava matabudi a naila bi mote ai tala munage.

23

Tauwailovelove kaikaiyovudi bi palisi ko kita kauwedi

(Mak 12:38-39, Luk 11:43-46,20:45-46)

¹ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana bi lava kumdi i giuwedina gado, ² “Waiġake tauwailovelovena bi Palisi, tedi lava sa wailovelovedina maibena Mousis i wailovelovena. ³ Taunana aubaina temi bai matabuna sa giugiuwemina, ba kamaina te ko voteyateyaedi. Bi edi kauwa gebogebodi mote koma kaiwatedi, tedi mba kauwidi sa laulauguguyaedina, mote sima kaikaiwatedi.

⁴ Mousis ena waiġake bi tedi waiġake ġesaudi a voyiedi, bi lava sa egelidi te waiġakedi sa kaikaiwatedi. Bi lava mba waiġakedi kaiwatedi sa kabikabi kasaġedi, bi tedi nimedi a bewedi bi mote sima sagusagudi.

⁵ “Tedi kauwa matabudi sa voivoiyedina ba bena lava sa kitedi bi sa soveyedi: Tedi Maimaituwa giuna pepamo sa gilumidi, soledimo sa pani waipatudì bi ġesaudi sa waikalimaedi. Bi gala lofelofedi laupelopedi sa kotedi bi lava

matediḡa sa kaikaimoito nawa. ⁶ Soi laḡandimo tedi sa ḡoyeḡoye te gabu poudimo sa miya, bi bolu vanuwidimo ba animiya laukaidi sa ḡoyeḡoyedi. ⁷ Tedi edi ḡoye ba aniwaiḡemota gabudimo lava lisidimo sa tava, sai ebonedi bi sa giuna gado, ‘O tauwailovelove.’

⁸ “Bi temi maso mote ai isemina gado, tauwailovelove, banina temi emi tauwailovelove ḡemota ota Bada, bi matabumi ba valevaleta kavakava. ⁹ Bi dobumo mote aiyai komai isa gado, ‘Tamamai.’ Banina Tamemi ba ḡemota ota malamo. ¹⁰ Kota temi mote aiyai imai isemi gado, ‘Tauwailovelove.’ Banina emi tauwailovelove ba ḡemota ota Keliso. ¹¹ Bi aiyai saḡasaḡa guletina modomimo ba tana taunana emi taupaula. ¹² Taunana aubaina tedi mabai taudiḡa sa sivusivu saḡedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoḡedi. Bi tedi mabai taudiḡa sa sivusivu yovoḡedina ba Maimaituwa kaka ya sivu saḡedi.”

Kauwa gebogebodi otidi wapedi 7 Palisi bi Waiḡake Tauwailovelovena lisidimo

¹³⁻¹⁴ I gebo kauwa, temi waiḡake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Lava sa wailaulubu te mala ena waibadamo sa sola saḡa bi temi ko moimoito gududi bi edi mataeta ko gudugudu ḡavutedi te mote sima solasola saḡa. Taunana aubaina, temi mote kaka Mala ena waibada noponemo koma sola saḡa.*

---

* **23:13-14:** Gilugilumidi wadubodi ḡesaudimo lova 14 mote ima kenakena.

15 “Bi i gebo kauwa, temi waigake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ko nawa dobu te dobu, nisa te nisa bi emi wailovelove kaikaiyovudimo, lava nuwedi ko vitedi bi sa kaikaiwatemi. Sauginemo, bi lava i kaiwatemina ba tana iyoyoga aubaina ya vokaukauwa te kovoğa dabanemo bi dabanemo ya vai mote mai temi ko vaina.

16 “I gebo kauwa, temi taulauetadoli matapotepotemi. Temi ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisagina bi i waidoukotona ba mote gebo i voiye. Bi aiyai Pali vanuwina noponemo goldi isanemo i waisagina bi i waidoukotona ba gebo i voiye.’ 17 Temi bu'ubu'uwimi bi matapotepotemi! Bamo taunana i tausaga, Pali vanuwina e goldi? Pali vanuwina taunana goldi ya voiye te ya waila waiyawa. 18 Bi kota ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai olta isanemo i waisagina bi i waidoukotona ba mote gebo i voiye. Bi bamoda sewasewa olta dabanemo sakosakona isanemo i waisagina bi i waidoukotona ba gebo i voiye.’ 19 Temi matapotepotemi! Bamo taunana i sağa gulata, sewasewa e olta? Olta taunana sewasewa ya voiye te ya waila waiyawa. 20 Taunana aubaina aiyai bi olta isanemo i waisaginawapana, mba olta bi mwali matabudi olta dabanemo sa kenakenana isedimo i waisagina. 21 Aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisaginawapana, ba vanuwina noponemo Maimaituwa ya miyamiyana isanemo i waisagina. 22 Aiyai bi mala isanemo i waisaginawapana, ba Maimaituwa bi ena ani-

miya isedimo i waisaḡina.

²³ “I gebo kauwa, temi waiḡake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi, banina temi kani anikadinidinidi ko laidubudi te dubu wapedi 10 bi dubu ḡemota ba Maimaituwa ko vitevite. Mba kamaina bi niga kauwidi ko gei voyedi: Didimana, launuwatoi bi moitodidina. ²⁴ Temi tauwaietadoli matapotepotemi! Temi emi waiḡake kona voivoiyedina ko kitakita kauwedi bi ko wailoveloveyedi, bi Maimaituwa ena waiḡake laukaidi ko sivusivuliyedi bi mote komai wailoveloveyedi.

²⁵ “I gebo kauwa, waiḡake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ledu bi aboma taulidiḡa ko koḡekoḡedi, bi nopomi ba kanitoku bi taumiḡa ko noḡonoḡoti munaḡemi. ²⁶ Temi Palisi matapotepotemi. Temi ledu bi aboma nopodi ko gei koḡedi, kaka taulidi sa visuvisu.

²⁷ “I gebo kauwa, temi waiḡake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ba maibena tauyewa dabedi lailaisabusabudi, bi nopodi ba milemiledi bi siliḡe a wanavu. ²⁸ Temi lava sa kitekitemina ba didimana lavemi, bi geḡa te nopomi ba kaiyovu bi gebogebo i wanavu.

²⁹ “Bi i gebo kauwa, temi waiḡake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi. Banina emi magumagula, taugiuwatana bi didimana lavedi a waipekidina, tauyewidi ko doudoudi bi ko waiwaisiyedi, ³⁰ bi ko giugiuna gado, ‘Bamoda wala nove eda

magumagula edi laḡannimo, vaitedi te miyamiya, maso mote te sagudi bi taugiuwatana tei pekidi.’

³¹ “Mba mainana ko giugiuna ba ko kakamaḡati munaḡemi te temi giukauwa te taugiuwatana tauwaipekidi edi tubulelesa. ³² Kamaina te emi magumagula gebo a voivoiyena koi kovi. ³³ Temi, mwata salama natunatuna! Temi kaka ko nawana iyoyoḡamo, mote ḡemoḡemotina kaka koma naile kamaḡe.

³⁴ “Taunana aubaina taugiuwatana, nuwauyauya lavedi bi waiḡake tauwailovelovena ya giugiukamaḡedi lisimimo. Bi temi kaka ḡesaudi koi pekidi, ḡesaudi ko tupalatudi, ḡesaudi kaka bolu vanuwidi nopodimo ko kwapudi, bi ḡesaudi ko kwavi waibabalidi malagai te malagai nopodiḡa. ³⁵ Taunana aubaina dididmana lavedi kovoḡidi temi kaka ko vai. Wala Eibolo ena saugemo, te i saḡa Belekaiya natuna Sakalaiya ena saugemo i tava. Sakalaiya ba pali vanuwina bi olta mododimo kona laipeki. ³⁶ Giukauwemo ya giugiuwemi, te tauwaipeki matabudi edi kovoḡa kaka niga kintimi ko vai.”

Yesu Yelusalem i wainuwaboyae
(Luk 13:34-35)

³⁷ “Oo Yelusalem dobuna lavemi! Temi taugiuwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanoya, i giugiukamaḡedina lisimimo kona laḡakimidi! Bi laḡan matabuna, tagu e ḡoyeḡoye te maso emi lava ei ḡemotidi, maibena kamkam waivinina mabenemo natunatuna ya ḡomoḡomo tawidina, bi temi mote koi aninegu.

³⁸ Taunana aubaina, Maimaituwa kaka pali

vanuwina ya gose bi ya laukavakava. ³⁹ Bi yà giugiuwemi te temi mote koma kita munaḡegu eete, ko giuna gado, “Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato.”

24

Laḡan damona matailidi

(Mak 13:1-23, Luk 21:5-12,16,23)

¹ Yesu Maimaituwa ena vanuwa i gose kamaḡe bi i nawanawa ba ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo. Bi a giuwe te Maimaituwa ena vanuwa ya kita waitete. ² Bi ḡome Yesu i giuwedina gado, “Niga kauwidi niganana matabudi kona kitedi? Yà giugiu kauwemi, te ḡakima ḡemota mote kaka ena gabumo ima kena nonoḡa, geḡa, bi matabudi kaka sa laubulili.”

³ Mba mulinemo Yesu oya Olip dabanemo i miyamiya, ena tauwaikaiwatana taudiḡa Yesu lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Kwa giuwe-mai te niga kauwidi bai laḡannemo sa tubuḡa? Bi mataila bai sa tubuḡa te ka kitedi bi ka sibe te kaikana laḡan damona, kota bainewa ka sibe ḡiliuwe te tam em nato laḡannina ya tavatava?”

⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwaietadoliyemi.

⁵ Banina lava wapewapedi kaka isagumo sa tava bi sa giuna gado, ‘Tagu taunana Keliso!’ Bi tedi kaka lava wapewapedi sa aiwaietadoliyedi.

⁶ Bi laḡannemo waiḡasiḡasi dagugudi laulisimo ee manekemo giudi ko vaiyedina ba koma naila! Niga kauwidi ba sa tubuḡa, bi mba mote laḡan damona. ⁷ Dobu bi dobu kaka sai ḡasiḡasi, bi ḡalibona falona ḡalibona vaitena kaka sai ḡasiḡasi.

Bi dobu wapewapedi nopodimo gomala bi yoyo sa tubuḡa. ⁸ Niga kauwidi matabudi yavidi ba maibena waivini wainatuna ya sulusuluvaina yavina.

⁹ “Mba laḡannemo temi kaka sa panimi bi babada nimedimo sa sivumi, bi tedi sa laukivige-bogeboyemi bi sai pekimi. Lava matabudi dobumo kaka sa dabokemi banina temi tagu ko waisumaḡegu. ¹⁰ Mba sauginemo lava wapewapedi kaka waisumaḡa sa kaisako bi tedi kaka edi lava sa dabokedi bi sa kaisoluḡedi, ¹¹ bi taugiuwatana kaikaiyovudi wapewapedi mba laḡannemo kaka sa laumaḡata bi lava wapewapedi sa ai waietadoliyedi. ¹² Bi lava wapewapedi edi nuwavaina Maimaituwa lisinemo kaka sa uba banina, Maimaituwa giuna mote sima kaikaiwata. ¹³ Bi tana aiyai ya moitodidina bi ya waisumaḡana kaka damonemo ya yawasana. ¹⁴ Bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna dobumo lava matabudi lisidimo sa lauguguyae te sa vaiye, muliḡa kaka laḡan damona ya tava.

¹⁵ “(Temi tauiyava niga giuna banina ko sibe kauwe.) Laḡannemo kauwa waimatawalawalana ko kita bi gabu waiwaiyawinemo ya tubutubuḡa, ba ko noḡoti te Taugiuwatana Daniyela bai i giugiuwena taunana ya tubutubuḡa. ¹⁶ Bi tedi mabai Diudiyamo miyemiyedi ba oya aubaina sa velau. ¹⁷ Bi aiyai vanuwa dabanemo ba mote ima yovo ena ḡonaḡona vanuwa noponemo ima legaudi. ¹⁸ Bi aiyai daibimo mote ima munaḡa vanuwemo ena gala vaina aubaina. ¹⁹ Mba laḡandimo ba i pilipili gulata, waivini

bwagebwagedi bi vaivaisudi lisidimo. ²⁰ Temi Maimaituwa lisinemo ko laupali te niga kauwidi mote bodubodumo ee Waiyawasi Laḡandimo sima tubuḡa, bamoda sa tubuḡana ba bainewa ko naila ko nawa? ²¹ Banina mba laḡandimo kauwa pilipilidi kaka sa tubuḡa. Mote wala mainana dobu pakanemo eete niganana, bi mote mai kitanana kaka ima tubuḡa munaḡa. ²² Bi bamoda Maimaituwa mba pilipili laḡandi i kita kamaḡedi maso mote aiyai ḡemota i yawasana. Bi ena lava i vinevinedina kedi nawamo, taunana aubaina mba laḡannidi i taiwatigedi. ²³ Bi mba laḡandimo bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Ko kita, Keliso naniga, ee tana nanoko!’ Mba komai sumaḡe. ²⁴ Banina Keliso kaikaiyovudi bi taugiuwatana kaikaiyovudi kaka sa laumaḡata bi mataila bi anisove kauwidi sa voyiedi, te Maimaituwa ena vinevine lavedi sa aiwaietadoliyedi. ²⁵ Taunana aubaina ko kita kauwa, mwali matabuna kaikana e giu wainonomi.

²⁶ “Taunana aubaina bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Keliso noko kalakalalelemo.’ Mote kuma laufi bi kuma nawa. Ee bamoda ya giuwemina gado, ‘Tana naniga vanuwemo.’ Mote komai sumaḡe! ²⁷ Banina Tana Taunana Natuna ena laḡan ya natona mai namanamali ya kem te galewa matabuna ya laiyana. ²⁸ Bamo musala pekina ya kenakena, ba ḡome taudou sa waiḡemotidi.”

Yesu ena nato munaḡa
(Mak 13:24-27, Luk 21:25-27)

²⁹ “Mba pilipilidi mulidimo ba suwala yai boimatuwa, bi nawalai mote ima yana. Bi kipola galewemo sa kuluva bi ġaiġailisidi sawasawamo matabudi sa gusu bi edi eta sa paledi.

³⁰ “Mba sauginemo galewemo kaka mataila ya laumaġata te Tana Taunana Natuna ya natonato, bi dobumo lava matabudi kaka sa ġaba te sa ġaba gulata. Bi Tana Taunana Natuna, ġailisi vaitena manamalina, galewaġa magiyouna ya yovoyovona kaka sa kita. ³¹ Tana ena aneya ya giukamaġedi te bwagigi sa suvesuve gulate ba sa nawa dobu liuna 4 nopodimo bi ena lava vinevinedi sa laitupa nawedi dobu isuna te isuna.”

Wailovelove Damaya kainemo
(Mak 13:28-37, Luk 21:29-33)

³² “Temi kai damaya waigayona ko sibe kauwe. Laġannemo damaya laġalagana sa nimagala, sa kini bi sa gidagidava, ba ko sibe otiġe te bodubodu laġannina. ³³ Mba kauwina ġemotina mainana, laġannemo kauwa gebogebodi sa tubutubuġa ba ko sibe otiġedi te Bada ena nato laġannina kaikana ya tavatava. ³⁴ Tagu giukauwemo, yà giugiuwemi te niga kimtina mote kaka sima peki kovi, eete niga kauwidi matabudi sa tubuġa. ³⁵ Mala bi dobu kaka sa launeġaneġa, bi tagu giugu, mote kaka ima launeġaneġa.”

Bada ena nato munaġa
(Mak 13:32-37, Luk 17:26-35)

³⁶ “Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡanna ee saugina mote aiyai i sibe, mote aneya malamo ee Natuna bi Tamana taunaḡa i sibe.

³⁷ “Tana Taunana Natuna kaka ya natona, maibena Nowa ena laḡannimo kauwa i tubu-tubuḡana mainana. ³⁸ Mba laḡandimo, muliḡa kaka kabaita, ba lava a kanikani, a tegotego, a naḡinaḡi ba laḡan i tava te Nowa gulamo i valageta. ³⁹ Bi lava mote a sibe te bai li-sidimo ya tubuḡa, tedi a miyamiya yabayababa bi kabaita i yovo te matabudi i nawedi. Tana Taunana Natuna ya nato munaḡana ba niga kauwina ḡemotina mainana kota ya tubuḡa. ⁴⁰ Mba laḡannemo ololoto labu sa bayabayau bi Maimaituwa kaka ḡemota ya kailageti nawe bi ḡesauna ya miya gwasu. ⁴¹ Bi waiwaivini labu kani sa laulauḡisi, bi Maimaituwa kaka ḡemota ya kailageti nawe, bi ḡesauna ya miya gwasu.

⁴² “Taunana aubaina laḡan matabuna koi kita kauwa, banina emi Bada ena tava laḡanna mote ko sibe. ⁴³ Bamoda vanuwa taniwagina taudanedanene ena tava laḡanna i sibe kauwena, ba didiyau ya yave te taudanedanene mote ena vanuwa ima lolo. ⁴⁴ Taunana aubaina temi waitemi ko vononoḡa bi koma miyamiya yabayababa, banina Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa sauginemo ba yai tagugumi.”

*Taupaula bagibagina bi kaikaigwana
(Luk 12:41-46)*

⁴⁵ “Taupaula aiyai nuwanuwayuayuyana ya moimoitodidina tana taunana Bada i vine te

ena lava ya labelabedi bi laḡan kauwemo ya waikanidi.

⁴⁶ “Laḡannemo ena Bada ya tava munaḡa bi ya kita te ena taupaulana noya visuvisuna i voiyena ba kamaina te mai'ia ya vai. ⁴⁷ Giukauwemo yà giugiuwemi te Bada ena ḡonaḡona matabudi kaka mba taupaulina ya vite te yai badayedi. ⁴⁸ Bi bamo te taupaula nozona gebogebona ba ya giuna gado, ‘Egu bada walaka i nawa bi ya alamiya.’ ⁴⁹ Gome ena lava i kwapudi bi tana i nawa tautego bu'uwa vaitedi a kanikani bi a tegotego. ⁵⁰ Mba kauwidi i voivoiye nawedi bi ena bada i tavana mote i sibe. ⁵¹ Mba laḡannemo Bada kaka mba taupaulina gebogebona ya douḡavuḡavuki bi lava kaikaiyovudi edi gabumo ya pwalage nawe. Bi ḡome kaka ya lauayoi bi mwakana ya sanawaikikokikodi.”

25

Totopa 10 lautaulalana

¹ “Mba sauginemo mala ena waibada kaka mai totopa 10, edi lampa a legaudi bi a potiyovo a nawa te lawelawe sa banavi. ² Matabudi 5 ba opeopedi bi 5 ba nuwanuwaueuyedi. ³ Ḡome totopa opeopedi edi lampa a legaudi bi kalesin dubidi mote a legaudi. ⁴ Bi totopa nuwanuwaueuyedi ba edi kalesin dubidi lampa aubaidi a legaudi. ⁵ Bi lawelawe mote i tava makai, taunana aubaina tedi matedi a yaune te a kena kwavu.

⁶ “Kamaina bi dudubala modonemo, lava a bin-auna gado, ‘Lawelawe kaikana i tava! Ko potiyovo bi ko velaubeye.’ ⁷ Ḡome totopa matabudi a

kena moito bi edi lampa a kanonoḡidi. ⁸ Kamaina bi waivini opeopedi edi lava nuwanuwaueuyedi a giuwedina gado, ‘Aee, kalesin maso kona vitemai, ema lampa sa pekipeki.’ ⁹ Bi waivini nuwanuwaueuyedi edi lava opeopedi edi giu ai munena gado, ‘Geḡa, tama mote luvana te kalesin ka vitemi. Temi ko nawa te bamo kalesin sa gimegimelina ḡome ko gimeli.’

¹⁰ “Kamaina bi tedi kalesin gimelina aubaina a nawanawa ba mulidimo, lawelawe i tava. Bi totopa mabai kaikana a vovononoḡana, tedi lawelawe vaitena a nawa naḡi soina vanuwina noponemo a valageta, bi mataeta i waidougudu.

¹¹ Bi totopa opeopedi muliḡa a tavatavana a giuna gado, ‘Aee Bada, aee Bada, maso mataeta kuna kaikamaḡe aubaimai!’ ¹² Ḡome lawelawe totopa opeopedi edi giu i waimunena gado, ‘Yà giugiu kauwemi te tagu mote yà sibemi.’

¹³ “Taunana aubaina, ko vokaukauwa, banina temi laḡan ee awa ya natonatona mote ko sibe.”

Taunoya maso noya visuvisuna a voiye Bada aubaina

(Luk 19:11-27)

¹⁴ “Kota Mala ena waibada ba niga mainana: Laḡan ḡemota muliḡa kaka lava ya nawana, bi ena taupaula i giuwedi te tana ena mane sa labe. ¹⁵ Kamaina bi ḡemoḡemotaḡa edi vaivai luvanemo mane i vitedi, ḡemota 5 tausan kina i vite, ḡesau 2 tausan kina i vite, bi kota ḡesau 1 tausan kina i vite. Ḡome te i nawa dobu ḡesaunemo. ¹⁶ Bi taupaula 5 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 5 tausan kina ḡesauna i

voiyē. ¹⁷ Kauwina ḡemoḡemotina kota mainana taupaula 2 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 2 tausan kina ḡesauna i voiyē. ¹⁸ Bi taupaula 1 tausan i vaivaina, ba i nawa te doḡa i keli bi noponemo ena bada ena mane i sako waidavo.

¹⁹ “Mba taupaulidi edi bada i miya gulata kaka i tava munaḡa, bi i waḡemotidi te i ḡoyeḡoyena maso mane lisidimo i sibe. ²⁰ Taupaula 5 tausan kina i vaivaina i tava te ena bada i giuwena gado, ‘Kwa kita, tam 5 tausan kina kuna vitegu bi e noyae te 5 tausan kina ḡesauna e voiyē.’ ²¹ Ḡome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ḡaubona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiyem te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²² “Bi taupaula 2 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tam 2 tausan kina kuna vitegu, bi e noyae te 2 tausan kina ḡesau e voiyē.’ ²³ Ḡome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ḡaubona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiyem te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²⁴ “Bi taupaula 1 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tagu e sibem te tam lava medimedim. Tam mote kuma bayabayau bi nonoḡina kwa laulauyaba bi kota mote kuma wadiwadi bi nonoḡina kwa laulaulaka. ²⁵ Taunana aubaina

tagu e naila te e nawa em mane dommo e sakowaidavo. Kwa kita niga em mane kuna viteviteguna yà vitevite munaḡem.’²⁶ Ḡome ena Bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom bi matamatagayawim. Kuna sibe te tagu mote yàma bayabayau bi nonoḡina yà yabayaba bi tagu kota mote yàma wadiwadi bi nonoḡina yà laulaulaka.’²⁷ Mba kamaina, bi tam egu mane maso banikemo kuna sako bi i noya. Te tagu e munaḡa tavana, maso dabanemo anitaipwatana vaitena e vai.’

²⁸ “Taunana aubaina, niganana niga taupaulina gebogebona lisinemo mane ko vai kamaḡe te taupaula 10 tausan kina tauvoyena ko vite.”²⁹ Taunana aubaina, aiyai lavana bai mwalina a vite bi i voivoiye kauwena kaka dabanemo yai autawi. Bi aiyai lavana mwali bai a vite bi mote i voivoiye kauwe ba avena te lisinemo ḡaubona ya kenakenana bi tagu kaka yà kaikamaḡe. Mba taupaulina ba matamatagayawina, ko pwalaḡe nawe boimatuwemo bi ḡome ya lauiyoi bi mwakana ya sanawaikikokikodi.”

Malaetala laḡanina

³¹ “Laḡannemo Tana Taunana Natuna manamalina ya yovona, ena aneya mat0abudi vaitedi, ba ena animiya namanamalinemo ya miya.”³² Bi lava matabudi dobumo kaka matanemo yai ḡemotidi bi ya dailidina, maibena tauḡamo sipu bi gouti ya daidailidina.³³ Tana kaka kataiyanemo sipu ya sivudi, bi ḡeniyano gouti ya sivudi.

³⁴ “Bi ḡome kaka ḡalibona lava mabai kataiyanemo taumiya ya giuwedina gado, ‘Ko

nato temi mabai Tamagu i kakavisuvisumina, bi emi gagasa ko vai. Banina muliḡa kaka Maimaituwa dobu i voiyena bi temi ena waibada i kakanonoḡina noponemo ko miya. ³⁵ Banina tagu kani e peki bi temi konai kanigu, bi gadogu i magu bi gauba kona vitegu te e tego. Bi walidobu lavagu e nawanawa bi temi kona giuvaigu emi vanuwemo. ³⁶ Bi tagu gala e malumaluwabiye bi temi konai galagu, tagu e sida bi temi kona labe kauwegu. Tagu biliwelokomo e miyamiya bi temi kona vakitagu.’

³⁷ “Ḡome didimana lavedi Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ḡome kani kuna peki bi kei kani bagibagim. Ee gadom i magubi gauba ke vitem kuna tego? ³⁸ Bamo ḡome walidobu lavam kuna nawanawa, bi ke giuvaim ema vanuwem0o, ee gala kuna malumaluwabiye, bi kei galam? ³⁹ Bamo ḡome ke kitam kuna sida ee biluwelokomo kuna miyamiya bi ke vakitam?’

⁴⁰ “Bi Ḡalibona kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo yà giugiuwemi, te bai kauwina kona voivoiyena valevaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo ba tagu lisigumo kona voiye.’

⁴¹ “Bi kota ḡeniyana yawaninemo sa miyamiyana kaka ya giuwedina gado, ‘Temi mabai Maimaituwa i pasipasilimina, ko nawa tabumimo, ko nawa kai kalakalati nonoḡinemo, Seitan bi ena aneya aubaidi Maimaituwa i kaka nonoḡinemo. ⁴² Banina tagu kani e peki, bi mote kani ko vitegu e kani, gadogu i magu, bi mote gauba ko vitegu e tego. ⁴³ Tagu walidobu lavagu

e nawanawa, bi mote ko giuvaigu, tagu gala e malumaluwabiye bi mote koi galagu, tagu e sida bi mote koi nenetegu bi kota biliwelokomo e miyamiya bi mote ko vakitakitagu.’

⁴⁴ “Tedi kota Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ḡome ke kitam kani kuna peki ee gadom i magu ee kuna nawanawa ee gala kuna malumaluwabiye ee kuna sida ee biliwelokomo bi mote ke sagum?’

⁴⁵ “Bi tana kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo yà giugiuwemi te bai kauwina val-evaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo mote ko voiye ba tagu kota lisigumo mote ko voiye.’

⁴⁶ “Ḡome kaka tedi kovoḡa kenakena nonoḡinemo sa nawa bi didimana lavedi ba yawasana kenakena nonoḡinemo sa miya.”

26

Waibabada Yesu kana pota a yesi (Mak 14:1-2, Luk 22:1-2)

¹ Laḡannemo Yesu niga kauwidi matabudi i giuwedi mulinemo ba ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, ² “Temi kona sibe te laḡan labu matademo te Vawaitauli soina, bi Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sako te sa tupalatu.”

³ Ḡome pilisi edi babada bi babada ḡesaudi vaitedi, pilisi saḡasaḡa guletina isana Kaiyapas ena vanuwemo ai ḡemotidi. ⁴ Bi tedi ai ogatala te Yesu kandavonemo sa pani bi sai peki. ⁵ Bi

tedi a giuna gado, “Niga kauwina mote soi noponemo tama voye bamoda ta voyena ba lava waiḡasiḡasi sa kelisali.”

*Waivini masi panepanena Yesu dabanemo i ḡini
(Mak 14:3-9, Luk 7:37-38, Dyn 12:1-8)*

⁶ Mba sauginemo ba Yesu Betenimo, oloto isana Saimon sida kapa vaivaina ena vanuwemo i miyamiya. ⁷ Ḡome Yesu teibolo diyanemo i miya giligili bi i kanikani ba waivini masi panepanena dubina maiina dididiga, i avalu tavaite te Yesu dabanemo i ḡini. ⁸ Bi laḡannemo ena tauwaikawatana niga kauwina a kitakita ba nuwedi i medi bi a giuna gado, “Bai aubaina masi panepanena ya waiyakali? ⁹ Niga masina panepanena maso i kuneye te mane dididiga i vai bi lava waiyamoyamonidi i vitedi.”

¹⁰ Ḡome Yesu edi noḡota i sibe taunana aubaina i giuwedina gado, “Bai aubaina niga waivinina ko kaka nuwalaḡalaḡa? Tana kauwa visuvisuna lisigumo i voye. ¹¹ Temi laḡan matabuna lava waiyamoyamonidi vaitedi ko miyamiya. Bi tagu mote vaitemi laḡan matabuna tama miya nonoḡa. ¹² Tana masi panepanena tunigumo i ḡinina ba dobogu aubaina i kanonoḡi. ¹³ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te bamo ḡome giu visuvisuna sa laulauguguyae dobu matabuna noponemo ba niga waivinina bai i voivoiyena, sa noḡoti bi sa giuwata.”

*Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoḡe
(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴ Ĝome ena tauwaikaiwatana 12 nopodimo ĝemota isana Diudas Iskaliot, tana i nawa pilisi edi bada lisinemo, ¹⁵ bi i waitalayena gado, “Bamoda tagu Yesu nimemimo yà sakona, ba visamo koi maiigu?” Kamaina bi tedi mane a iyeve te silva wapedi 30 a vite. ¹⁶ Mba laĝannemo bi noi i nawana ba Diudas eta i tavutavu te gavogavo ya vai bi Yesu nimedimo ya sako.

Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Vawaitauli soina a kani

(Mak 14:12-16, Luk 22:7-13)

¹⁷ Kamaina bi buledi mote muu'a vaitena, soina laĝanna dolidolina, Yesu ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bamo ĝome kwa ĝoyeĝoyena Vawaitauli soina aubaim kakanonoĝi te kwa kani?”

¹⁸ Bi tana giu i waimunena gado, “Ko nawa malagai didiginemo, oloto ĝemota lisinemo bi ko giuwena gado, “Tauwailovelove i giuna gado, egu laĝani kauwa i tava, te egu tauwaikaiwatana vaitedi em vanuwemo Vawaitauli soina ka voiye.’” ¹⁹ Kamaina bi Yesu bai i giugiuwena mainana ena tauwaikaiwatana a voiye. Tedi a nawa bi Vawaitauli soina a kanonoĝi.

²⁰ Bi laĝannemo i auaubiga ba Yesu ena tauwaikaiwatana 12 vaitedi teibolo diyana a miya kwaivivili bi a kani. ²¹ Tedi a kanikani ba i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi te modomimo ĝemota kaka tagu ya sako yovoĝegu.” ²² Ĝome tedi ai nuwaboya kauwa bi ĝemoĝemotaĝa ai talayena gado, “Bada, giukauwa te mote tagu?” ²³ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai nimana abomemo

i waidakwa yovoḡena vaitegu, tana taunana kaka ya sako yovoḡegu. ²⁴ Bi Tana Taunana Natuna kaka ya peki, gilugilumina wadubonemo i giugiuna mainana, bi i gebo kauwa te lava aiyai Tana Taunana Natuna ya sakosakoyovoḡena. I visu te mba lavana maso mote i tubuḡa.”

²⁵ Bi Diudas tana taunana Yesu tausakoyovoḡena i giuna gado, “Tauwailovelove giukauwa te mote tagu?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwa tam taunana.”

Yesu ena tauwaikaiwatana buledi bi waen i vitedi

(Mak 14:22-26, Luk 22:15-20, 1 Ko 11:23-25)

²⁶ Tedi a kanikani bi Yesu buledi i vai, i kavisuisu, i kivi bi ena tauwaikaiwatana i vitedi bi i giuna gado, “Ko vai bi ko kani, niga ba tagu tubuḡigu.” ²⁷ Kamaina bi ledu i vai, Maimaituwa i waiebone bi i vitedi bi i giuna gado, “Temi matabumi niga ledunemo ko lautego. ²⁸ Niga ba kwasinigu waianina aubaina, i nuwaḡini, lava wapewapedi edi gebogebo, noḡoti kamaḡedi aubaina. ²⁹ Tagu ya giugiuwemi te niganana bi noi i nawana niga waenina mote yaḡa teḡo munāḡe, eete mba laḡannemo kaka Tamagu ena waibadamo, temi vaitemi waen valivaliuna ta teḡo.”

³⁰ Ḡome tedi a sale kovi te a nawa oya Olip dabanemo.

Yesu Pita ena valele i gei giuwata

(Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Dyn 13:36-38)

³¹ Ḡome Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Mateya dudubalinemo temi matabumi

kaka tagu ko gosegu. Banina gilugilumina wadubonemo i giuna gado, “Tagu kaka sipu taugamodi yai peki bi sipu yalaboluboluna kaka sa dabalala.’

³² “Bi tagu pekimo ya kenamoito munaḡana, kaka ya doli Galilimo te ḡome ya banavimi.”

³³ Ḡome Pita, Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda lava matabudi sa gose kamaḡem, bi tagu mote kaka yama gosem.”

³⁴ Ḡome Yesu giu i waimunena gado, “Ya giugiu kauwemi, mateya dudubalinemo, muliḡa kaka kamkam ya ḡabana, tam kaka mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

³⁵ Bi Pita i giuna gado, “Mote kaka yama valeleyem, kamaina te vaitem ta peki.” Bi ena tauwaikaiwatana matabudi giuna ḡemotina a vato.

Yesu Getsemenimo i laupali
(Mak 14:32-34, Luk 22:39-46)

³⁶ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa dobu isana Getsemenimo bi i giuwedina gado, “Temi niga ḡome ko miyamiya bi tagu ya nawa noi ḡome bi ya laupali.” ³⁷ Tana, Pita bi Diyebedi natunatuna labu i waidolidi bi ḡome i wainuwaboya kauwa bi nuwana i toitoi.

³⁸ Kamaina bi i giuwedina gado, “Tagu nopogu nuwaboya i waiwanavu te yai pekigu. Niga ḡome ko miya bi ko waikita.”

³⁹ Bi Yesu i taunawa tabunemo te doḡamo i kuluva yovo bi i laupalina gado, “Tamagu, bamoda em ḡowana te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kaikamaḡe. Bi geḡa te, mote tagu egu ḡowana bi tam em ḡowana.”

⁴⁰ Ĝome i tava munaĝa, ena tauwaikaiwatana lisidimo bi i kitedi te a kenakena ba Pita i giuwena gado, “Temi maso ĝemoĝemotina awa ĝemota kona miya bi konai kita? ⁴¹ Temi koi kita kauwa bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva. Banina aluwa pali ya ĝoyeĝoye, bi tubuĝa i gwaĝa.”

⁴² Tana i munaĝa nawa bi i laupalina gado, “Tamagu, bamoda niga wainuwatoina leduna lisigumo mote kuma kaikamaĝe ba kamaina te ya tego, kamaina te em ĝowana ya tubuĝa.”

⁴³ Sauginemo i tavatava munaĝa ba i kita te ena tauwaikaiwatana a kenakena, banina matedi a yaune kauwa.

⁴⁴ Kamaina bi tana i gosedi i munaĝa nawa, bi pali i waifaioni bi giudi ĝemotidi i vatodi.

⁴⁵ Bi i munaĝa tava ena tauwaikaiwatana lisidimo bi i giuwedina gado, “Temi yaĝolo ko kenakena bi ko waiyawasi? Ko kita, saugina kaikana i tava, te Tana Taunana Natuna gebogebo lavedi nimedimo sa sako. ⁴⁶ Ko moito bi ta nawa, tausakoyovoĝegu kaikana i tava.”

Yesu a pani

(Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Dyn 18:2-12)

⁴⁷ Yesu yaĝolo i giugiu, ba ena tauwaikaiwatana 12 nopodimo ĝemota, isana, Diudas i tava. Bi pilisi edi babada bi babada nananakidi tedi lava kumna dididiga a giukamaĝe te tana vaitena a tava, nimedimo kepata bi mada kai a legaudi.

⁴⁸ Niganana tausakoyovoĝena mataila lisidimo ya voyena i giuwedi: “Bamo lavana yaì suluvena, ba tana taunana ko pani.” ⁴⁹ Kamaina bi Diudas

i nawa ota Yesu lisinemo, bi i giuna gado, “Ebom tauwailovelove!” Bi i waisuluve.

⁵⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, bai noḡotina aubaina kuna tavana ba kwa voiye.” Ġome olooloto a moito nawa te Yesu a kaididi bi a pani nawe. ⁵¹ Mba ḡome te Yesu ena tauwaikawatana ḡemota, kepata i kaikailagetina ba pilisi edi bada ena taupaula beyana i tadikamaḡe.

⁵² Bi Yesu i giuwena gado, “Em kepata ena gabumo ku sako munaḡe, tedi mabai kepatemo sa laulaḡasina, kaka kepatemo sai pekidi. ⁵³ Gode temi mote ko sibe, tagu tamagu lisinemo yài baḡana sagu aubaina ba noi taunana aneya a wapa kauwana ya giukamaḡe yovoḡedina, kaka tauwaiḡaviya 72 tausan. ⁵⁴ Bamoda mainana yà voiyena ba bainewa gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena banina ya tubuḡa?”

⁵⁵ Mba sauginemo Yesu lava kumna i giuwedina gado, “Tagu gode taudanedanene edi bada te temi mada bi kepata vaitedi kona tava te ko panigu? Tagu laḡan matabuna pali vanuwina ganakukuna noponemo e miya bi e wailovelove, bi temi mote ko panigu. ⁵⁶ Bi niga kauwidi matabudi a tubuḡana banina wala taugiuwatana a gilugilumina luvanemo sa tubutubuḡa.” Ġome ena tauwaikawatana matabudi Yesu a gose, bi a naila a nawa.

*Yesu bolu babadidi matedimo i moito
(Mak 14:53-65, Luk 22:54-71, Dyn 18:12-24)*

⁵⁷ Bi mabai Yesu a panipanina ba ai doli nawe pilisi edi bada Kaiyapas ena animiyamo, ḡome ba waiḡake tauwailovelovena bi babada ḡesaudi

a waig̃emotidina lisidimo. ⁵⁸ Pita, laumane-manekemo Yesu mulinaḡa i natonatona eete pilisi saḡasaḡa guletina ena animiya ganakukunemo, i sola nawa. Bi ḡome tauyava vaitedi a miyatulu bi i waikita te bainewa Yesu sa etale.

⁵⁹ Bi pilisi edi babada bi bolu babadidi, matabudi giu kaikaiyovudi a tavutavuḡedi te giudimo maso Yesu ai wavu bi ai peki. ⁶⁰ Avena te tedi kaiyovu wapewapedi a saḡedi, bi bamo mote giu kauwa a banavi. Kamaina bi lava labu a miya moito, ⁶¹ bi a giuna gado, “Niga lavana i giuna gado, ‘Tagu ḡemoḡemotigu Maimaituwa ena vanuwa ya koisuwa bi laḡan faiona nopodimo ya ḡala munaḡe.’”

⁶² Ḡome pilisi saḡasaḡa guletina i miyamoito bi Yesu i giuwena gado, “Lava bai sa giugiuwemna kwa vaivaiye? Tam edi giu kwai munedi, ee geḡa?” ⁶³ Kamaina bi Yesu i miya moimoisili. Ḡome Pilisi saḡasaḡa guletina Yesu i giuwena gado, “Maimaituwa yawayawasanina isanemo ya giugiu vavasagem te kwa giuwemai, te tam taunana Keliso, Maimaituwa Natuna.” ⁶⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana. Bi matabumi ya giugiuwemi te laḡan ya natonatona kaka Tana Taunana Natuna Maimaituwa ḡaiḡailisina kataiyanemo ya miya, bi malaḡa magiyouna ya yovoyovona ko kita.”

⁶⁵ Ḡome Pilisi saḡasaḡa guletina ena gala i lisidi bi i giuna gado, “Tana i waidiboḡana kona vaiye! Bai tai talatavu munaḡe? Kona kita ena waidiboḡa kaikana kona vaiye. ⁶⁶ Temi bainewa ko

noḡonoḡoti?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana kamaina te ya peki.”

⁶⁷ Ĝome tedi Yesu matana a kaniso bi nimedimo a paide. Bi ḡesaudi a launevakau, ⁶⁸ bi a giuwena gado, “Keliso, kwa giuwemai te aiyai i kativunum?”

Pita Yesu i valeleye

(Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Dyn 18:25-27)

⁶⁹ Pita ganakuku noponemo i miyamiya bi taupaula waivinina i tava lisinemo, bi i giuwena gado, “Tam kota Galili Yesuna vaitena kona nawanawa.”

⁷⁰ Bi tana matabudi matedimo i valeleye bi i giuna gado, “Tam bai kwa giugiuwena, tagu mote e sibe.”

⁷¹ Pita ganakuku mataetinemo i potipotiyovo ba waivini ḡesau kota Pita i kita, bi ḡome lava i giuwedina gado, “Niga lavanana Nasalet Yesuna vaitena a nawanawa.”

⁷² Bi waisaḡinemo i valele munaḡana gado, “Tagu mba olotona mote yà sibe!”

⁷³ Tedi a miya mote i lofa, ḡome mabai a moimoitona a saḡa a nawa Pita lisinemo bi a giuna gado, “Giukauwa tam taunana edi tau ḡemota, kalinam ke vaiye ḡone.”

⁷⁴ Bi Pita i giuna gado, “Bamoda e kaiyovuna ba Maimaituwa kaka ya kovoḡigu.”

Ĝome te Pita i giuwapana gado, “Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te mba olotona mote yà sibe.” Noi taunana te kamkam i ḡaba.

⁷⁵ Ĝome te Pita Yesu bai i giugiuwena i noḡotina gado, “Muliḡa kaka kamkam ya ḡabana, bi tam mala faiona kwa valeleyegu.”

Bi ġome Pita i potiyovo i nawa bi i ġaba gulagula.

27

Diudas taunaġa i waipeki munaġe

(Giu 1:16-19)

¹ Olaolala kaikana pilisi edi babada bi waibabada ġesaudi ai ogatala te Yesu sai peki.

² Ġome Yesu nimana a panidi bi ai doli nawe Loum gabemanina isana Paelat, nimanemo a sako.

³ Bi laġannemo tausakoyovoġe Diudas i vaiye te Yesu waipekina a giugiuwe, ba tana i waiuvala, bi i wainuwaboya kauwa. Kamaina bi Diudas silva wapedi 30 i munaġedi, pilisi edi babada bi waibabada lisidimo. ⁴ Bi i giuna gado, “Tagu gebo e voiye te lava visuwisuna e sakoyovoġe te sai peki yababe.” Bi tedi a giuna gado, “Mba tam em nuwaboya, mote tama.”

⁵ Kamaina bi Diudas i nawa Maimaituwa ena vanuwemo bi mane i waiyamonidi bi i potiyovo i nawa te taunemo gadona i duli.

⁶ Ġome pilisi edi babada manedi a laitupedi bi a giuna gado, “Mote i visu te niga manedi pali vanuwina manena waitena tamai ġemotidi, banina manenemo peki i tubuġa.” ⁷ Ġome tedi ai ogatala bi mba manenemo, gulewa taupati-

patidi lisinemo doġa a gimelivai te tautavatava edi aniwaikokowaga. ⁸ Taunana aubaina mba gabuna yaġolo sa waiisana kwasina doġana.

⁹ Niga kauwina ba taugiuwatana Delimaiya bai i giugiuwena, luvanemo i tubuġa. Tana i giuna gado, “Israel lavedi tana ena peki silva wapedi

30mo sai mai'i. Bi mba silvidimo ¹⁰ gulewa tau-patipatidi ena doḡa a gimelina. Bada i giugiuna luvanemo i tubuḡa.”

Paelat Yesu i etale

(Mak 15:2-15, Luk 23:2-25, Dyn 18:29-40)

¹¹ Yesu i nawa gabemani isana Paelat matanemo i moito bi Paelat i waitalayena gado, “Tam Diu edi ḡalibona, ee?” Bi Yesu i giuna gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana.”

¹² Ḡome pilisi edi babada bi waibabada ḡesaudi Yesu ai wavu, bi tana lisidimo mote bai i giuwe.

¹³ Kamaina bi Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam lava sa waiwavumna, kwa vaivaiyedi ee geḡa?” ¹⁴ Bi Yesu mote bamo edi giu i waimune lubu. Taunana aubaina gabemani i sove gulata.

¹⁵ Bi Vawaitauli soinemo, gabemani ena vaivaimo ba lava kumdi, bi aiyai lavana biliwelokomo waianinena taunana ya kaikaikamaḡe. ¹⁶ Bi mba laḡannemo gebogebo lavana isana Balabas, tana isanawanawana biliwelokomo i miyamiya. ¹⁷ Bi laḡannemo lava kumna a waḡemotidi ba Paelat i waitalayedina gado, “Bamo lavana ko ḡoyeḡoyena yà kaikamaḡe? Balabas ee Yesu, sa waiisana Keliso?” ¹⁸ Paelat mainana i giuna, banina i sibe te Diu babadidi ba Yesu a unule, taunana aubaina tana nimanemo a sako.

¹⁹ Ḡome Paelat etala gabunemo i miyamiya, bi mwanena giu i giukamaḡena gado, “Mba lavana lisinemo mote bai kuma voiye, tana mote bai gebona i voiye. Banina kage dudubalinemo

mba lavana kana nawamo tagu lauboni wain-
uwanainailina e kita.”

²⁰ Bi pilisi edi babada bi waibabada ġesaudi
lava kumna nuwedi a liudi te Paelat sai baġa te
Balabas ya kaikamaġe bi Yesu ya tupalatu.

²¹ Bi Paelat lava kumna i waitalayedina gado,
“Lava labu bi bamo taunana kona ġoyeġoyena ya
kaikamaġe?”

Bi tedi ena giu ai munena gado, “Balabas kwa
kaikamaġe.”

²² Ġome Paelat i waitalayedina gado, “Bi Yesu sa
waisana ‘Keliso, bainewa yaì vose?”

Bi tedi matabudi a binauna gado, “Kwa tu-
palatu!” ²³ Bi Paelat i waitaleyedina gado, “Tana
bai gebona i voiye?” Bi tedi matabudi ai palalana
gado, “Kwa tupalatu!”

²⁴ Laġannemo Paelat i kita te bamo mote eta
i banavi bi waigasiġasi i tubutubuġa, ba tana
gauba i vai bi lava kumna matedimo nimana i
koġa. Bi i giuna gado, “Tagu niga lavana ya
pekina, ba wavuna mote yaama avali. Mba temi
emi wavu.” ²⁵ Ġome te lava matabudi a giuna
gado, “Kamaina te tana kwasinina ya nuwaġinina
ba wavuna tama bi natunatumai ka avali.”

²⁶ Ġome te Paelat Balabas i kaikamaġe te i nawa,
bi Yesu a kwapu, tauwaiġaviya nimedimo a sako
bi a nawe a tupalatu.

Tauwaiġaviya Yesu ai diboġi
(Mak 15:16-20, Dyn 19:2-5)

²⁷ Mba ġome te gabemani ena tauwaiġaviya,
Yesu ai doli saġe gabemani vanuwino bi
matabudi a moito kwaivivili. ²⁸ Bi tedi ena

gala a g̃iḡi kamaḡedi, bi gala sabasabana ai kote. ²⁹ Bi gedala a pipini te Yesu kununemo ai kote, a solupatini bi diḡona kataiyanemo a sako. Ġome tedi Yesu matanemo tuwapekedi ai tupag-waliḡedi, ai gadolose bi a giuna gado, “Ebom, Diu edi ḡalibona.” ³⁰ Tedi a kanisotawatawa bi diḡonina a vai bi kununemo a talatalaḡa. ³¹ Bi tedi ai valavala mulinemo, gala sabasabana a kaikamaḡe, bi tana ena gala otidi ai kote munaḡe. Kamaina bi ai doli nawe te a tupalatu.

Yesu a tupalatu

(Mak 15:21-31, Luk 23:26-43, Dyn 19:16-27)

³² Tedi a nawanawa ba Sailin olotona a banavi, isana Saimon. Ġome tauwaiḡaviya a egeli te Yesu ena kolosi i avalu. ³³ Kamaina bi dobu isana Golgotamo a tava. Giu Golgota banina ba kunukoukou gabuna. ³⁴ Ġome tedi waen bi bunama waḡolana mai dadawala vaitena a ḡwadai bi Yesu a vite te maso i tego. Bi i tegotego lubu ba i daboke. ³⁵ Ġome Yesu kolosimo a tupalatu bi wainasi beyakuluna a voiye te ena gala a dailidi. ³⁶ Mba kauwina mulinemo tedi a miya bi Yesu a waikitawata. ³⁷ Ġome kai selipapinemo a gilumana gado, “NIGA BA YESU, DIU EDI ḡALIBONA.” Bi kununa kavalinemo a tutu. ³⁸ Bi taudanedanene labu Yesu vaitena a tupalatu, ḡemota kataiyanemo bi ḡemota ḡeniyenemo. ³⁹ Bi lava mabai etaḡa a nawanawana, kunudi a kwadiyedi bi Yesu ai diboḡi, bi a giuna gado, ⁴⁰ “Tam kuna giu te pali vanuwina kwa dousuwasuwa bi laḡan waifaioninemo kwa ḡala munaḡe. Bamoda tam

Maimaituwa natuna te kwai yawasani munaḡem bi kolosi modonaḡa kwa yovo!”

⁴¹ Mba kauwina ḡemotinemu kota pilisi edi babada, waiḡake tauwailovelovena bi waibabada ḡesaudi vaitedi, Yesu ai ḡwaiḡwaiyena gado, ⁴² “Tana bena Israel edi ḡalibona, tana lava ḡesaudi i waiyawasanidi, bi taunaḡa mote i waiyawasani munaḡe. Niganana kolosi modonaḡa ya yovo te ta kita bi tai sumaḡe. ⁴³ Tana wala i giugiu te Maimaituwa natuna bi tauwaisumaḡena. Bamoda Maimaituwa ya ḡoyena te niganana yai yawasani bi ta kita.”

⁴⁴ Bi taudanedanene labu, Yesu vaitena a tupatupalatudina kota ai diboḡi.

Yesu ena peki

(Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Dyn 19:28-30)

⁴⁵ Bi suwalamodomo dobu matabuna i waidudubalana eete 3 koloki. ⁴⁶ Bi 3 koloki mainana Yesu kalinana dididiginemo i talaḡabalana gado, “Eli, Eli, lema sabatani?” Niga giuna banina ba “Egu Maimaituwa, egu Maimaituwa, bai aubaina kuna gosegu?” ⁴⁷ Bi laḡannemo tedi ḡesaudi ḡome a moimoitona a vaiye bi a giuna gado, “Koi beyavaiya! Tana Elaidiya ya yogeyoge!” ⁴⁸ Bi noi taunana te oloto ḡemota i velau te tai i vai. Bi waen ḡolaḡolanemo i waidakwa yovoḡe te kai isunemo i pani bi Yesu lisinemo i waiyoyosaḡe te maso i tego. ⁴⁹ Bi lava ḡesaudi a giuna gado, “Ku kita kamaḡe, bamoda Elaidiya ya yovo te yai yawasani.”

⁵⁰ Bi Yesu kalinana dididiginemo i binau bi aluwina tamana i vitekamaḡe bi i peki.

⁵¹ Noi taunana te pali vanuwinemo guduboyo i dawedawena i nuwalisi, noke dabanemo te dibunemo i laukamaḡe. Bi doḡa i gusugusu ba ḡakima nananakidi a nuwasena. ⁵² Bi tauyewa mataetidi a nuwakamaḡa bi Maimaituwa ena lava waiwaiyawidi wapewapedi a pekipekina a kenamoito munaḡa. ⁵³ Bi Yesu ena kenamoito mulinemo, mba lavedi pekipekidi tauyewa a potiyovo kamaḡedi bi a nawa Yelusalemmo a laumaḡata lava wapewapedi lisidimo.

⁵⁴ Laḡannemo tauwaiḡaviya 100 edi bada bi tauwaiḡaviya Yesu a waikitawata, ba yanigusugusu bi bai matabudi a tubutubuḡana a kitedi, tedi a naila gulata bi a giuna gado, “Tana giukauwa te Maimaituwa Natuna!”

⁵⁵ Bi ḡome ba waiwaivini wapewapedi manemanekemo a waikita. Mba waiwaivinidi wala Galilimo Yesu a kaiwata bi a sagusagu. ⁵⁶ Bi mba waiwaivinidi nopodimo ba Meli Magdalin, Meli, Diyemesi bi Diyosep tinedi, bi Diyebedi natunatuna tinedi.

Yesu a dobo

(Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Dyn 19:38-42)

⁵⁷ Bi i auaubiga, ba Yesu taukaiwatana ḡesauna i tava. Tana ba Alimatiya olotona isana Diyosep.

⁵⁸ Tana i nawa Paelat lisenemo bi i waibaḡa te Yesu taubeuna ya vai. Kamaina bi Paelat i waiana te tana Yesu taubeuna ya avalu. ⁵⁹ Kamaina bi Diyosep Yesu taubeuna i vai bi gala potipotinemo i suma, ⁶⁰ bi ena tauyewa valivaliuna doudou wainononemo i sako nawe. Ḗome te ḡakima dididiga i ḡima bi tauyewa mataetina i waidougudu bi i nawa. ⁶¹ Bi Meli Magdalin bi Meli tedi

tauyewa mataetina yawaninemo a miya bi a waikita.

Tauyewa tauyavena

⁶² Bokinamainana Waiyawasi Laḡanna, pilipilisi edi babada bi Palisi a nawa Paelat lisinemo bi a giuna gado, ⁶³ “Gabemani, niga tauwaikaikaiyovuna mamianemo i giugiuna gado, ‘Tagu kaka laḡan waifaioninemo ya kenamoito munaḡa.’

⁶⁴ Taunana aubaina tauyava kwa giuvavasagēdi te tauyewa sa yave kauwe eete laḡan waifaioninemo. Maite ena tauwaikaiwatana sa tava bi taubeu sa danenevai, bi sa kaiyovuna gado, ‘Yesu kaikana pekimo i kenamoito munaḡa.’ Niga kaiyovuna ya tubuḡana ba ya tausagana mote mai dolinemo.”

⁶⁵ Gome Paelat edi giu i waimunena gado, “Kamaina, emi tauyava vaitedi ko nawa bi bainewa kona noḡonoḡotina mainana ko voiye te mote bai ima tubuḡa.” ⁶⁶ Gome te a nawa tauyewa mataetina a gudu ḡavute bi a ḡavipatini te mba taunana mataila bamoda walitau ima solanawa.

28

Yesu i kenamoito

(Mak 16:1-11, Luk 24:1-12, Dyn 20:1-18)

¹ Waiyawasi Laḡannina mulinemo, Sande olaloalemo, Meli Magdalin bi Meli ḡesau vaitena a nawa tauyewa ivuna aubaina. ² Mba ḡome aneya malaḡa i yovoyovo ba yoyo dididiga i tubuḡa. Te i nawa tauyewamo bi tauyewa mataetinemo ḡakimina i ḡimakamaḡe te dabanemo i miya.

³ Bi aneya kitana mai namanamali, bi ena gala

potipoti otina. ⁴ Ĝome tauyava a naila gulata, bi naila i ka gusugusudi te a laugulibubu.

⁵ Kamaina bi aneya waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Tagu e sibemi te temi Yesu tupatupalatuna ko tavutavuĝe. ⁶ Tana mote niga ĝome, tana kaikana i kenamoito munaĝa, wala i giugiuna mainana i tubuĝa. Ko nato bi i kenakenana gabuna ko kita. ⁷ Bi ko nawa makai bi ena tauwaikaiwatana niga mainana ko giuwedi, ‘Yesu pekimo i kenamoito munaĝa. Niganana ya taitainuwataumi, te tana ba ya dolidoli Galilimo, bi ĝome kaka ko kita.”

⁸ Kamaina bi waivini tauyewa a gose kamaĝe, nopodi i naila kauwa bi geĝa te mayasisidi, a velau ena tauwaikaiwatana giuwedi aubaina. ⁹ Mba taunana te Yesu lisidimo i laumaĝata bi i giuwedina gado, “Manuwaubemi.” Bi waivini lisinemo a nawa bi tuwapekedi ai tupagwaliĝedi, bi kaĝenemo a kabi bi a lauduneye. ¹⁰ Ĝome Yesu waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Ko nawa bi valevaletigu ko giuwedi te sa nawa Galilimo. Bi ĝome kaka tagu sa kitagu.”

Tauyava pilisi edi babada a tainuwataudi

¹¹ Kamaina bi waivini yaĝolo etaĝa a nawanawa ba tauyava a nawa malagai dididiginemo pilisi edi babada lisidimo, bi bai matabudi a tubutubuĝana a tainuwataudi. ¹² Ĝome pilisi edi babada bi babada ĝesaudi vaitedi ai bolu bi ogatala a voiye, te tauyava mane dididiga a vitedi, ¹³ bi a giuwedina gado, “Ko nawa bi lava niga mainana ko tainuwataudi, ‘Tama dudubalemo ke

kenakwavu, bi Yesu ena tauwaikaiwatana a tava te Yesu taubeuna a danene vai.’ ¹⁴ Bi bamoda plovins tauwaibadayena niga giuna ima vaiye, ba tama kaka kakanuwabigabiga te mote bai gebogebona koma banavi.” ¹⁵ Kamaina bi tauyava mane a vai bi bai pilisi bi babada ġesaudi a giugiuwedina mainana a voiye. Bi niga titikunina Diu lavedi nopodimo i dabalala, te giuna niganana yaġolo ya kenakena.

Yesu ena tauwaikaiwatana i giukamaġedi dobu matabuna nopodiġa

¹⁶ Mba ġome te ena tauwaikaiwatana wapedi 11 a nawa Galilimo, Yesu oya i giugiuwenemo a tava. ¹⁷ Bi laġannemo tedi Yesu a kitakita, ba a lauduneye bi ġesaudi ba a nuwakulukuluva. ¹⁸ Kamaina bi Yesu lisidimo i tava bi i giuna gado, “Tagu malamo bi dobumo Maimaituwa waibada matabuna i vitegu. ¹⁹ Taunana aubaina, ko nawa bi dobu matabudi nopodiġa lava ko voyiedi te egu tauwaikaiwatana sa tubuġa. Bi ko kabuludina ba Tamana, Natuna bi Aluwa Waiyawa isedimo. ²⁰ Bi bai matabuna e giugiu vavasaġemina tedi koi lovelovedi te sa voteyeteyedi. Bi yà giugiu kauwemi te tagu laġan matabuna temi vaitemi, eete laġan damona.”

Giu visuvisuna
Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Kakabai long Niugini

copyright © 2010-2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kakabai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Mar 2024 from source files dated 27 Mar 2024

8614ef9e-7279-5fda-a20a-4c1b45b2f51a